

გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფ სახეობათა გადარჩენის პრაქტიკულ ღონისძიებათა წესები

სარჩევი

ტერმინთა განმარტება.....	2
მიზანი:	3
შესავალი	3
1 კონსერვაციული ტრანსლოკაციის განსაზღვრება და ტიპები	5
1.1 კონსერვაციული ტრანსლოკაციის დროს აუცილებელია შემდეგი ქმედებები:.....	5
1.2 კონსერვაციული ტრანსლოკაციის ხელშემშლელი ფაქტორები	6
1.3 საკონსერვაციო კატეგორიები	7
2 კონსერვაციული ტრანსლოკაციის (კტ) ეტაპები.....	8
2.1 პრეკონსერვაცია.....	8
2.1.1 თანდათანობითი გაშვება მისაღება მაშინ, როდესაც:	8
2.1.2 სწრაფი გაშვება დასაშვებია:	8
2.2 რეინტროდუქცია/რეინფორსმენტი	8
2.3 მონიტორინგი	10
3 . კონსერვაციის მენეჯმენტის გეგმისთვის საჭირო საკითხები.....	10
3.1 საერთო ქმედებები სახეობების აღდგენისთვის.....	13

ტერმინთა განმარტება

ტერმინები	განმარტება
ელის ეფექტი	პოპულაციის სიმჭიდროვის დაცემასთან ერთად ეცემა ცალკეული ინდივიდების ინდივიდუალური შეგუებულობა
გაშვება	ინდივიდების ველურ პირობებში გაშვება
რეინფორსმენტი	არსებულ პოპულაციაში ინდივიდების შეყვანა/შეტანა პოპულაციის სიცოცხლისუნარიანობის გაზრდის მიზნით.
კონსერვაციული ტრანსლოკაცია (კტ)	ადამიანის მიერ ერთი სახეობის ინდივიდების გადატანა ერთი ადგილიდან მეორეზე მათი აღდგენის მიზნით
პოპულაცია	წარმოსახვითი საზღვრებით შემოსაზღვრული ერთი სახეობის ინდივიდების ჯგუფი
რეინტროდუქცია	ინდივიდების შეყვანა ბუნებაში ისეთ ტერიტორიაზე, სადაც მოცემული სახეობა უკვე გადაშენებულია
დისპერსია	ინდივიდების გადაადგილება, ან განაწილება კონკრეტულ ტერიტორიაზე
PHVA	აბრევიატურა აღნიშნავს პოპულაციისა და ჰაბიტატის სიცოცხლისუნარიანობის ანალიზს
რეპროდუქციული სისტემა	ორგანიზმის გამრავლების სისტემა
ფრაგმენტაცია	შესაფერისი ჰაბიტატის დანაწევრება
ჰაბიტატი	ადგილი, სადაც ბინადრობს სახეობა
შესაბამისი (შესაფერისი) ჰაბიტატი	სახეობის სიცოცხლისუნარიანი პოპულაციის შესანარჩუნებლად აუცილებელი პირობების მქონე ჰაბიტატი
In fence (ნახევრად თავისუფალი პოპულაცია)	ნახევრად ველურ მდგომარეობაში (დიდი ფართობის ვოლიერში) განთავსებული პოპულაცია
In situ კონსერვაცია	სახეობის შენარჩუნება მისი ბუნებრივი საცხოვრებლის ფარგლებში
Ex situ კონსერვაცია	სახეობის შენარჩუნება მისი ბუნებრივი საცხოვრებლის გარეთ (ტყვეობის პირობებში)

ჰენდლინგის ზონა	სამანიპულაციო ვოლიერი
ბომა	ცხოველის დასაფიქსირებელი განყოფილება ვოლიერში

მიზანი:

გადაშენებული, გადაშენების პირას მყოფი, ან სხვა არასახარბიელო სტატუსის მქონე სახეობების სიცოცხლისუნარიანი პოპულაციების აღდგენა საქართველოს ტერიტორიაზე ეკოსისტემების გაჯანსაღების ხელშეწყობისთვის, ადგილობრივი მოსახლეობის ინტერესების გათვალისწინებით.

შესავალი

თანამედროვე სამყაროში ველური ბუნებისათვის არც თუ ისე დიდი ადგილი რჩება. განვითარების პროექტების განხორციელება უმეტეს შემთხვევაში უარყოფითად აისახება ბიომრავალფეროვნებაზე, ადამიანი მცირე სივრცეს უტოვებს ველურ სახეობებს. ინფრასტრუქტურული პროექტები ხშირად იწვევს ველური სახეობების პოპულაციების ფრაგმენტაციას ისე, რომ ზოგჯერ შეუძლებელია დერეფნების საშუალებით ამ ფრაგმენტების ერთმანეთთან დაკავშირება. შედეგად ვიღებთ თითოეულ ფრაგმენტში რიცხოვნობის კლებას, გენეტიკური მრავალფეროვნების დაქვეითებას, მცირდება საწინააღმდეგო სქესთან შეხვედრის ალბათობა. სიმჭიდროვის კლებას მოყვება თითოეული ინდივიდის შეგუებულობის დაქვეითება - მოვლენა, რომელიც ცნობილია, როგორც ელის ეფექტი.

შედეგად პოპულაციის სიცოცხლისუნარიანობა სწრაფად ეცემა. ბუნებრივი გზით ასეთი პოპულაციების რიცხოვნობის აღდგენას ან დიდი დრო სჭირდება, ან ხშირად, პოპულაცია ვერ ახერხებს რიცხოვნობის აღდგენას და განწირულია გადაშენებისთვის. ასეთ დროს მდგომარეობის გამოსწორება შესაძლებელია მხოლოდ ხელოვნური ჩარევით ე.წ. **კონსერვაციული ტრანსლოკაციის (კტ)** საშუალებით.

რიცხოვნობის კლების გარდა, სახეობას სერიოზულ საფრთხეს უქმნის პოპულაციისათვის შესაფერისი ჰაბიტატის ხარისხის გაუარესება. პოპულაციის რიცხოვნობა მაღალიც რომ იყოს, იგი ვერ ახერხებს ზრდის ტემპის შენარჩუნებას, რადგან მცირდება სამალავეები, კვებისა და აღწარმოებისთვის ვარგისი ადგილები (ცხოველთათვის). ასეთ დროს, ერთადერთი გზა, სწორედ გამრავლებისათვის და პოპულაციის ცხოველმყოფელობისათვის შესაფერისი ადგილების ხელოვნურად შექმნაა - ე.წ. პოპულაციის ინტენსიური მენეჯმენტი (**პიმ**).

გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფ სახეობათა გადარჩენის პრაქტიკულ ღონისძიებათა წესი ძირითადად მოიცავს, სახეობათა Ex situ კონსერვაციის მიზნებისთვის განსახორციელებელ ღონისძიებებს.

1 კონსერვაციული ტრანსლოკაციის განსაზღვრება და ტიპები

კონსერვაციული ტრანსლოკაცია - ადამიანის მიერ ამა თუ იმ სახეობის ინდივიდების წინასწარ განზრახული გადაყვანა/გადატანა ერთი ადგილიდან მეორეზე, სახეობის არეალის ფარგლებში, მისი შენარჩუნების მიზნით.

კონსერვაციული ტრანსლოკაციის ტიპებს წარმოადგენს:

ა) **რეინფორსმენტი - გაძლიერება** - ინდივიდების დამატება საფრთხის წინაშე მყოფ პოპულაციაში მისი სიცოცხლისუნარიანობის გაძლიერების მიზნით. რიცხოვნობის ზრდასთან ერთად იზრდება პოპულაციის გენეტიკური მრავალფეროვნება, რაც ხელს უწყობს მის გადარჩენას გრძელვადიან პერსპექტივაში;

ბ) **რეინტროდუქცია** - კონკრეტული ტერიტორიის ან ქვეყნისათვის უკვე გადაშენებული სახეობის აღდგენა ინდივიდების შეყვანის/შეტანის გზით.

1.1 კონსერვაციული ტრანსლოკაციის დროს აუცილებელია შემდეგი ქმედებები:

1. სახეობის ან/და ეკოსისტემის შერჩევა;
2. ტრანსლოკაციისათვის რეციპიენტი ტერიტორიის შერჩევა;
3. დონორი (წყარო) პოპულაციის შერჩევა და შეფასება;
4. კონსერვაციული ტრანსლოკაციის მიმდებლობის შეფასება;
5. წარმატების მაქსიმალიზაცია პოპულაციის პარამეტრების ანალიზის და შეფასების საფუძველზე;
6. ბიომრავალფეროვნების სარგებლიანობის გაზრდა და ზიანის რისკის შეფასება;
7. გეგმის შემუშავება;
8. გადაწყვეტილების მიღების პროცესში ადგილობრივი მოსახლეობის მონაწილეობა და მათი სარგებლის მიღების შესაძლებლობის გათვალისწინება;
9. გეგმის ლეგალიზაცია - შეთანხმება/დამტკიცება გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან;
10. მონიტორინგი.

კონსერვაციული ტრანსლოკაციის მეთოდების შერჩევისათვის აუცილებელია გათვალისწინება საერთაშორისო გამოცდილების და თითოეული სახეობისთვის მისთვის შესაფერისი აღდგენის მეთოდის შერჩევა, ადგილობრივი პირობების გათვალისწინებით. წარუმატებელი ტრანსლოკაციის ძირითადი მიზეზი არასწორად შერჩეული მეთოდიკაა. კტ-ს წარუმატებლობის თავიდან ასაცილებლად შემუშავდა კრიტერიუმები, რომლის მიხედვით შეიძლება განისაზღვროს, რამდენად შესაძლებელია კონსერვაციული ტრანსლოკაცია, თუ მხოლოდ ex situ კონსერვაციაა ამ ეტაპზე მისაღები.

სახეობები ექვემდებარება კონსერვაციულ ტრანსლოკაციას (რეინტროდუქციას, რეინფორსმენტს) თუ:

1. სახეობა გადაშენებულია ბუნებაში;
2. სახეობის რაოდენობა არის მცირე ან შემცირებადი;
3. განხორციელებული ან დაგეგმილი მენეჯმენტი იყო არასაკმარისი ან არაადეკვატური ხანგრძლივი კონსერვაციისათვის;
4. საფრთხეები განსაზღვრულია;
5. ისეთი საფრთხეები, როგორცაა: ჰაბიტატის რღვევა, ინვაზიური სახეობები, ლანდშაფტის და კლიმატის ცვლილება და სხვა - გარდაუვალია, შეუქცევადი და/ან არაკონტროლირებადი. In situ კონსერვაციის მიუხედავად, სახეობა იმყოფება გადაშენების მაღალი რისკის ქვეშ;
6. თუ არსებობს სარწმუნო ისტორიული ინფორმაცია სახეობის გავრცელების შესახებ (იგულისხმება ეროვნულ ან ლოკალურ არეალში გავრცელება).

მიუხედავად აღდგენის საჭიროებისა, არსებობს ისეთი წინაპირობები, რომლის დროს სახეობების რეინტროდუქცია შეუძლებელია, თუმცა რეკომენდებულია მათი ex situ კონსერვაცია.

1.2 კონსერვაციული ტრანსლოკაციის ხელშემშლელი ფაქტორები

1. მაღალი ხარისხის, გენეტიკურად მრავალფეროვანი რესურსი ვერ იქნა მოძიებული და/ან არსებული პოპულაციიდან ინდივიდების ამოღებამ შეიძლება გამოიწვიოს ველური პოპულაციის ჰეტეროზიგოტურობის შემცირება;
2. საფრთხეების შერბილება და მართვა ამ ეტაპზე შეუძლებელია;
3. თუ რეინტროდუცირებული სახეობა წარმოადგენს პოტენციურ საფრთხეს რეციპიენტ საიტზე მობინადრე სახეობებისათვის (შეჯვარება, კონკურენცია და სხვა), ან რეინტროდუცირებულმა სახეობამ შეიძლება დააზიანოს ინტენსიური მენეჯმენტის ქვეშ მყოფი სახეობა;
4. თუ რეინტროდუქციას არ აქვს პოლიტიკური ან სოციალური მხარდაჭერა;
5. თუ ჰაბიტატის ხარისხი დაბალია, ან მდგომარეობა შეუსწავლელია;
6. თუ არ არსებობს სანდო წყარო რეციპიენტ საიტზე სახეობის ისტორიული გავრცელების შესახებ.

თუ ჩამოთვლილი პრობლემების გადაჭრა მოხერხდა, სახეობის რეინტროდუქციის საკითხი თავიდან შეიძლება იქნას განხილული.

1.3 საკონსერვაციო კატეგორიები

ზემოთ მოყვანილი კრიტერიუმების მიხედვით, შეფასებული სახეობები, მათ შორის სახეობები, რომლებიც საჭიროებენ სხვადასხვა ტიპის კონსერვაციულ მენეჯმენტს, შეიძლება დაჯგუფდეს რამდენიმე კატეგორიად:

A - კატეგორია - სახეობები, რომლებიც ექვემდებარებიან რეინტროდუქციას, არ ჩანს ამ პროცესის ხელშემშლელი ფაქტორები, ან ასეთი ფაქტორების ეფექტური მართვა შესაძლებელია (1-6 კრიტერიუმის შესაბამისად).

B - კატეგორია - სახეობები, რომლებიც ნაწილობრივ პასუხობენ 1-6 კრიტერიუმებს, თუმცა არსებობს გარკვეული შემზღუდავი ფაქტორები მათი კონსერვაციისთვის. ზოგიერთი პრობლემის გადაჭრა ამ ეტაპზე შეუძლებელია, მაგრამ სახეობის აღდგენა მომავალში განხორციელდება. ასეთი სახეობები ექვემდებარებიან ex situ კონსერვაციას.

C - კატეგორია - ეკონომიკური რეინტროდუქცია - სახეობები, რომელთა პოპულაციებს მოცემულ მომენტში არ სჭირდებათ რეინტროდუქცია, მაგრამ ძლიერი ანთროპოგენური წნეხის ქვეშ არიან (მაგალითად სანადირო სახეობები), შესაძლოა შეყვანილი იყვნენ გარკვეულ ტერიტორიებზე, მაგ. სამონადირეო მეურნეობებში სიმჭიდროვის გაზრდის მიზნით.

D - კატეგორია - სახეობები, რომელთაც არ ესაჭიროებათ რეინტროდუქცია, მაგრამ ეკოსისტემის ფუნქციონირების გაუმჯობესების მიზნით შესაძლებელია მათი რეინტროდუქცია ეროვნულ არეალში.

E - კატეგორია - სახეობები, რომელთა შენარჩუნება შესაძლებელია in situ ღონისძიებებით.

ჩამოთვლილი კრიტერიუმები და კატეგორიები ისეთი სახეობების შერჩევის შესაძლებლობას გვაძლევს, რომლებიც საჭიროებენ რეინტროდუქციას ან კონსერვაციული ტრანსლოკაციის სხვა ქმედებებს.

2 კონსერვაციული ტრანსლოკაციის (კტ) ეტაპები

2.1 პრეკონსერვაცია

პრეკონსერვაცია უნდა შედგებოდეს შემდეგი ეტაპებისაგან:

- სამიზნე სახეობის ისტორიული არეალის ანალიზი;
- გადაშენების ან რიცხოვნობის დაცემის მიზეზების შესწავლა;
- რეციპიენტი ჰაბიტატის შესაფერისობის შეფასება. ჰაბიტატი უნდა აკმაყოფილებდეს შემდეგ კრიტერიუმებს:
  - ა) საკმარისი ტევადობა - ჰაბიტატი უნდა უზრუნველყოფდეს პოპულაციის აღდგენისათვის აუცილებელი მინიმალური რაოდენობის ინდივიდების შენარჩუნებას (მინიმალური გენეტიკური მდგრადობის მქონე პოპულაციის შენარჩუნებას);
  - ბ) შესაბამისი ფორმა - ინდივიდების გადაადგილება ნებისმიერი მიმართულებით არ უნდა იზღუდებოდეს;
  - გ) საკმარისი ფართობი - ფართობის შერჩევა დამოკიდებულია სახეობის საბინადრო ტერიტორიის ფართობზე (Home range);
- დონორი (წყარო) პოპულაციის კვლევა და შეფასება - წყარო-პოპულაცია უნდა იყოს სიცოცხლისუნარიანი, ინდივიდების ამოღებამ არ უნდა შეუქმნას საფრთხე;
- ტყვეობაში/მართვად გარემოში პოპულაციის შექმნა;
- ინდივიდების მომზადება რეინტროდუქციისთვის;
- რეინტროდუქციის/რეინფორსმენტის მეთოდის შერჩევა - სწრაფი გაშვება თუ თანდათანობითი გაშვება (ცხოველთათვის).

2.1.1 თანდათანობითი გაშვება მისაღებია მაშინ, როდესაც:

1. დამფუძნებლების რაოდენობა მცირეა;
2. მოსალოდნელი არ არის მაღალი სიკვდილიანობა;
3. ინდივიდები საჭიროებენ ადაპტაციას გარემოსთან;
4. მიჩვეულია ადამიანებს, საჭიროა განრიდების გამომუშავება;
5. საჭიროებს გენეტიკურ და ვეტერინარულ/ფიტოსანიტარულ მენეჯმენტს

2.1.2 სწრაფი გაშვება დასაშვებია:

1. დამფუძნებლების რაოდენობა დიდია;
2. შესაძლო სიკვდილიანობა მაღალია;
3. რელიეფი არ იძლევა სარეინტროდუქციო ვოლიერის აშენების საშუალებას;
4. ხდება პირდაპირი ტრანსლოკაცია წყარო პოპულაციიდან;
5. არ არის მიჩვეული ადამიანთან;
6. არ საჭიროებს განრიდების გამომუშავებას.

2.2 რეინტროდუქცია/რეინფორსმენტი

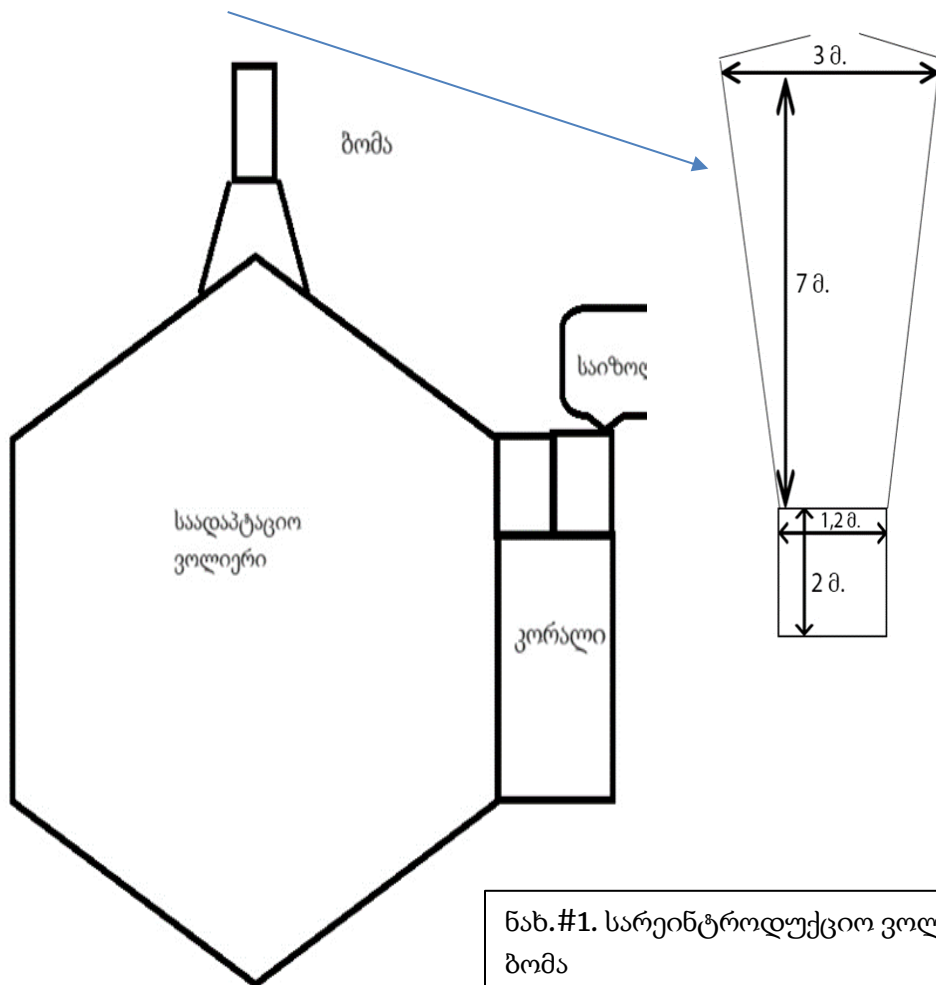
რეინტროდუქციის პროცესი უნდა შედგებოდეს შემდეგი ეტაპებისაგან:

1. ვოლიერის მშენებლობა თანდათანობითი გაშვების დროს;
2. სარეინტროდუქციო ვოლიერის აშენება მოიცავს შესაბამისი ინფრასტრუქტურის მშენებლობას (დაცვის, დაკვირვების ნაგებობებს, რომლებიც დაპროექტდება ადგილობრივი პირობების გათვალისწინებით);
3. ცხოველების მომზადება (ვეტერინარული სკრინინგი, ქცევაზე დაკვირვება);
4. ინდივიდების შერჩევა;
5. ტრანსპორტირება;
6. გაშვების მეთოდის შერჩევა.
7. გაშვება.

თანდათანობითი გაშვების დროს მნიშვნელოვან საკითხს წარმოადგენს სარეინტროდუქციო ვოლიერის მშენებლობა, რომლის პროექტი უნდა იყოს მორგებული სარეინტროდუქციო სახეობის მოთხოვნებზე. მენეჯმენტის გეგმის ფარგლებში უნდა განისაზღვროს სარეინტროდუქციო ვოლიერის მახასიათებლები. სარეინტროდუქციო ვოლიერი ჩვეულებრივ უნდა შედგებოდეს შემდეგი განყოფილებებისაგან (ნახ #1):

- საადაპტაციო ვოლიერი - ფართობი (სახეობის შესაბამისად) უნდა იყოს საკმარისი, ცხოველს უნდა ჰქონდეს ბუნებრივი ქცევების სრულფასოვნად გამოვლენის შესაძლებლობა;
- „ჰენდლინგის“ ვოლიერი - „კორალი“- 1000-2000 კვმ.
- საიზოლაციო ვოლიერი - შედარებით მცირე ზომის;
- ბომა - მანიპულაციებისათვის;
- ბარიერის ზომები და მასალა - ცხოველის სახეობის შესაბამისად (ბარიერებმა უნდა გაუძლოს როგორც შიდა, ისე გარე წნეხს).

2.3 მონიტორინგი

- მონიტორინგის მეთოდის შერჩევა;
- მონიტორინგისათვის საჭირო აღჭურვილობის შერჩევა (მაგალითად: ტრანსპონდერები, ნიშნები, საყელურები, ოპტიკური ხელსაწყოები, თერმული კამერები, დრონი და სხვა).

3 . კონსერვაციის მენეჯმენტის გეგმისთვის საჭირო საკითხები

სახეობის აღდგენის წარმატებული პროცესებისთვის საჭიროა კონსერვაციის მენეჯმენტის გეგმის შემუშავება, რომელიც შემდეგ საკითხებს უნდა მოიცავდეს:

1. კონსერვაციული სტატუსი
  - 1.1. IUCN - ის მიხედვით;
  - 1.2. ბერნის კონვენციის მიხედვით;
  - 1.3. ბონის (CMS) კონვენციის მიხედვით;
  - 1.4. ეროვნული;

- 1.5. სხვა.
2. ბიოლოგიური მახასიათებლები
  - 2.1. რიცხოვნობა;
  - 2.2. შობადობა;
  - 2.3. სიკვდილიანობა;
  - 2.4. დინამიკა;
  - 2.5. დისპერსია;
  - 2.6. რეპროდუქციული სისტემა;
  - 2.7. სქესთა შეფარდება.
3. გავრცელება
  - 3.1. გავრცელება საქართველოში
    - 3.1.1. ლოკალური გავრცელება - საქართველოს კონკრეტული ადგილები
  - 3.2. მეზობელი პოპულაციების რიცხოვნობა და მანძილი მათთან
  - 3.3. დაცული ტერიტორიების არსებობა
4. ისტორიული გავრცელება
  - 4.1. ლიტერატურული მონაცემები
  - 4.2. სხვა წყარო (მითითება)
5. საფრთხეები
  - 5.1. უშუალოდ სახეობაზე მოქმედი საფრთხეები
    - 5.1.1. რიცხოვნობაზე მოქმედი საფრთხეები;
    - 5.1.2. დისპერსიაზე/მიგრაციაზე მოქმედი საფრთხე;
  - 5.2. ჰაბიტატზე მოქმედი საფრთხეები;
  - 5.3. ფრაგმენტაცია ;
  - 5.4. საფრთხეების ანალიზის ჩატარება და შედეგები.
6. აღდგენის პოტენციალი
  - 6.1. PHVA
    - 6.1.2 გენეტიკური პოტენციალი -რიცხოვნობა;
    - 6.1.3 ეკოლოგიური პოტენციალი (გავლენა სხვა სახეობებზე);
  - 6.2. საკვები ბაზა;
  - 6.3. მსხვერპლი/საკვები;
  - 6.4. მტაცებელი;
  - 6.5. კონკურენტები;
  - 6.6. დაავადებები;
  - 6.7. შესაფერისი ჰაბიტატის ანალიზი, შედეგები
    - 6.7.1 დეტალური (გის) ანალიზი (ჰაბიტატის შესაბამისობის ანალიზი);
    - 6.7.2 ზოგადი ექსპერტული შეფასება;
7. რეინტროდუქციის შესაძლებლობა

- 7.1. წყარო პოპულაცია ბუნებაში - ლოკალური (საქართველო, რეგიონი);
  - 7.2. წყარო პოპულაციის სიცოცხლისუნარიანობა;
  - 7.3. EX SITU პოპულაცია და მისი მისაწვდომობა (ტრანსპორტირების შესაძლებლობა);
  - 7.4. სარეინტროდუქციო ადგილი
    - 7.4.1. მდებარეობა;
    - 7.4.2. ფართობი;
    - 7.4.3. ფორმა;
    - 7.4.4. ტევადობა/საკვები ბაზა;
    - 7.4.5. ჰაბიტატის შესაფერისობა;
    - 7.4.6. შესაბამისი რელიეფი;
    - 7.4.7. დაცულობა.
  - 7.5. პოტენციური საფრთხეები;
  - 7.6. რეალისტურობა.
8. ალტერნატიული კონსერვაციული ქმედებები
    - 8.1. კორიდორები - განსახლების შესაძლებლობა;
    - 8.2. დაცული ტერიტორიის შექმნა;
    - 8.3. შემოღობილში (In fence) რეინტროდუქცია (ნახევრად თავისუფალი პოპულაციის შექმნა);
    - 8.4. ტყვეობაში გამრავლება (Captive breeding);
    - 8.5. სხვა.
  9. დაინტერესებული მხარეები
    - 9.1. რესურსის გამოყენების პოტენციალი -კომერციული/ მოტივაცია
      - 9.1.1. რესურსით სარგებლობა (მაგალითად ნადირობა, მცენარეთა კომერციული მიზნით სარგებლობა და სხვა);
      - 9.1.2. გარკვეულ შემთხვევაში რესურსით სარგებლობა შეზღუდულ პირობებში (მაგალითად სატროფეო ნადირობა);
      - 9.1.3. ტურიზმი;
      - 9.1.4. სხვა გამოყენება.
    - 9.2. ადგილობრივი მოსახლეობა და მისი შესაძლო დამოკიდებულება
      - 9.2.1. ძოვება;
      - 9.2.2. შესაძლო კონფლიქტის სახეები.
    - 9.3. შესაძლო პოზიტიური დამოკიდებულება;
    - 9.4. შესაძლო ნეგატიური დამოკიდებულება;
    - 9.5. სხვა დაინტერესებული მხარეები.
  10. პრობლემები - რაც ხელს შეუშლის რეინტროდუქციას
    - 10.1 ქცევითი პრობლემები

10.1.1 ჰაბიტუაცია ადამიანთან (მიჩვევა);

10.1.2 არაადეკვატური ქცევა - (მაგალითად, სტერეოტიპული ქცევა);

10.2. ეკოლოგიური პრობლემები;

10.3. გენეტიკური პრობლემები;

10.4. სოციო-ეკონომიკური და კულტურული პრობლემები.

უშუალოდ კონსერვაციული ტრანსლოკაცია და რეინტროდუქცია

11. ქმედებები

11.1 in situ ქმედებები;

11.2 ex situ ქმედებები;

12. ქმედებების კავშირი საფრთხეებთან და პრობლემებთან;

13. რისკების ანალიზი.

ზემოთ აღნიშნული პრინციპებისა და კრიტერიუმების მიხედვით, შეფასდა საქართველოში გავრცელებული მცენარეების, თევზების, ამფიბიების, ქვეწარმავლების, ფრინველების და ძუძუმწოვრების სახეობები. კონსერვაციული ტრანსლოკაციისათვის შერჩეული სახეობების ნუსხა ასახულია დოკუმენტში. ანალიზის პროცესში გამოიკვეთა გარკვეული პრობლემები, რომლებიც საერთოა უმეტესი ტაქსონომიური ერთეულებისათვის.

3.1 საერთო ქმედებები სახეობების აღდგენისთვის

1. დაცული ტერიტორიების დაგეგმარების დროს რეინტროდუქციის ან რეინფორსმენტის და სხვა კონსერვაციული ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის გათვალისწინება;
2. რეინტროდუქციის ან რეინფორსმენტის და სხვა კონსერვაციული ტრანსლოკაციის განხორციელებისათვის დაცული ტერიტორიების გარეთ შესაბამისი დაცვით რეჟიმის შექმნა;
3. რეინტროდუქციის ან რეინფორსმენტის და სხვა კონსერვაციული ტრანსლოკაციის სახეობებისათვის შესაბამისი სტატუსის მინიჭება;
4. კონსერვაციული ტრანსლოკაციის განხორციელებისათვის აუცილებელი პროცედურების შესახებ სამართლებრივი დოკუმენტის შექმნა.

- 3.2** „საკონსერვაციო კრიტერიუმების შესაბამისად შეფასებული საქართველოში გავრცელებული სახეობების ჩამონათვალი“ განისაზღვრება ამ წესების დანართი №1-ით.
- 3.3** ამ წესების დანართი №1-ით განსაზღვრული საკონსერვაციო კრიტერიუმების შესაბამისად შეფასებული საქართველოში გავრცელებული თითოეული სახეობისთვის, მათი აღდგენის ღონისძიებების დაწყებამდე, უნდა შემუშავდეს დეტალური აღდგენის გეგმა, რომელსაც ბრძანებით ამტკიცებს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი.

დანართი №1

საკონსერვაციო კრიტერიუმების შესაბამისად შეფასებული საქართველოში გავრცელებული სახეობების ჩამონათვალი:

2.4 მცენარეები			
სახეობა	ქართული სახელწოდება	კონსერვაციის კატეგორია	კონსერვაციის ტიპი
1. <i>Angelica adjarica</i>	აჭარული ანგელოზა	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
2. <i>Aquilegia colchica</i>	კოლხური წყალიკრეფია	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
3. <i>Astragalus aspindzikus</i>	ასპინძური გლერძი	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
4. <i>Astragalus cyri</i>	გაფანტული გლერძი	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
5. <i>Betula megrelica</i>	მეგრული არყი	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
6. <i>Campanula kakhetica</i>	კახეთის მაჩიტა	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
7. <i>Campanula kantschaveli</i>	ყანჩაველის მაჩიტა	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
8. <i>Campanula lazica</i>	ლაზური მაჩიტა	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
9. <i>Corylus colchica</i>	კოლხური თხილი	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
10. <i>Cyclamen colchicum</i>	კოლხური ყოჩივარდა	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
11. <i>Dianthus azkurensis</i>	აწყურული მიხაკი	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
12. <i>Genista adjarica</i>	აჭარული კურდღლისცოცხა	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
13. <i>Heracleum egrissicum</i>	ფრეინის დიყი	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
14. <i>Iris winogradowii</i>	მინდვრის ყვითელი ზამბახი	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
15. <i>Podospermum grigorashvili</i>	გრიგორაშვილის პოდოსპერმუმი	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
16. <i>Sambucus tigranii</i>	ტიგრანის დიდგულა	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
17. <i>Scorzonera kezkhoveli</i>	კეცხოველის ძირშავა	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
18. <i>Thymus ladjanuricus</i>	ლაჯანურის ბეკონდარა	A	Ex situ; რეინფორსმენტი

19. <i>Tragopodon makaschwilii</i>	გლერძი (მაცაშვილის ფამფარა)	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
20. <i>Tragopodon meskheticus</i>	მეხური ფამფარა	A	Ex situ; რეინფორსმენტი

2.5 თევზები			
სახეობა	ქართული სახელწოდება	კონსერვაციის კატეგორია	კონსერვაციის ტიპი
1. <i>Acipenser gueldenstaedtii</i>	რუსული ზუთხი	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
2. <i>Acipenser nudiventris</i>	ჯარღალა	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
3. <i>Acipenser persicus (colchicus)</i>	სპარსული ზუთხი	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
4. <i>Acipenser stellatus</i>	ტარღანა	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
5. <i>Acipenser sturio</i>	ატლანტური ზუთხი	A	Ex situ; რეინტროდუქცია
6. <i>Chontrostoma cyri</i>	ტობი	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
7. <i>Huso huso</i>	სვია	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
8. <i>Luciobarbus capito</i>	ჭანარი	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
9. <i>Luciobarbus mursa</i>	მურწა	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
10. <i>Rutilus frisii</i>	მორევის ნაფოტა -	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
11. <i>Salmo caspius</i>	კასპიური კალმახი	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
12. <i>Salmo ciscaucasicus</i>	თერგის კალმახი		Ex situ; რეინფორსმენტი
13. <i>Salmo labrax</i>	ორაგული		Ex situ; რეინფორსმენტი
14. <i>Salmo rizeensis</i>	რიზეს კალმახი		Ex situ; რეინფორსმენტი

2.6 ამფიბიები და ქვეწარმავლები			
სახეობა	ქართული სახელწოდება	კონსერვაციის კატეგორია	კონსერვაციის ტიპი
1. <i>Ablepharus pannonicus</i>	აზიური შიშველთავალა ხვლიკი	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
2. <i>Vipera darevskii</i>	დარევსკის გველგესლა	B	Ex situ; რეინფორსმენტი
3. <i>Vipera renardi</i> ssp. <i>eriwanensis</i>	ველის გველგესლა	B	Ex situ; რეინფორსმენტი
4. <i>Vipera kaznakovi</i>	კავკასიური გველგესლა	B	Ex situ; რეინფორსმენტი
5. <i>Mertensiela caucasica</i>	კავკასიური სალამანდრა	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
6. <i>Pelodites caucasicus</i>	კავკასიური ჯვარულა	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
7. <i>Darevskia driada</i>	ჭარნალის ხვლიკი	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
8. <i>Testudo graeca</i> ssp. <i>nikolski</i>	ხმელთაშუაზღვის ნიკოლსკის კუ	A	Ex situ; რეინფორსმენტი

2.7 ფრინველები			
სახეობა	ქართული სახელწოდება	კონსერვაციის კატეგორია	კონსერვაციის ტიპი
1. Phasianus colchicus	ხოხობი	C D	Ex situ; რეინფორსმენტი
2. Tetraogalus caspius	კასპიური შურთხი	C D	Ex situ; რეინფორსმენტი
3. Alectoris chukar	კაკაბი	C D	Ex situ; რეინფორსმენტი
4. Perdix perdix	გნოლი	C D	Ex situ; რეინფორსმენტი
5. Francolinus francolinus	დურაჯი	C D	Ex situ; რეინფორსმენტი
6. Falco cherrug	ბარი გავაზი	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
7. Aquila heliaca	ბეკობის არივი	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
8. Melanitta fusca	გარიელი	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
9. Falco naumani	მცირე კირკიტა	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
10. Grus grus	რუხი წერო	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
11. Neophron percnopterus	ფასკუნჯი	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
12. Streptopelia turtur	ჩვეულებრივი გვრიტი	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
13. Aythya ferina	წითელთავა ყვინთია	A	Ex situ; რეინფორსმენტი

2.8 ძუძუმწოვრები			
სახეობა	ქართული სახელწოდება	კონსერვაციის კატეგორია	კონსერვაციის ტიპი
1. <i>Bison bonasus</i>	დომბა	A	Ex situ; რეინტროდუქცია
2. <i>Cervus elaphus</i>	კეთილშობილი ირემი	A	Ex situ; რეინტროდუქცია
3. <i>Capra caucasica</i>	დასავლეთკავკასური ჯიხვი	A	Ex situ; რეინფორსმენტი
4. <i>Capra aegagrus</i>	ნიამორი	A	Ex situ; რეინტროდუქცია
5. <i>Mustela lutreola</i>	წაულა	A	Ex situ; რეინტროდუქცია
6. <i>Castor fiber</i>	ევრაზიული თახვი	A	Ex situ; რეინტროდუქცია
7. <i>Panthera pardus</i>	ჯიქი	B	Ex situ; გამრავლება ხელოვნურ პირობებში (ზოოპარკებში)
8. <i>Hyaena hyaena</i>	ზოლებიანი აფთარი	B	Ex situ; გამრავლება ხელოვნურ პირობებში (ზოოპარკებში)
9. <i>Gazella subgutturosa</i>	ქურციკი	A	რეინტროდუქცია
10. <i>Ovis gmelini</i>	მუფლონი	B	Ex situ; რეინტროდუქცია
11. <i>Monachus monachus</i>	თეთრმუცელა სელაპი	გაურკვეველია, მოითხოვს დამატებით შესწავლას	

3 ინფორმაცია კონსერვაციას დაქვემდებარებული სახეობების შესახებ

მცენარეები

სახეობა	აჭარული ანგელოზა (<i>Angelica adjarica</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	EN
ეროვნული სტატუსი	EN - გადაშენების საფრთხეში მყოფი
ისტორიული ინფორმაცია	ვიწრო-ლოკალური ენდემი, გავრცელებულია აჭარის რეგიონში. იზრდება მდელოებზე, მთის ზედა სარტყელში, ბალახოვან ფერდობებზე, მაღალბალახეულობაში 900-1700 მ სიმაღლეზე ზღვის დონიდან. აჭარა. ; ხევისდეღეს ხეობა 1,5 კმ მოშორებით ნაგვარისხევის შესართავიდან (დოლუხანოვი, კაზაროვა); არსიანის ქედისა და შავშეთის აღმ. ნაწილს შორის, მარიტის ხევის სათავე. აჭარისწყლის მარცხენა შესართავი (იგივენი); არსიანის ქედი დიდაჭარასა და დანისპარეულს შორის (გაგნიძე); შავშეთის ქედი სოფ. ტბეთის მიდამოები
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	საქართველოს მასშტაბით მიმდინარე პროექტში განხორციელებული რევიზიის მიხედვით, ტაქსონი შეფასებულია როგორც EN - გადაშენების საფრთხეში მყოფი. გავრცელებულია აჭარის რეგიონში. ბოლო შეფასებით, ხასიათდება გავრცელების ფრაგმენტირებული არეალით. ამჟამინდელი ლოკალიტეტი: სოფ. ტბეთის და დანიპარაულის მიდამოები
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ჰაბიტატის მდგომარეობა	ფრაგმენტირებული, დეგრადირებული
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	აქტიურად გამოიყენება ტრადიციულ ხალხურ მედიცინაში. უცნობია ველურ ბუნებაში მოპოვებული ინდივიდების რაოდენობა. მცენარე იზრდება მთის ზედა სარტყელში, მდელოებზე, შესაბამისად, უპირველეს საფრთხეს მოვება და თიბვა წარმოადგენს
ჰაბიტატზე მოქმედი	B1ab(i,ii,iii,v) ჩამოთვლილია, როგორც კრიტიკულად საფრთხის ქვეშ მყოფი ტაქსონი, AOO-ს თვალსაზრისით, რომელიც შეფასებულია 10 km ² ზე ნაკლები. ლოკაციაზე დაფიქსირდა მუდმივი კლება, გამოწვეული ანთროპოგენური წნეხით (ჰაბიტატის დაკარგვით/დეგრადაციით), რაც დაკავშირებულია პირუტყვის მოვებასთან და თივის დამზადებასთან.

	სახეობა არ არის დაცული, არც სახეობის და არც ჰაბიტატის დონეზე (მანველიძე და სხვ. 2009 წ.მემიაძე, 2003)
აღდგენის მიზეზი	<p>ვიწრო ლოკალური გავრცელებისა და ენდემურობის გათვალისწინებით, ბოლო შეფასებით, მცენარეს მიენიჭა EN - გადაშენების საფრთხეში მყოფის სტატუსი. მცენარე შესულია ადგილობრივი ფლორის 50 პრიორიტეტულ საკონსერვაციო სახეობათა სიაში.</p> <p>სტატუსი განსაზღვრულია IUCN გლობალური წითელი ნუსხის და "კავკასიის ენდემურ მცენარეთა წითელი ნუსხის" მიხედვით. მინიჭებული სტატუსი ჩაითვალა ვალიდურად საქართველოს მასშტაბით მიმდინარე პროექტში განხორციელებული რევიზიის საფუძველზე</p>
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	<p>არსებული და პოტენციური საფრთხეების გათვალისწინებით, მიზანშეწონილია მცენარის თესლის ბანკის შექმნა, რომელიც განთავსდება კავკასიის რეგიონულ თესლის ბანკში. ასევე, Ex situ კონსერვაციის ფარგლებში გამოყვანილი ნერგების გადატანა ბუნებრივ ჰაბიტატში, ფართობის მოთესვა და მკაცრი მონიტორინგი</p>

სახეობა	კოლხური წყალიკრეფია (<i>Aquilegia colchica</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	NE
ეროვნული სტატუსი	CR - გადაშენების კრიტიკულ საფრთხეში მყოფი
ისტორიული ინფორმაცია	მრავალწლოვანი, ყინვაგამძლე მცენარეა. <i>Aquilegia colchica</i> წარმოადგენს ვიწრო-ლოკალურ ენდემს. საქართველოს ფლორის მიხედვით, აღნიშნული მცენარე წარსულში უფრო ფართოდ იყო გავრცელებული (ძირითადად იმერეთის რეგიონში), ამჟამინდელი მონაცემებით შემორჩენილია მხოლოდ ჭიათურის მიდამოებში, მდინარე ჯრუჭის ხეობაში
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	შემორჩენილია მხოლოდ ერთი პოპულაცია ველურ ბუნებაში, მდინარე ჯრუჭის ხეობაში. მინიჭებული სტატუსი - CR (გადაშენების კრიტიკულ საფრთხეში მყოფი). სახეობას 2017-2019 წლებში ჩატარდა მონიტორინგი და დადგინდა მისი პოპულაციის ფართობი, რაც წარმოადგენს 0,272კმ ² ს
პოპულაციის რიცხოვნობა	<100
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	ჰაბიტატი დეგრადირებული და ფრაგმენტირებულია. აღნიშნულ ტერიტორიაზე მიმდინარეობს აქტიური ტექნიკური სამუშაოები, (სამშენებლო მასალის-ხრემის მოპოვება) რომლებიც იწვევენ ამ სახეობის გავრცელების არეალის, დაკავებული ფართობის, ზრდასრული ინდივიდების რაოდენობის შემცირებას და სახეობის ჰაბიტატის დაზიანებას. ამჟამად, სახეობის მიერ დაკავებული ფართობი დაახლოებით 0,272კმ ² ია
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	ჰაბიტატზე მოქმედი ანთროპოგენური წნეხი (მოქმედი კარიერი, ინერტული მასალის მოპოვება) პირდაპირ აისახება მცენარის რიცხოვნობაზე. ბოლო 4-5 წლის მანძილზე, ინდივიდების საერთო რაოდენობა შემცირდა 33,5%-ით)
ჰაბიტატზე მოქმედი	ინერტული მასალის მოპოვება, ტერიტორიაზე არსებული მოქმედი კარიერი
აღდგენის მიზეზი	ბოლო შეფასებით, სახეობა გადაშენების კრიტიკული საფრთხის ქვეშაა, ველურ ბუნებაში არსებული ინდივიდების რაოდენობა კრიტიკულად კლებულობს B1ab(iii,v)+2ab(iii,v)
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	სახეობის ბუნებრივი გავრცელების არეალის მკაცრი მონიტორინგი და ამავე ადგილებში შეგროვებული თესლით სამიზნე სახეობისთვის თესლის ბანკის შექმნა. შეგროვებული თესლიდან აღმოცენებული ex situ ინდივიდების (ქოთნებში, საკოლექციო ნაკვეთებში გამოყვანილი) გადარგვა ველურ ბუნებაში, შერჩეულ საკონსერვაციო ნაკვეთზე. ასევე, in situ კონსერვაციის ფარგლებში, შესაძლებელია ბუნებრივი ჰაბიტატის საზღვრებში ტერიტორიის მოთესვა

--	--

სახეობა	Astragalus aspindzikus ასპინძური გლერძი
საერთაშორისო სტატუსი	VU
ეროვნული სტატუსი	CR- გადაშენების კრიტიკულ საფრთხეში მყოფი
ისტორიული ინფორმაცია	მრავალწლოვანი ბალახოვანი მცენარე, ვიწრო-ლოკალური ენდემი, გავრცელებულია ასპინძის რაიონში. ხასიათდება წერტილოვანი არეალით
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	მინიჭებული სტატუსი - CR შეფასება ორიგინალური წყაროს მიხ.: (კრიტიკული საფრთხის წინაშე მყოფი).დაკვირვების საფუძველზე სახეობის პოტენციური გავრცელების ფართობი არ აღემატება 10 კვ.კმ-ს, დაკავებული ფართობი კი შეადგენს 4 კვ.კმ-ს. სახეობა გავრცელებულია მხოლოდ ერთ ადგილზე, რაც მიუთითებს ერთი ლოკალიტეტის არსებობაზე
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	დეგრადირებული (უკონტროლო მოვება)
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	მოვება და თიბვა
ჰაბიტატზე მოქმედი	პოპულაციის ჰაბიტატი მოქცეულია სამოვარში. საფრთხეს წარმოადგენს მოვება და თიბვა
აღდგენის მიზეზი	ლოკალური გავრცელებისა და ენდემურობის გათვალისწინებით, ბოლო შეფასებით, მცენარეს მიენიჭა CR - გადაშენების კრიტიკულ საფრთხეში მყოფის სტატუსი. მცენარე შესულია ადგილობრივი ფლორის 50 პრიორიტეტულ საკონსერვაციო სახეობათა სიაში B2ab(iii) AOO 4km2
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	არსებული და პოტენციური საფრთხეების გათვალისწინებით, მიზანშეწონილია მცენარის თესლის ბანკის შექმნა, ასევე ex situ კონსერვაციის ფარგლებში გამოყვანილი ინდივიდების შესაბამის ბუნებრივ ჰაბიტატში გადარგვა. არსებული ბუნებრივი ჰაბიტატის მოთესვა და მკაცრი მონიტორინგი

სახეობა	გაფანტული გლერძი (<i>Astragalus cyri</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	NE
ეროვნული სტატუსი	EN- გადაშენების საფრთხის ქვეშ მყოფი
ისტორიული ინფორმაცია	მრავალწლოვანი ბალახოვანი მცენარე, საქართველოს ენდემი, გავრცელებულია ქართლში, ჯავახეთსა და მესხეთში. იზრდება მშრალ, ქვიან ფერდობებზე
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	მინიჭებული სტატუსი - EN (გადაშენების საფრთხეში მყოფი). ჩატარებული კვლევის საფუძველზე საქართველოში შემცირდა სახეობის გავრცელების ადგილები. მის მიერ დაკავებული ფართობი წარმოადგენს 12კმ ² . ლოკალიტეტების რაოდენობა 3. დაკვირვების საფუძველზე მიმდინარეობს რიცხოვნობის შემცირება და ჰაბიტატის გაუარესება
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (მდებარეობა)	
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	დეგრადირებული
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	ეროზიული პროცესები, ძოვება
ჰაბიტატზე მოქმედი	ეროზიული პროცესების გამო სუბსტრატის ჩამორეცხვა, ჰაბიტატის დაზიანება
აღდგენის მიზეზი	უაღრესად ლოკალური გავრცელებისა და ენდემურობის გათვალისწინებით, ბოლო შეფასებით, მცენარეს მიენიჭა CR - გადაშენების კრიტიკულ საფრთხეში მყოფის სტატუსი. მცენარე შესულია ადგილობრივი ფლორის 50 პრიორიტეტულ საკონსერვაციო სახეობათა სიაში B2ab(iii) AOO 12km ²
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	არსებული და პოტენციური საფრთხეების გათვალისწინებით, მიზანშეწონილია მცენარის თესლის ბანკის შექმნა, ასევე ex situ კონსერვაციის ფარგლებში გამოყვანილი ინდივიდების შესაბამის ბუნებრივ ჰაბიტატში გადარგვა. არსებული ბუნებრივი ჰაბიტატის მოთესვა და მკაცრი მონიტორინგი

სახეობა	მეგრული არყი (<i>Betula megrelica</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	EN
ეროვნული სტატუსი	EN - გადაშენების საფრთხის ქვეშ მყოფი
ისტორიული ინფორმაცია	ტანდაბალი, ნახევრად გართხმული ხე. გავრცელებული არის სამეგრელოში, ეგრისის კირქვიან მასივებზე (მიგარია, ასხი, მთა ჯვარი), სუბალპურ სარტყელში. ვიწრო-ლოკალური ენდემი
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	ამჟამინდელი გავრცელება მოიცავს სამეგრელოს კირქვიან მასივებს (მიგარია, ასხი და მთა ჯვარი). ხასიათდება ფრაგმენტირებული არეალით AOO: <50 km ²
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (მდებარეობა)	
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	უმეტესად ფრაგმენტირებული და დეგრადირებულია
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	ვინაიდან მცენარე ვრცელდება სუბალპურიდან ალპურ სარტყლამდე, ძირითად საფრთხეს ძოვება წარმოადგენს. პირუტყვის (ძროხა, თხა) მიერ მოზარდ აღმონაცენის განადგურება
ჰაბიტატზე მოქმედი	მცენარის ჰაბიტატის არეალში მრავლად არის მეჯოგეთა საზაფხულო სადგომები, სატყეო გზები და ბილიკები, შესაბამისად, ჰაბიტატზე მოქმედ ძირითად საფრთხედ შეიძლება ჩაითვალოს ხე-ტყის მოპოვების შედეგად მიყენებული ზიანი, უშუალოდ ხე-მცენარეზე არსებული წნეხი და საზაფხულო იალაღებზე არსებული პირუტყვი
აღდგენის მიზეზი	მცენარე გავრცელებულია მხოლოდ ეგრისის კირქვიან მასივებზე და წარმოადგენს ვიწრო ლოკალურ ენდემს. სახეობა შეტანილია წითელ ნუსხაში, მაგრამ არ არის დაცული ჰაბიტატის დონეზე
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	მცენარის ეროვნული და საერთაშორისო კონსერვაციული სტატუსიდან (EN) გამომდინარე, მნიშვნელოვანია, რომ in situ კონსერვაციის ფარგლებში, კირქვიანი მასივის იმ ნაწილს, რომელიც წარმოდგენილია მაღალი ენდემიზმით და აღნიშნული სახეობის გავრცელებით, მიენიჭოს დაცული ტერიტორიის სტატუსი

სახეობა	კახეთის მაჩიტა (<i>Campanula kakhetica</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	EN
ეროვნული სტატუსი	CR- გადაშენების კრიტიკულ საფრთხეში მყოფი
ისტორიული ინფორმაცია	მრავალწლოვანი ბალახოვანი მცენარე, ვიწრო ლოკალური ენდემი, აღწერილია ქიზიყიდან – შირაკი, თუქურმიშა (ხორნაბუჯის ციხე). ხასიათდება წერტილოვანი არეალით. იზრდება კლდეთა ნაპრალებში. Schiraki (Kachetia) Pag. Thukhurmisha.. 25 VIII 1928 (TBI)
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	მინიჭებული სტატუსი - CR (გადაშენების კრიტიკულ საფრთხეში მყოფი). შეფასება ორიგინალური წყაროს მიხ.: გლობალური წითელი ნუსხის (IUCN) მიერ ტაქსონისთვის მინიჭებული სტატუსი 2017 წლამდე იყო 'გადაშენების საფრთხეში მყოფი (EN)' სტატუსი შეიცვალა 'გადაშენების კრიტიკულ საფრთხეში მყოფად (CR)' 'კავკასიის ენდემური მცენარეების წითელი ნუსხის' საფუძველზე. წითელი ნუსხის მიხედვით ტაქსონს მინიჭებული აქვს გადაშენების კრიტიკულ საფრთხეში მყოფის (CR) სტატუსი. მისი AOO შეადგენს 10 კმ.2-ს, დაფიქსირებულია ერთ ადგილას ქიზიყში, აღმოსავლეთ საქართველოში, სადაც ცნობილია, რომ სახეობის გავრცელება შემოიფარგლება კირქვის ქანებით
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (მდებარეობა)	
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	ფრაგმენტირებული
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	ტერიტორია განიცდის ზეწოლას სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის, ასევე კირქვის მოპოვების გამო, რამაც შესაძლოა გამოიწვიოს სახეობების გადაშენება ველურ ბუნებაში
ჰაბიტატზე მოქმედი	ჰაბიტატი განიცდის ზეწოლას (ინფრასტრუქტურული სამუშაოები: გზების გაყვანა, მშენებლობები, ინერტული მასალის მოპოვება)
აღდგენის მიზეზი	ვიწრო-ლოკალური გავრცელებისა და ენდემურობის გათვალისწინებით, ბოლო შეფასებით, მცენარეს მიენიჭა CR - გადაშენების კრიტიკულ საფრთხეში მყოფის სტატუსი მცენარე შესულია ადგილობრივი ფლორის

	<p>ორმოცდაათ პრიორიტეტულ საკონსერვაციო სახეობათა სიაში B2ab(ii,iii) AOO <8 km²</p>
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	<p>არსებული და პოტენციური საფრთხეების გათვალისწინებით, მიზანშეწონილია მცენარის თესლის ბანკის შექმნა, ასევე ex situ კონსერვაციის ფარგლებში გამოყვანილი ინდივიდების შესაბამის ბუნებრივ ჰაბიტატში გადარგვა. არსებული ბუნებრივი ჰაბიტატის მოთესვა და მკაცრი მონიტორინგი</p>

სახეობა	ყანჩაველის მაჩიტა (<i>Campanula kanchaveli</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	CR
ეროვნული სტატუსი	EN- გადაშენების საფრთხეში მყოფი
ისტორიული ინფორმაცია	<p>მრავალწლოვანი ბალახოვანი მცენარე, ვიწრო ლოკალური ენდემი, იზრდება ტყის სარტყელში დაჩრდილულ კლდეებზე, ღრმა ხეობებში. გვხვდება დაბა ყვარელში, მდინარე ალაზნის აუზში</p>
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	<p>მინიჭებული სტატუსი - EN (გადაშენების საფრთხეში მყოფი). შეფასება ორიგინალური წყაროს მიხ.: IUCN-ის წითელი ნუსხის მიხედვით ტაქსონს მინიჭებული აქვს გადაშენების კრიტიკულ საფრთხეში მყოფის (CR) სტატუსი. მისი AOO შეადგენს 10 კმ.2-ს, იგი ვრცელდება ორ ლოკაციაზე რომლიდანაც ერთი მოქცეულია არწივის ხეობაში, დედოფლისწყაროში, დაცული ტერიტორიის ფარგლებში. ხოლო მეორე - ყვარელში, კახეთის მუნიციპალიტეტში</p>
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	ფრაგმენტირებული, დეგრადირებული
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	<p>ტაქსონისთვის არსებული საფრთხეები: უკონტროლო მოვება, ტყის ჩეხვა და გზათმოწყობა. საფრთხეების ზემოქმედება არ არის დეტალურად გამოკვლეული, ამიტომ მიმდინარე სტატუსად ტაქსონისთვის შეფარდებულია EN (გადაშენების საფრთხეში მყოფი) B2ab(iii) კრიტერიუმით</p>
ჰაბიტატზე მოქმედი	<p>მცენარეს ემუქრება ტყის გაჩეხვით გამოწვეული ჰაბიტატის დეგრადაცია. სახეობა არ არის დაცული არც სახეობის და არც ჰაბიტატის დონეზე</p>

<p>აღდგენის მიზეზი</p>	<p>ვიწრო ლოკალური გავრცელებისა და ენდემურობის გათვალისწინებით, ბოლო შეფასებით, მცენარეს მიენიჭა EN - გადაშენების საფრთხეში მყოფის სტატუსი. მცენარე შესულია ადგილობრივი ფლორის ორმოცდაათ პრიორიტეტულ საკონსერვაციო სახეობათა სიაში B2ab(iii) AOO <10km²</p>
<p>კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU</p>	<p>არსებული და პოტენციური საფრთხეების გათვალისწინებით, მიზანშეწონილია მცენარის თესლის ბანკის შექმნა, ასევე ex situ კონსერვაციის ფარგლებში გამოყვანილი ინდივიდების შესაბამის ბუნებრივ ჰაბიტატში გადარგვა. არსებული ბუნებრივი ჰაბიტატის მოთესვა და მკაცრი მონიტორინგი</p>

სახეობა	ლაზური მაჩიტა (<i>Campanula lazica</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	CR
ეროვნული სტატუსი	CR- გადაშენების კრიტიკულ საფრთხეში მყოფი
ისტორიული ინფორმაცია	მრავალწლოვანი ბალახოვანი მცენარე, ვიწრო ლოკალური ენდემი, გავრცელებულია აჭარის რეგიონში. ხასიათდება უაღრესად წერტილოვანი არეალით (ციხისძირის მიდამოები)
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	მინიჭებული სტატუსი - CR (გადაშენების კრიტიკულ საფრთხეში მყოფი). შეფასება ორიგინალური წყაროს მიხ.: ტაქსონი ცნობილია მხოლოდ ერთი ლოკაციიდან (აჭარა, ციხისძირი). მიუხედავად იმისა, რომ პოპულაციის დეტალური შეფასება არ მომხდარა, რეკრეაცია და განაშენიანება (ციხისძირი მშენებლობის ცხელი წერტილია) შეიძლება ჩაითვალოს ტაქსონის გაქრობის რეალურ საფრთხედ
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	დეგრადირებული
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	ტაქსონისთვის არსებულ საფრთხედ შესაძლოა ჩაითვალოს მისი ადგილსამყოფლის (ციხისძირი) განაშენიანება და მოვება. საფრთხეების ზემოქმედება არ არის დეტალურად შესწავლილი
ჰაბიტატზე მოქმედი	ტერიტორიის განაშენიანება და ინფრასტრუქტურის განვითარება. ძირითადი საფრთხეა ჰაბიტატის დაკარგვა და დეგრადაცია, რომელიც გამოწვეულია ჭარბი მოვებით და ტურიზმის შედეგად გამოწვეული შეწუხებით
აღდგენის მიზეზი	უაღრესად ლოკალური გავრცელებისა და ენდემურობის გათვალისწინებით, ბოლო შეფასებით, მცენარეს მიენიჭა CR - გადაშენების კრიტიკულ საფრთხეში მყოფის სტატუსი. მცენარე შესულია ადგილობრივი ფლორის ორმოცდაათ პრიორიტეტულ საკონსერვაციო სახეობათა სიაში B2ab(ii) AOO 10 კმ.2-ზე ნაკლებია
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	არსებული და პოტენციური საფრთხეების გათვალისწინებით, მიზანშეწონილია მცენარის თესლის

	ბანკის შექმნა, ასევე ex situ კონსერვაციის ფარგლებში გამოყვანილი ინდივიდების შესაბამის ბუნებრივ ჰაბიტატში გადარგვა. არსებული ბუნებრივი ჰაბიტატის მოთესვა და მკაცრი მონიტორინგი
--	---

სახეობა	კოლხური თხილი (<i>Corylus colchica</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	VU
ეროვნული სტატუსი	VU - მოწყვლადი
ისტორიული ინფორმაცია	დაბალი ბუჩქი. ნაყოფისგან დამზადებული რძე გამოიყენება ხალხურ მედიცინაში, პარფიუმერიაში, საკონდიტრო წარმოებაში. გავრცელებულია აფხაზეთსა და სამეგრელოში, კირქვიან მასივებზე, იზრდება ტყის პირებზე ალპურ სარტყლამდე. წარმოადგენს ვიწრო ლოკალურ ენდემს
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	ამჟამინდელი გავრცელება მოიცავს სამეგრელოს კირქვიან მასივებს (მიგარია, ასხი და მთა ჯვარი). სახეობა შეფასებულია Solomon & al., 2014 მიხედვით
პოპულაციის რიცხოვნობა	
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	უმეტესად ფრაგმენტირებული და დეგრადირებულია
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	ვინაიდან მცენარე ვრცელდება ალპურ სარტყლამდე, მოვება ძირითადი საფრთხეს წარმოადგენს. პირუტყვის (ძროხა, თხა) მიერ მოზარდ აღმონაცენის განადგურება
ჰაბიტატზე მოქმედი	მცენარის ჰაბიტატის არეალში მრავლად არის მეჯოგეთა საზაფხულო სადგომები, სატყეო გზები და ბილიკები, შესაბამისად, ჰაბიტატზე მოქმედ ძირითად საფრთხედ შეიძლება ჩაითვალოს ხე-ტყის მოპოვების შედეგად მიყენებული ზიანი, უშუალოდ ქვეტყეზე არსებული წნეხი
აღდგენის მიზეზი	აფხაზეთში არსებული პოპულაციის მდგომარეობაზე ობიექტური ინფორმაცია არ არსებობს. სამეგრელოში, მცენარე გავრცელებულია მხოლოდ კირქვიან მასივებზე და წარმოადგენს ვიწრო ლოკალურ ენდემს B2ab (iii) AOO <2000
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	მცენარის ეროვნული და საერთაშორისო კონსერვაციული სტატუსიდან (VU) გამომდინარე, მნიშვნელოვანია, რომ in situ კონსერვაციის ფარგლებში, კირქვიანი მასივის იმ ნაწილს, რომელიც

	წარმოდგენილია მაღალი ენდემიზმით და აღნიშნული სახეობის გავრცელებით, მიენიჭოს დაცული ტერიტორიის (ბუნების ძეგლი, აღკვეთილი) სტატუსი
--	--

სახეობა	კოლხური ყოჩივარდა (<i>Cyklamen colchicum</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	NE
ეროვნული სტატუსი	VU - მოწყვლადი
ისტორიული ინფორმაცია	მრავალწლოვანი დეკორატიული და სამკურნალო მცენარე, ტუბერიანი, საქართველოს ენდემი. იზრდება ალპურ სარტყლამდე. გავრცელებულია სამეგრელოში, რაჭა-ლეჩხუმსა და იმერეთში
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	მინიჭებული სტატუსი - VU (გადაშენების საფრთხის მიმართ მოწყვლადი). სტატუსი განსაზღვრულია "კავკასიის ენდემურ მცენარეთა წითელი ნუსხის" მიხედვით კავკასიის რეგიონის მასშტაბით. მინიჭებული სტატუსი ჩაითვალია ვალიდურად საქართველოს მასშტაბითაც მიმდინარე პროექტში განხორციელებული რევიზიის საფუძველზე. გავრცელებულია სამეგრელოს კირქვიანებზე, იმერეთსა და რაჭა-ლეჩხუმში
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	უმეტესად დეგრადირებული
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	ჭარბი მოპოვება. ტუბერის განადგურება (ძირითადად ტუბერიანად ხდება ამოღება).
ჰაბიტატზე მოქმედი	ჰაბიტატი იმყოფება ძლიერი ანთროპოგენური სტრესის ქვეშ. გროვდება როგორც დეკორატიული და სამკურნალო მცენარე.
აღდგენის მიზეზი	არსებობს დასაბუთებული ეჭვი, რომ ტაქსონის საარსებო გარემოს აბიოტური და ბიოტური ფაქტორები უარესდება, ხდება უკონტროლო, ჭარბი მოპოვება და ექსპლუატაცია.
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	არსებული და პოტენციური საფრთხეების გათვალისწინებით, მიზანშეწონილია მცენარის თესლის ბანკის შექმნა, რომელიც განთავსდება კავკასიის რეგიონული თესლის ბანკში. ასევე, Ex situ კონსერვაციის ფარგლებში გამოყვანილი ნერგების გადატანა ბუნებრივ ჰაბიტატში, ფართობის მოთესვა და მკაცრი მონიტორინგი.

სახეობა	აწყურული მიხაკი (<i>Dianthus azkurensis</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	NE
ეროვნული სტატუსი	EN - გადაშენების საფრთხეში მყოფი
ისტორიული ინფორმაცია	საქართველოს ენდემი, იზრდება ღორღიან ფერდობებზე მთის-შუა ტყის სარტყელში. მესხ. აწყურის მიდამოები. (ხარაძის მიხედვით), „საქართველოს ფლორა“, ტ IV.
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	მესხეთი, აწყურის მიდამოების კლდიანი ფერდობები.
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	ფრაგმენტირებული, კლდის ჩამოშლის შედეგად უაღრესად დავიწროებული ჰაბიტატი.
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	პოპულაცია ფრაგმენტირებულია 2 ლოკალიტეტად. მცენარე იზრდება გზის პირას არსებულ კლდეებზე, რომლებიც დრო და დრო იშლება, რაც იწვევს ზრდასრული ინდივიდების რაოდენობის შემცირებას.
ჰაბიტატზე მოქმედი	ბუნებრივი ეროზიული პროცესები (კლდის ჩამოშლა), ჰაბიტატის შევიწროვება. სახეობა არ არის დაცული არც სახეობის და არც ჰაბიტატის დონეზე.
აღდგენის მიზეზი	მინიჭებული სტატუსი - EN (გადაშენების საფრთხეში მყოფი). შეფასება ორიგინალური წყაროს მიხ.: მონიტორინგი ჩატარდა 2017-2019 წლებში. დადგინდა, რომ შემცირდა სახეობის დაკავებული ფართობი (12 კმ.2). პოპულაცია ფრაგმენტირებულია 2 ლოკალიტეტად, მცენარე იზრდება გზის პირას არსებულ კლდეებზე, რომლებიც დრო და დრო იშლება, რაც იწვევს ზრდასრული ინდივიდების რაოდენობის შემცირებას.

კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	არსებული და პოტენციური საფრთხეების გათვალისწინებით, მიზანშეწონილია მცენარის თესლის ბანკის შექმნა, რომელიც განთავსდება კავკასიის რეგიონული თესლის ბანკში. ასევე, Ex situ კონსერვაციის ფარგლებში გამოყვანილი ნერგების გადატანა ბუნებრივ ჰაბიტატში, ფართობის მოთესვა და მკაცრი მონიტორინგი.
---------------------------------	--

სახეობა	აჭარული კურდღლისცოცხა (<i>Genista adjarica</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	NE
ეროვნული სტატუსი	CR- გადაშენების კრიტიკულ საფრთხეში მყოფი
ისტორიული ინფორმაცია	მრავალწლოვანი მცენარე, ვიწრო ლოკალური ენდემი, გავრცელებულია აჭარის რეგიონში. ხასიათდება გავრცელების ვიწრო არეალით.
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	მინიჭებული სტატუსი - CR შეფასება ორიგინალური წყაროს მიხ.: (გადაშენების კრიტიკული საფრთხის წინაშე მყოფი). დაკვირვების საფუძველზე სახეობის პოტენციური გავრცელების ფართობი არ აღემატება 10 კმ.2-ს. სახეობა შეფასებულია Solomon & al., 2018 მიხედვით.
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (მდებარეობა)	
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	უმეტესად დეგრადირებული.
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	ძოვება
ჰაბიტატზე მოქმედი	ჰაბიტატის ხარისხის მუდმივი დაქვეითება, რომელიც გამოწვეულია ჰაბიტატის დაკარგვით/დეგრადაციით. განაშენიანება, გზის მშენებლობა/გაყვანა.
აღდგენის მიზეზი	ლოკალური გავრცელებისა და ენდემურობის გათვალისწინებით, ბოლო შეფასებით, მცენარეს მიენიჭა CR - გადაშენების კრიტიკულ საფრთხეში მყოფის სტატუსი. B1ab(iii)+2ab(iii) კრიტიკულად საფრთხის ქვეშ მყოფი EOO-ს თვალსაზრისით, რომელიც შეფასებულია 100 კმ.2-ზე ნაკლები; AOO შეფასებულია 10 კმ.2-ზე ნაკლები; ერთ ლოკაციაზე არსებობა და ჰაბიტატის ხარისხის მუდმივი დაქვეითება, რომელიც გამოწვეულია ჰაბიტატის დაკარგვით/დეგრადაციით. მცენარე შესულია ადგილობრივი ფლორის ორმოცდაათ პრიორიტეტულ საკონსერვაციო სახეობათა სიაში.
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	არსებული და პოტენციური საფრთხეების გათვალისწინებით, მიზანშეწონილია მცენარის თესლის ბანკის შექმნა, ასევე ex situ კონსერვაციის ფარგლებში

	გამოყვანილი ინდივიდების შესაბამის ბუნებრივ ჰაბიტატში გადარგვა. არსებული ბუნებრივი ჰაბიტატის მოთესვა და მკაცრი მონიტორინგი.
--	--

სახეობა	ფრეინის დიცი (<i>Heracleum egriscum</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	EN
ეროვნული სტატუსი	EN - გადაშენების საფრთხეში მყოფი
ისტორიული ინფორმაცია	ენდემური სახეობა, აქვს გავრცელების შეზღუდული დიაპაზონი. ცნობილია როგორც ძროხის ოხრახეში. ღეროები არ აღემატება 40 სმ-ს. აღწერილია რაჭა-ლეჩხუმისა და სამეგრელოს ფლორისტული რაიონების ოთხი-ხუთი ადგილიდან. გავრცელება შემოიფარგლება სუბალპური და ალპური კირქვიანი მასივებით.
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	მინიჭებული სტატუსი - EN (გადაშენების საფრთხეში მყოფი). რაჭა-ლეჩხუმისა და სამეგრელოს კირქვიანები.
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	ფრაგმენტირებული
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	გადაჭარბებული ძოვება.
ჰაბიტატზე მოქმედი	მისი ჰაბიტატის ხარისხი მცირდება გადაჭარბებული ძოვების გამო; სხვა საფრთხე (სარწმუნოა სახეობების გავრცელების რაიონებში) არის გზის მშენებლობა. პოპულაცია დაქუცმაცებულია და მცირდება. არ არსებობს კონსერვაციის ზომები.
აღდგენის მიზეზი	მინიჭებული სტატუსი - EN (გადაშენების საფრთხეში მყოფი). სტატუსი განსაზღვრულია "კავკასიის ენდემურ მცენარეთა წითელი ნუსხის" მიხედვით კავკასიის რეგიონის მასშტაბით. მინიჭებული სტატუსი ჩაითვალია ვალიდურად საქართველოს მასშტაბითაც მოცემულ პროექტში განხორციელებული რევიზიის საფუძველზე. B1ab(ii,iii)+2ab(ii,iii) პოპულაცია მცირდება, ჰაბიტატი ფრაგმენტირებული და დეგრადირებულია.
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	არსებული და პოტენციური საფრთხეების გათვალისწინებით, მიზანშეწონილია მცენარის თესლის ბანკის შექმნა, ასევე ex situ კონსერვაციის ფარგლებში გამოყვანილი ინდივიდების შესაბამის ბუნებრივ

	ჰაბიტატში გადარგვა. არსებული ბუნებრივი ჰაბიტატის მოთესვა და მკაცრი მონიტორინგი.
--	---

სახეობა	მინდვრის ყვითელი ზამზახი (<i>Iris winogradowii</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	NE
ეროვნული სტატუსი	EN - გადაშენების საფრთხეში მყოფი
ისტორიული ინფორმაცია	საქართველოს ენდემური სახეობა, მრავალწლიანი ბოლქვიანი დეკორატიული მცენარე. გავრცელებულია აფხაზეთში - გაგრის ქედზე; ქართლი: ლომის მთა, ბაკურიანი.
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	მინიჭებული სტატუსი - EN (გადაშენების საფრთხეში მყოფი). აფხაზეთის პოპულაციაზე ინფორმაცია არ არსებობს. ამჟამინდელი გავრცელება მოიცავს ბაკურიანის და ლომის მთის ტერიტორიებს.
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	ტაქსონის ჰაბიტატი განიცდის დეგრადაციას საქართველოში; მცირდება ტაქსონის EOO (i); სუბპოპულაციების რაოდენობა (iv) და ტაქსონის გამრავლების უნარის მქონე ინდივიდების რიცხოვნობა B1ab(v)
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	დეკორატიული მცენარე. ემუქრება გაქრობა დიდი რაოდენობით მოპოვების გამო.
ჰაბიტატზე მოქმედი	ჭარბი მოპოვება, ექსპლუატაცია
აღდგენის მიზეზი	ლოკალური გავრცელებისა და ენდემურობის გათვალისწინებით, ბოლო შეფასებით, მცენარეს მიენიჭა EN - სტატუსი. მცენარის პოპულაციას დიდი რაოდენობით მოპოვების გამო გაქრობა ემუქრება.
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	არსებული და პოტენციური საფრთხეების გათვალისწინებით, მიზანშეწონილია მცენარის თესლის ბანკის შექმნა, ასევე ex situ კონსერვაციის ფარგლებში გამოყვანილი ინდივიდების შესაბამის ბუნებრივ

	ჰაბიტატში გადარგვა. არსებული ბუნებრივი ჰაბიტატის მოთესვა და მკაცრი მონიტორინგი.
--	---

სახეობა	გრიგორაშვილის პოდოსპერმუმი (<i>Podospermum grigoraschwilii</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	EN
ეროვნული სტატუსი	EN - გადაშენების საფრთხეში მყოფი
ისტორიული ინფორმაცია	Podospermum grigoraschwilii იშვიათი სახეობაა, რომელიც ცნობილია თუშ-ფშავ-ხევსურეთის მთიან მხარეში ორი ადგილიდან, ორი ლოკალიტეტიდან. იზრდება ალპურ სარტყელში.
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	მინიჭებული სტატუსი - EN (გადაშენების საფრთხის ქვეშ). ვრცელდება თუშეთ-ფშავ-ხევსურეთში, ალპურ სარტყელში. ამჟამად არსებობს ორი ლოკალიტეტი.
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	უმეტესად დეგრადირებული და ფრაგმენტირებული.
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	ძირითად საფრთხეს წარმოადგენს ძოვება.
ჰაბიტატზე მოქმედი	სახეობის გავრცელება შემოიფარგლება ალპური მდელოებით. ჰაბიტატს ემუქრება გადამოვება (ცხვრის ჭარბი ძოვება).
აღდგენის მიზეზი	მინიჭებული სტატუსი - EN (გადაშენების საფრთხეში მყოფი). სტატუსი განსაზღვრულია IUCN გლობალური წითელი ნუსხის და "კავკასიის ენდემურ მცენარეთა წითელი ნუსხის" მიხედვით. მინიჭებული სტატუსი ჩაითვალა ვალიდურად საქართველოს მასშტაბითაც მიმდინარე პროექტში განხორციელებული რევიზიის საფუძველზე B2ab(iii)
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	არსებული და პოტენციური საფრთხეების გათვალისწინებით, მიზანშეწონილია მცენარის თესლის

	ბანკის შექმნა, ასევე ex situ კონსერვაციის ფარგლებში გამოყვანილი ინდივიდების შესაბამის ბუნებრივ ჰაბიტატში გადარგვა. არსებული ბუნებრივი ჰაბიტატის მოთესვა და მკაცრი მონიტორინგი
--	---

სახეობა	ტიგრანის დიდგულა (<i>Sambucus tigranii</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	VU
ეროვნული სტატუსი	CR- გადაშენების კრიტიკულ საფრთხეში მყოფი
ისტორიული ინფორმაცია	ბუჩქი, კავკასიის ენდემი, გავრცელებულია მესხეთსა და სომხეთში. აღწერილია მესხეთიდან და სომხეთის მთიანეთიდან, ძირითადად ამ ორ პოპულაციაზე არსებობს ინფორმაცია. ხასიათდება უაღრესად წერტილოვანი გავრცელებით.
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	მინიჭებული სტატუსი - CR შეფასება ორიგინალური წყაროს მიხ.: (კრიტიკული საფრთხის წინაშე მყოფი). დაკვირვების საფუძველზე სახეობის პოტენციური გავრცელების ფართობი არ აღემატება 12 კმ.2-ს. ხერთვისის ციხის მიმდებარე ტერიტორია. იზოლირებული პოპულაცია.
პოპულაციის რიცხოვნობა	<50
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	დეგრადირებული, მაღალი ანთროპოგენური წნეხი
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	არ არის შეფასებული
ჰაბიტატზე მოქმედი	ანთროპოგენური წნეხი (ხერთვისის ციხის მიმდებარე ტერიტორია, ტურიზმი, ჰესის სადერივაციო არხის მოწყობა).
აღდგენის მიზეზი	ლოკალური გავრცელებისა და ენდემურობის გათვალისწინებით, ბოლო შეფასებით, მცენარეს მიენიჭა CR - გადაშენების კრიტიკულ საფრთხეში მყოფის სტატუსი. კავკასიაში სულ ორი პოპულაციაა აღწერილი.

	საქართველოში არსებული პოპულაციის რაოდენობა არ აღემატება 50 ცალს.
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	არსებული და პოტენციური საფრთხეების გათვალისწინებით, მიზანშეწონილია მცენარის თესლის ბანკის შექმნა, ასევე ex situ კონსერვაციის ფარგლებში გამოყვანილი ინდივიდების შესაბამის ბუნებრივ ჰაბიტატში გადარგვა. არსებული ბუნებრივი ჰაბიტატის მოთესვა და მკაცრი მონიტორინგი.

სახეობა	კეცხოველის ძირშავა/ფამფარულა (<i>Scorzonera ketzkhoveli</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	CR
ეროვნული სტატუსი	CR - გადაშენების კრიტიკულ საფრთხეში მყოფი
ისტორიული ინფორმაცია	ვიწრო ლოკალური ენდემი, გავრცელებულია ჯავახეთში, თეთრობის მასივზე. ხასიათდება წერტილოვანი არეალით. იზრდება კირქვიან კლდეებზე და მშრალ კლდოვან ადგილებში, სუბალპურ სარტყელში 2300-2400 მ სიმაღლემდე.
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	შემორჩენილია თეთრობის მასივზე, ვრცელდება კირქვიან სუბსტრატზე და ხასიათდება წერტილოვანი არეალით. გვხვდება ერთ ლოკაციაზე - ცნობილი კლდოვანი ხევი თეთრობის კირქვის ტერიტორიაზე სამხრეთ საქართველოში.
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	ბოლო შეფასებით, არსებობს დასაბუთებული ვარაუდი, რომ ტაქსონის ჰაბიტატი განიცდის დეგრადაციას; მცირდება ტაქსონის EOO (i); სუბპოპულაციების რაოდენობა (iv) და ტაქსონის გამრავლების უნარის მქონე ინდივიდების რიცხოვნობა (v).
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	ძოვება
ჰაბიტატზე მოქმედი	მთავარ საფრთხეს წარმოადგენს ჰაბიტატის კარგვა და დეგრადაცია, რომელიც გამოწვეულია გზების მშენებლობითა და კირქვის მოპოვებით.

აღდგენის მიზეზი	ბოლო შეფასებით, სახეობა გადაშენების კრიტიკული საფრთხის ქვეშაა, როგორც ეროვნულ ისე საერთაშორისო წითელ ნუსხაში B1ab(iii)
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	სახეობის ბუნებრივი გავრცელების არელის მკაცრი მონიტორინგი და ამავე ადგილებში შეგროვებული თესლით სამიზნე სახეობისთვის თესლის ბანკის შექმნა. შეგროვებული თესლიდან აღმოცენებული ex situ ინდივიდების (ქოთნებში, საკოლექციო ნაკვეთებში გამოყვანილი) გადარგვა ველურ ბუნებაში შერჩეულ საკონსერვაციო ნაკვეთზე. ასევე, in situ კონსერვაციის ფარგლებში შესაძლებელია ბუნებრივი ჰაბიტატის საზღვრებში ტერიტორიის მოთესვა.

სახეობა	ლაჯანურის ბეგქონდარა (<i>Thymus ladjanuricus</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	NE
ეროვნული სტატუსი	VU
ისტორიული ინფორმაცია	საქართველოს ენდემი, გავრცელებულია რაჭა ლეჩხუმსა და იმერეთში. იზრდება სუბალპურ და ალპურ სარტყელში. აქტიურად გამოიყენება ადგილობრივ სამზარეულოში და სახალხო მედიცინაში.
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	მინიჭებული სტატუსი - VU შეფასება ორიგინალური წყაროს მიხ.: მოწყვლადი. დაკვირვების საფუძველზე სახეობის პოტენციური გავრცელების ფართობი არ აღემატება 20 კმ.2-ს. ხასიათდება იზოლირებული, პატარა პოპულაციებით.
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	უმეტესად დეგრადირებული
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	ძოვება. ჭარბი მოპოვება.
ჰაბიტატზე მოქმედი	სავარგულების მოწყობა, პესტიციდების გამოყენება, გზის მშენებლობა.

აღდგენის მიზეზი	ლოკალური გავრცელებისა და ენდემურობის გათვალისწინებით, ბოლო შეფასებით, მცენარეს მიენიჭა VU - მოწყვლადი სტატუსი. D2 - დაკავებული ფართობი < 20 კმ.2-ზე. არ არის დაცული არც სახეობაში და არც ჰაბიტატის დონეზე.
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	არსებული და პოტენციური საფრთხეების გათვალისწინებით, მიზანშეწონილია მცენარის თესლის ბანკის შექმნა, ასევე ex situ კონსერვაციის ფარგლებში გამოყვანილი ინდივიდების შესაბამის ბუნებრივ ჰაბიტატში გადარგვა. არსებული ბუნებრივი ჰაბიტატის მოთესვა და მკაცრი მონიტორინგი.

სახეობა	გლერძი (მაყაშვილის ფამფარა) (<i>Tragopogon makaschwilii</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	CR
ეროვნული სტატუსი	EN - გადაშენების საფრთხეში მყოფი
ისტორიული ინფორმაცია	ვიწრო ლოკალური ენდემი. აღწერილია ჯავახეთიდან, სოფ. როდიონოვკა. ხასიათდება უაღრესად წერტილოვანი არეალით
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	მინიჭებული სტატუსი - EN (გადაშენების საფრთხეში მყოფი). სტატუსი განსაზღვრულია "კავკასიის ენდემურ მცენარეთა წითელი ნუსხის" მიხედვით. მინიჭებული სტატუსი ჩაითვალია ვალიდურად საქართველოს მასშტაბითაც მიმდინარე პროექტში განხორციელებული რევიზიის საფუძველზე. გავრც.: ჯავახეთი, სოფ. როდიონოვკა, უაღრესად ვიწრო და ფრაგმენტირებული პოპულაცია
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	დეგრადირებული, მაღალი ანთროპოგენური წნეხი (ძოვება, თიბვა)
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	ძოვება, თიბვა

ჰაბიტატზე მოქმედი	ანთროპოგენური წნეხი. თიბვის შედეგად ჰაბიტატის განადგურება, ჰაბიტატის სახნავ-სათესად გამოყენება, სავარგულების მოწყობა
აღდგენის მიზეზი	ლოკალური გავრცელებისა და ენდემურობის გათვალისწინებით, ბოლო შეფასებით, მცენარეს მიენიჭა EN - გადაშენების საფრთხეში მყოფის სტატუსი. ამჟამად არსებობს მხოლოდ ერთი პოპულაცია. არ არის დაცული არც სახეობის და არც ჰაბიტატის დონეზე.
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	არსებული და პოტენციური საფრთხეების გათვალისწინებით, მიზანშეწონილია მცენარის თესლის ბანკის შექმნა, ასევე ex situ კონსერვაციის ფარგლებში გამოყვანილი ინდივიდების შესაბამის ბუნებრივ ჰაბიტატში გადარგვა. არსებული ბუნებრივი ჰაბიტატის მოთესვა და მკაცრი მონიტორინგი

სახეობა	მესხური ფამფარა (<i>Tragopogon meskheticus</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	NE
ეროვნული სტატუსი	CR - გადაშენების კრიტიკულ საფრთხეში მყოფი
ისტორიული ინფორმაცია	ვიწრო ლოკალური ენდემი. აღწერილია ახალციხიდან, რაბათის მიდამოებიდან. ხასიათდება უაღრესად წერტილოვანი არეალით.
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	მინიჭებული სტატუსი - CR (გადაშენების კრიტიკული საფრთხეში მყოფი). სახეობის მიერ დაკავებული ფართობი წარმოადგენს 4 კმ.2-ს. აქვს ერთი ლოკალიტეტი.
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (მდებარეობა)	
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	დეგრადირებული, მაღალი ანთროპოგენური წნეხი (ტერიტორიის განაშენიანება, ინფრასტრუქტურის განვითარება, ძოვება).

საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	ძოვება
ჰაბიტატზე მოქმედი	ანთროპოგენური წნეხი. ინფრასტრუქტურის განვითარების შედეგად ჰაბიტატის დეგრადაცია.
აღდგენის მიზეზი	ლოკალური გავრცელებისა და ენდემურობის გათვალისწინებით, ბოლო შეფასებით, მცენარეს მიენიჭა CR - კრიტიკული გადაშენების საფრთხეში მყოფის სტატუსი. ამჟამად არსებობს მხოლოდ ერთი ლოკალიტეტი რაბათის მიდამოებში. არ არის დაცული არც სახეობის და არც ჰაბიტატის დონეზე
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	არსებული და პოტენციური საფრთხეების გათვალისწინებით, მიზანშეწონილია მცენარის თესლის ბანკის შექმნა, ასევე ex situ კონსერვაციის ფარგლებში გამოყვანილი ინდივიდების შესაბამის ბუნებრივ ჰაბიტატში გადარგვა. არსებული ბუნებრივი ჰაბიტატის მოთესვა და მკაცრი მონიტორინგი.

თევზები

სახეობა	კასპიური მდინარის კალმახი (<i>Salmo caspius</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	NE
ეროვნული სტატუსი	VU
ისტორიული ინფორმაცია	კასპიური ორაგული, რომელიც <i>Salmo caspius</i> -ის ანადრომული ფორმაა, კასპიის ზღვიდან მდინარე მტკვარსა და მის შენაკადებში, საქვრითოდ 1954 წლამდე, მინგეჩაურის კაშხლის აშენებამდე შემოდიოდა (დემეტრაშვილი 1963). კასპიური ორაგული ევროპაში ყველაზე დიდ ორაგულად ითვლებოდა. ყველაზე დიდი მოპოვებული ინდივიდის წონა 51 კგ-ს შეადგენდა (Berg 1959; დემეტრაშვილი 1963)
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	<i>S. caspius</i> კასპიის ზღვის დასავლეთ და სამხრეთ სანაპიროზე ამავე მონაკვეთის შენაკადებშია გავრცელებული (fishbase.org). საქართველოში კასპიური მდინარის კალმახი გავრცელებულია მტკვრის, ალაზნისა და ივრის თითქმის ყველა შენაკად მთის მდინარეში (ნინუა და სხვა., 2013). ასევე მდინარე პირიქითა ალაზანსა და მის შენაკადებში (Ninua et al., 2023).
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობი

ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (მღებარეობა)	სსიპ ველური ბუნების ეროვნული სააგენტო
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	მდინარის დამბები პოპულაციებს შორის გენთა მიმოცვლისთვის ბარიერს წარმოადგენს
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	გადაჭარბებული თევზჭერა და ბრაკონიერობა, დამბების მშენებლობა, მდინარის ქიმიური დაბინძურება, კლიმატის გლობალური ცვლილება (Smialek et al., 2021), მდინარის მახლობლად გზის მშენებლობა და აღდგენითი სამუშაოები (Meland et al., 2010), მეწყერი, წყალდიდობა (George et al., 2015), დაავადებები (Waldner et al, 2020).
ჰაბიტატზე მოქმედი	დამბების მშენებლობა, კლიმატის გლობალური ცვლილება, მდინარის მახლობლად გზის მშენებლობა და აღდგენითი სამუშაოები, მეწყერი, წყალდიდობა, მდინარის ქიმიური დაბინძურება.
აღდგენის მიზეზი	ზოგიერთ მდინარეში <i>Salmo caspius</i> -ის მნიშვნელოვნად შემცირება ან სრულიად გაქრობა.
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	არალეგალური მეთოდებით თევზჭერის კონტროლი, მდინარეების დამბების თევზსავლების ფუნქციონირების შეფასება და საჭიროების შემთხვევაში მათი ცვლილება
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	
<ul style="list-style-type: none"> • გლობალური 	
<ul style="list-style-type: none"> • რეგიონული 	
<ul style="list-style-type: none"> • ეროვნული 	X
<ul style="list-style-type: none"> • ლოკალური 	X
<ul style="list-style-type: none"> • გადაშენებული სახეობის აღდგენა 	
<ul style="list-style-type: none"> • გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა 	
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოსისტემის ფუნქციონირება 	X

• კომერციული	X
• სხვა (აღწერა)	
• რენტროდუქციის ადგილები (რუკა)	
• ჰაბიტატის პოტენციალი	
რენტროდუქციის მეთოდები	
• ტრანსლოკაცია	X
• რენტროდუქცია	X
ტრანსლოკაცია	
• წყარო პოპულაციის მდებარეობა	აღსადგენ პოპულაციასთან, გეოგრაფიულად და გენეტიკურად უახლოესი ჯანსაღი პოპულაცია Ninua et al., 2018 -ის მიხედვით
• წყარო პოპულაციის მდგომარეობა	გამოსაკვლევი
• ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა)	
• ტრანსლოკაციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა)	მომზადდება ცალკეული პოპულაციებისთვის
ტყვეობიდან რენტროდუქცია - გეგმა	მომზადდება ცალკეული პოპულაციისთვის
• წყარო პოპულაცი(ებ)ია	აღსადგენ პოპულაციასთან, გეოგრაფიულად და გენეტიკურად უახლოესი ჯანსაღი პოპულაცია
• შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა)	
• ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (ინდივიდის რაოდენობა, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა)	შეფასდება ცალკეული პოპულაციებისთვის
• რენტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი,	მომზადდება ცალკეული პოპულაციისთვის

ინბრიდინგის შეფასება და სხვა)	
აღდგენის რისკების შეფასება	
<ul style="list-style-type: none"> • ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები) 	
<ul style="list-style-type: none"> • სოციალური 	
<ul style="list-style-type: none"> • კულტურული 	
<ul style="list-style-type: none"> • სხვა (უნდა აღიწეროს) 	

სახეობა	თერგის კალმახი (<i>Salmo ciscaucasicus</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	NE
ეროვნული სტატუსი	VU
ისტორიული ინფორმაცია	მორფოლოგიურ მახასიათებლებზე დაყრდნობით, 1967 წელსაა აღწერილი (Dorofeeva 1967)
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	<p>თერგის კალმახი გავრცელებულია კასპიის ზღვის სანაპიროზე ჩრდილოეთ აზერბაიჯანიდან მდინარე ურალამდე და ამ მონაკვეთის შენაკადებში. ანადრომული ფორმისთვის ძირითად საქვირითო მდინარეს თერგი წარმოადგენს (fishbase.org). თერგის კალმახი საქართველოს ტერიტორიაზე გავრცელებულია მდინარეებში: თერგი, ასა, არღუნი და მათ შენაკადებში.</p> <p>Segherloo და მისი თანაავტორები, გენომური კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით <i>S. ciscaucasicus</i>-ს <i>S. caspius</i>-ის ჯგუფში აერთიანებენ. თუმცა, როგორც ბირთვული, ასევე მიტოქონდრიული მარკერების გამოყენებით ჩატარებული კვლევა, თერგის კალმახსა და მტკვრის აუზის კალმახს (<i>S. caspius</i>) შორის მნიშვნელოვან გენეტიკურ განსხვავებას აჩვენებს (Ninua et al., 2018; Ninua et al., 2023). სწორედ ამ მიზეზით, თერგის კალმახისთვის აღდგენის გეგმა დამოუკიდებლად მუშავდება</p> <p>(ასასა და არღუნში გენეტიკური კვლევისათაა დასადასტურებელი)</p>
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ჰყავთ)	
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	<p>მდინარე თერგზე, რამდენიმე დამბაა, რის გამოც ანადრომული ფორმები სავარაუდოდ ვერ აღწევენ საქართველოს ტერიტორიამდე.</p> <p>დამბები ბარიერს წარმოადგენს რეზიდენტულ პოპულაციებს შორის გენთა მიმოცვლისთვისაც</p>
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	<p>გადაჭარბებული თევზჭერა და ბრაკონიერობა, დამბების მშენებლობა, მდინარის ქიმიური დაბინძურება, კლიმატის გლობალური ცვლილება (Smialek et al., 2021), მდინარის მახლობლად გზის მშენებლობა და აღდგენითი სამუშაოები (Meland et al.,</p>

	2010), მეწყერი, წყალდიდობა (George et al., 2015)), დაავადებები (Waldner et al, 2020)
ჰაბიტატზე მოქმედი	დამბების მშენებლობა, კლიმატის გლობალური ცვლილება, მდინარის მახლობლად გზის მშენებლობა და ალდგენითი სამუშაოები, მეწყერი, წყალდიდობა, მდინარის ქიმიური დაბინძურება
ალდგენის მიზეზი	ზოგიერთ მდინარეში <i>S. ciscaucasicus</i> -ის მნიშვნელოვნად შემცირება ან სრულიად გაქრობა.
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	არალეგალური მეთოდებით თევზჭერის კონტროლი, მდინარეებზე არსებული დამბების თევზსავლების ფუნქციონირების შეფასება და საჭიროების შემთხვევაში მათი ცვლილება
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	
• გლობალური	
• რეგიონული	
• ეროვნული	X
• ლოკალური	X
• გადაშენებული სახეობის ალდგენა	
• გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა	
• ეკოსისტემის ფუნქციონირება	X
• კომერციული	X
• სხვა (აღწერა)	
• რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა)	
• ჰაბიტატის პოტენციალი	
რეინტროდუქციის მეთოდები	
• ტრანსლოკაცია	X
• რეინტროდუქცია	X
ტრანსლოკაცია	
• წყარო პოპულაციის მდებარეობა	თერგი, ასა, არღუნი

<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაციის მდგომარეობა 	გამოსაკვლევა
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაციის გეგმა - PVA (ინდივიდის რაოდენობა, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა.) 	მომზადდება ცალკეული პოპულაციისთვის
ტყვეობიდან რეინტროდუქცია - გეგმა	მომზადდება ცალკეული პოპულაციისთვის
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაცია(ები) 	თერგი, ასა, არლუნი
<ul style="list-style-type: none"> • შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	
<ul style="list-style-type: none"> • ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (ინდივიდის რაოდენობა, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	მოსამზადებელია
<ul style="list-style-type: none"> • რეინტროდუქციის გეგმა - PVA (ინდივიდის რაოდენობა, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	მოსამზადებელია
აღდგენის რისკების შეფასება	
<ul style="list-style-type: none"> • ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები) 	შესაფასებელია
<ul style="list-style-type: none"> • სოციალური 	
<ul style="list-style-type: none"> • კულტურული 	
<ul style="list-style-type: none"> • სხვა (უნდა აღიწეროს) 	

სახეობა	შავი ზღვის კალმახი/ორაგული (<i>Salmo labrax</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	LC
ეროვნული სტატუსი	EN
ისტორიული ინფორმაცია	შავი ზღვის კალმახის თანამედროვე გავრცელება, ძირითადად ემთხვევა მის ისტორიულ არეალს და მოიცავს შავი და აზოვის ზღვის აუზების მთის მდინარეებს. შავი ზღვის ორაგული, ამავე სახეობის ანადრომული ფორმაა, რომელიც შავი და აზოვის ზღვის სანაპირო ზოლში გვხვდება (Latiu et al, 2020)
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	სახეობა გავრცელებულია შავი და აზოვის ზღვის სანაპირო ზოლსა და ამავე ზღვების აუზის მთის მდინარეებში. საქართველოში გავრცელებულია შავი ზღვის აუზის თითქმის ყველა მთის მდინარესა და შავი ზღვის სანაპირო ზოლში
პოპულაციის რაოდენობა	უცნობი
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (მდებარეობა)	სსიპ ველური ბუნების ეროვნული სააგენტო
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია,	დასავლეთ საქართველოში მდინარეების უმეტესობაზე აშენებულია დამბები, რომლებიც შავი ზღვის ორაგულის, ისტორიულ საქვრითე ადგილებს (მდინარეებზე: ენგური, კინტრიში, ჩაქვისწყალი, ჭოროხი) მიუღწევადს ხდის. გარდა ამისა, ფუნქციონირებადი თევზსავალის

დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	არმქონე დამბები ხელს უშლის რეზიდენტულ და ანადრომულ პოპულაციებს შორის გენთა მიმოცვლას, რითაც ამცირებს პოპულაციების გენეტიკურ მრავალფეროვნებას
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	გადაჭარბებული თევზჭერა და ბრაკონიერობა, დამბების მშენებლობა, მდინარის ქიმიური დაბინძურება, კლიმატის გლობალური ცვლილება (Smialek et al., 2021), მდინარის მახლობლად გზის მშენებლობა და აღდგენითი სამუშაოები (Meland et al., 2010), მეწყერი, წყალდიდობა (George et al., 2015)), დაავადებები (Waldner et al, 2020)
ჰაბიტატზე მოქმედი	დამბების მშენებლობა, კლიმატის გლობალური ცვლილება, მდინარის მახლობლად გზის მშენებლობა და აღდგენითი სამუშაოები, მეწყერი, წყალდიდობა, მდინარის ქიმიური დაბინძურება
აღდგენის მიზეზი	ზოგიერთ მდინარეში შავი ზღვის კალმახი/ორაგული-ის (<i>Salmo labrax</i>) ანადრომული პოპულაციის მნიშვნელოვნად შემცირება ან სრულიად გაქრობა. ასევე სხვადასხვა რეზიდენტული პოპულაციის რიცხოვნობის მკვეთრი კლება
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	არალეგალური მეთოდებით თევზჭერის კონტროლი, მდინარეებზე არსებული დამბების თევზსავლების ფუნქციონირების შეფასება და საჭიროების შემთხვევაში მათი ცვლილება
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	
• გლობალური	
• რეგიონული	
• ეროვნული	X
• ლოკალური	X
• გადაშენებული სახეობის აღდგენა	
• გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა	
• ეკოსისტემის ფუნქციონირება	X
• კომერციული	X
• სხვა (აღწერა)	
• რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა)	
• ჰაბიტატის პოტენციალი	
რეინტროდუქციის მეთოდები	
• ტრანსლოკაცია	X

<ul style="list-style-type: none"> რენტროდუქცია 	X
ტრანსლოკაცია	
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაციის მდებარეობა 	აღსადგენ პოპულაციასთან, გეოგრაფიულად და გენეტიკურად უახლოესი ჯანსაღი პოპულაცია. Ninua et al., 2018 -ის მიხედვით
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაციის მდგომარეობა 	გამოსაკვლევეია
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაციის გეგმა - PVA (ინდივიდის რაოდენობა, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა.) 	მომზადდება ცალკეული პოპულაციისთვის
რენტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	მომზადდება ცალკეული პოპულაციისთვის
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაცია(ები) 	აღსადგენ პოპულაციასთან, გეოგრაფიულად და გენეტიკურად უახლოესი ჯანსაღი პოპულაცია
<ul style="list-style-type: none"> შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	
<ul style="list-style-type: none"> ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (ინდივიდის რაოდენობა, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა.) 	მოსამზადებელია
<ul style="list-style-type: none"> რენტროდუქციის გეგმა - PVA (ინდივიდის რაოდენობა, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა.) 	მოსამზადებელია
აღდგენის რისკების შეფასება	
<ul style="list-style-type: none"> ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	
<ul style="list-style-type: none"> ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა და სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები) 	შესაფასებელია
<ul style="list-style-type: none"> სოციალური 	
<ul style="list-style-type: none"> კულტურული 	
<ul style="list-style-type: none"> სხვა (უნდა აღიწეროს) 	

სახეობა	რიზეს კალმახი (<i>Salmo rizeensis</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	LC
ეროვნული სტატუსი	EN
ისტორიული ინფორმაცია	სახეობა აღწერილია თურქეთში 2009 წელს თურანისა და მისი თანაავტორების მიერ. საქართველოში სახეობა ნაპოვნია მხოლოდ მდინარე შარეულაში (რიონის შენაკადი) 2019 წელს (Ninua et al., 2023)
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	<p>საქართველოში ნაპოვნია მხოლოდ მდინარე შარეულაში (რიონის აუზი) გლობალური გავრცელების რუკა (Turan et al., 2009). სამკუთხედებით ნაჩვენებია მდინარეები სადაც რიზეს კალმახია გავრცელებული</p>
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობი (მცირერიცხოვანი)
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (მდებარეობა)	ტყვეობაში არ არის
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	მხოლოდ ერთი პატარა მდინარე - შარეულა
საფრთხეები	

სახეობაზე მოქმედი	გადაჭარბებული თევზჭერა და ბრაკონიერობა, დამბების მშენებლობა, მდინარის ქიმიური დაბინძურება, კლიმატის გლობალური ცვლილება (Smialek et al., 2021), მდინარის მახლობლად გზის მშენებლობა და აღდგენითი სამუშაოები (Meland et al., 2010), მეწყერი, წყალდიდობა (George et al., 2015), დაავადებები (Waldner et al, 2020), დაბალი გენეტიკური მრავალფეროვნება (Ninua et al. unpublished data)
ჰაბიტატზე მოქმედი	დამბების მშენებლობა, კლიმატის გლობალური ცვლილება, მდინარის მახლობლად გზის მშენებლობა, მეწყერი, წყალდიდობა, მდინარის ქიმიური დაბინძურება
აღდგენის მიზეზი	იზოლირებული, მცირერიცხოვანი პოპულაცია
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	არალეგალური მეთოდებით თევზჭერის კონტროლი, თევზის ამოღების სრულად აკრძალვა და კონტროლი
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	
• გლობალური	
• რეგიონული	X
• ეროვნული	X
• ლოკალური	X
• გადაშენებული სახეობის აღდგენა	
• გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა	
• ეკოსისტემის ფუნქციონირება	X
• კომერციული	
• სხვა (აღწერა)	
• რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა)	
• ჰაბიტატის პოტენციალი	
რეინტროდუქციის მეთოდები	
• ტრანსლოკაცია	სხვა პოპულაციის ან შესაბამისი ჰაბიტატის აღმოჩენის შემთხვევაში

რენტროდუქცია	X
ტრანსლოკაცია	
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაციის მდებარეობა 	მდ. შარეულა (რიონის აუზი)
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაციის მდგომარეობა 	იზოლირებული, მცირერიცხოვანი პოპულაცია
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაციის გეგმა - PVA (ინდივიდის რაოდენობა, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა.) 	მოსამზადებელია
ტყვეობიდან რენტროდუქცია - გეგმა	მოსამზადებელია
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაცია(ბი) 	მდ. შარეულა (რიონის აუზი)
<ul style="list-style-type: none"> შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	
<ul style="list-style-type: none"> ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა.) 	მოსამზადებელია
<ul style="list-style-type: none"> რენტროდუქციის გეგმა - PVA (ინდივიდის რაოდენობა, 	მოსამზადებელია

ინბრიდინგის შეფასება და სხვა.)	
აღდგენის რისკების შეფასება	
<ul style="list-style-type: none"> • ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა და სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები) 	
<ul style="list-style-type: none"> • სოციალური 	
<ul style="list-style-type: none"> • კულტურული 	
<ul style="list-style-type: none"> • სხვა (უნდა აღიწეროს) 	

სახეობა	მურწა (<i>Luciobarbus mursa</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	LC
ეროვნული სტატუსი	NE განახლებულ წითელ ნუსხაში ექნება საფრთხის ქვეშ მყოფის სტატუსი (EN)
ისტორიული ინფორმაცია	ლიტერატურის მიხედვით, მურწა გავრცელებული იყო აღმოსავლეთ საქართველოს შემდეგ მდინარეებში: მტკვარში გარდაბნიდან - ვარძიამდე, მტკვრის შენაკადებში: ხრამში - შუა და ქვემო დინებაზე, არაგვი (ბარისახომდე), ქსანში, ლიახვში, გუჯარეთისწყალში, ფოცხოვში, ალაზანში პანკისის ხეობამდე და მის შენაკადებში (ბურსა, კაბალი, სტორი, ლოპოტა, ლაგოდეხისწყალი და ა.შ.), იორში თიანეთამდე, ასევე სიონის, თბილისის და პალდოს წყალსაცავებში (მცირე რაოდენობით) (დემეტრაშვილი, 1963; Elanidze, 1983 (in Russian), ნინუა და სხვ. 2013)
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	დღეს მურწა გვხვდება შემდეგ მდინარეებში: მტკვარში გარდაბნიდან ახალციხემდე (არეალი ფრაგმენტირებულია ჰესების გამო), არაგვი ქვემო წელზე, ქსანში, ლიახვში, ხრამში, დებედაში, იორში (პალდომდე), ალაზანში (უცნობია კვლავ აღწევს თუ არა პანკისის ხეობამდე)
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია

ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (მღებარეობა)	არც ადრე და არც ამჟამად, ამ სახეობას ხელოვნურად არ ამრავლებენ
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	არეალი ფრაგმენტირებულია. მდინარე მტკვარში მინიმუმ სამი იზოლირებული პოპულაციაა (გარდაბნიდან ორთაჭალჭესამდე; ორთაჭალჭესიდან ზაჰესამდე და ზაჰესიდან ზემოთ ახალციხემდე) იორში ორი იზოლირებული პოპულაციაა (ერთი მინგეჩაურიდან დალის კაშხლამდე და მეორე დალის წყალსაცავიდან პალდოს წყალსაცავამდე). ალაზანში არეალის ფრაგმენტაცია არ ფიქსირდება, თუმცა ძლიერი ანთროპოგენური ზეწოლის გამო (ბრაკონიერობა, წყლის დაბინძურება, წყლის რესურსის არარაციონალური გამოყენება, რადგან ზაფხულის სეზონზე მდ. ალაზნის წყლის დიდი ნაწილი მიედინება საირიგაციო არხებში, რაც მდ. ალაზნის ზედა ნაწილის კალაპოტს სრულიად უწყლოდ ტოვებს) ამ სახეობას მნიშვნელოვანი საფრთხე ემუქრება
საფრთხეები	ბრაკონიერობა, ჰაბიტატების ფრაგმენტაცია/დეგრადაცია, ინვაზიური სახეობები
სახეობაზე მოქმედი	ჭარბი მოპოვება (ბრაკონიერობა) და ინვაზიური სახეობების გავრცელება აღმოსავლეთ საქართველოს მდინარეებში (ქორჭილა, ქარიყლაპია, ფსევდოდორაზბორა, კარჩხანა და ა.შ.)
ჰაბიტატზე მოქმედი	არსებული ჰესების მიერ ფრაგმენტაცია (ზაჰესი, ორთაჭალჭესი, პალდოჭესი, დალის წყალსაცავი და ა.შ.). წყლის არარაციონალური მოხმარება და დაბინძურება
აღდგენის მიზეზი	სახეობას აქვს ფრაგმენტირებული არეალი. პოპულაცია მცირერიცხოვანია და ზოგან იზოლირებული (მაგ. თბილისის ტერიტორიაზე ორთაჭალჭესს და ზაჰესს შორის მონაკვეთზე)
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	ბრაკონიერობაზე კონტროლის გაძლიერება. განსაკუთრებით მდ. ალაზანზე, რომელიც ყველაზე მნიშვნელოვანი ჰაბიტატია ამ სახეობისთვის. ახალი დაცული ტერიტორიების შექმნა მდ. ალაზნის ქვემო და შუა წელზე. ორთაჭალჭესზე და ზაჰესზე არსებული ე.წ. ზუთხსავალების შემოწმება და

	მოწესრიგება/რეკონსტრუქცია იმგვარად, რომ შესაძლებელი იქნას თევზების მიგრაცია მათ ზედა და ქვედა ბიეფებს შორის
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	შესაძლებელია (საპილოტედ) ხელოვნური აღწარმოება ტბორებში და შემდგომ მათი გაშვება ისტორიულ ჰაბიტატებში, თუმცა მსგავსი პრაქტიკა ამ ეტაპზე არ არსებობს
<ul style="list-style-type: none"> • გლობალური 	
<ul style="list-style-type: none"> • რეგიონული 	რეინტროდუქციას რეგიონალური მნიშვნელობა ექნება, რადგან სახეობა ამიერკავკასიის ენდემია და მისი არეალის მნიშვნელოვანი ნაწილი საქართველოზე მოდის
<ul style="list-style-type: none"> • ეროვნული 	რეინტროდუქციას ექნება ეროვნული მნიშვნელობა, რადგან სახეობა ამიერკავკასიის ენდემია და მისი არეალის მნიშვნელოვანი ნაწილი საქართველოზე მოდის
<ul style="list-style-type: none"> • ლოკალური 	ლოკალური (მაგ. მტკვრის ზედა აუზი)
<ul style="list-style-type: none"> • გადაშენებული სახეობის აღდგენა 	
<ul style="list-style-type: none"> • გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა 	მურწას ემუქრება გადაშენების საფრთხე საქართველოს წყალსატევებიდან, რადგან ბოლო ათწლეულებში ამ სახეობამ თავისი არეალის დაახლოებით 40-50 პროცენტი დაკარგა. ხოლო ბრაკონიერობის და ჰაბიტატების ფრაგმენტაცია/დეგრადაციის გამო მისი პოპულაცია ბევრად მცირერიცხოვანია, ვიდრე იგი პირობითად 30 ან თუნდაც 40 წლის წინ იყო
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოსისტემის ფუნქციონირება 	მცირე პოპულაციის გამო, სავარაუდოდ არ აქვს განსაკუთრებული როლი ეკოსისტემების ფუნქციონირებაში
<ul style="list-style-type: none"> • კომერციული 	აღნიშნულ სახეობას მაღალი ეკონომიკური ღირებულება აქვს და შესაძლებელია მისი ამ მიზნით გამოყენება (მომრავლების შემთხვევაში)
<ul style="list-style-type: none"> • სხვა (აღწერა) 	
<ul style="list-style-type: none"> • რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა) 	მდ. მტკვარი, არაგვის ქვემო წელი, ალაზნის შუა და ზედა ნაწილი, იორის შუა და ზედა ნაწილი
<ul style="list-style-type: none"> • ჰაბიტატის პოტენციალი 	
რეინტროდუქციის მეთოდები	

<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაცია 	შესაძლებელია ამ სახეობის მდ. ალაზნიდან (სადაც ყველაზე მრავალრიცხოვანია პოპულაცია) გადმოყვანა მტკვარში, ან არაგვში
<ul style="list-style-type: none"> • რეინტროდუქცია 	რეინტროდუქცია
ტრანსლოკაცია	
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაციის მდებარეობა 	მდ. ალაზნისა და ივრის შუა და ქვემო წელი
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაციის მდგომარეობა 	შედარებით მრავალრიცხოვანი პოპულაციებია, რადგან მდინარე ივრისა და ალაზნის შუა და ქვემო ნაწილი დაცულ ტერიტორიებს წარმოადგენს და ამავდროულად, მურწასთვის ყველაზე ხელსაყრელი ჰაბიტატებია
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	უნდა მოხდეს სადედე ეგზემპლარების დაჭერა მდინარე ალაზანში, ან იორში, მათი ტბორებში გამრავლება და ლიფსიტების გაშვება ახალ ლოკაციებზე ან პირდაპირ მათი ტრანსპორტირება აღნიშნული მდინარეებიდან მდინარე მტკვარში ან არაგვის ქვემო წელზე
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაციის გეგმა - PVA (ინდივიდის რაოდენობა, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	პირდაპირი ტრანსლოკაციის შემთხვევაში, მინიმუმ 200 ინდივიდის გაშვება უნდა მოხდეს კონკრეტულ ლოკაციებზე, რაც საკმაოდ რთულია, რადგან ამდენი ზრდასრული ინდივიდის მოპოვება ალაზანში ან იორში შეუძლებელია, ამიტომ ვფიქრობთ რომ ყველაზე კარგი ვარიანტია, ვცადოთ და ტბორებში მოვამრავლოთ ეს სახეობა. ინბრიდინგის ალბათობას მინიმუმამდე დავიყვანოთ თუ სადედე ეგზემპლარებად გამოვიყენებთ ალაზნისა და ივრის პოპულაციებიდან ამოღებულ ინდივიდებს
ტყვეობიდან რეინტროდუქცია - გეგმა	
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაცია(ები) 	ალაზანი, იორი
<ul style="list-style-type: none"> • შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, 	დასაწყისისთვის საკმარისი იქნება 20 – 30 სადედე ეგზემპლარის ტბორებში გამოზრდა და მათგან ქვირითის აღება. მურწას ნაყოფიერება 3000 დან 23 000 ქვირითამდე აღწევს. ტბორებამდე მისი

გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა)	ტრანსპორტირება უნდა განხორციელდეს შესაბამისი წყლის ავზებით, რომელშიც შესაბამისი აპარატურით მიწოდებული იქნება ჟანგბადი. მიღებული ქვირითი უნდა განთავსდეს სპეციალურ ინკუბატორებში
<ul style="list-style-type: none"> • ტყეობაში გამრავლების გეგმა (ინდივიდის რაოდენობა, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა.) 	
<ul style="list-style-type: none"> • რენტროდუქციის გეგმა - PVA (ინდივიდის რაოდენობა, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა.) 	
აღდგენის რისკების შეფასება	
<ul style="list-style-type: none"> • ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები) 	
<ul style="list-style-type: none"> • სოციალური 	
<ul style="list-style-type: none"> • კულტურული 	

სახეობა	მორევის ნაფოტა (<i>Rutilus frisii</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	LC
ეროვნული სტატუსი	VU განახლებულ წითელ ნუსხაში ექნება სტატუსი VU
ისტორიული ინფორმაცია	ბერგის მიხედვით, გავრცელებულია შავი ზღვის სანაპიროზე ქობულეთთან, (ბერგი, 1912) და პალიასტომის ტბაში, რიონში, ხობში, ზენში, დღამში, თუმუშში, შავწყალაში (ელანიძე, 1983 (რუსულ ენაზე), ნინუა და სხვ. 2013).
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	დღეს მორევის ნაფოტა გვხვდება ერთეულების სახით პალიასტომის ტბაში, ენგურის შესართავთან - შამგონამდე, რიონის შესართავთან, აბაშისწყალში (ქვემო წელზე) და სხვა. აფხაზეთის მდინარეების შესახებ ინფორმაცია არ გვაქვს
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია, საქართველოში მისი პოპულაცია ძალიან შემცირებულია და იმყოფება გადაშენების საფრთხის ქვეშ

ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (მდებარეობა)	არც ადრე და არც ამჟამად, ამ სახეობას ხელოვნურად არ ამრავლებენ
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, რუკა) ტევადობა,	ფრაგმენტული ჰაბიტატი
საფრთხეები	შავი ზღვის მიგრატორი პოპულაცია თითქმის ამოწურული და განადგურებულია. ითვლება, რომ ეს გამოიწვია გადამეტებულმა თევზჭერამ
სახეობაზე მოქმედი	ჭარბი მოპოვება, ჰაბიტატის რღვევა
ჰაბიტატზე მოქმედი	ჰიდროელექტროსადგურები, დაბინძურება
აღდგენის მიზეზი	ძალიან მცირერიცხოვანია
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	ბრაკონიერობაზე კონტროლის გაძლიერება
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	
<ul style="list-style-type: none"> • გლობალური 	
<ul style="list-style-type: none"> • რეგიონული 	
<ul style="list-style-type: none"> • ეროვნული 	
<ul style="list-style-type: none"> • ლოკალური 	
<ul style="list-style-type: none"> • გადაშენებული სახეობის აღდგენა 	
<ul style="list-style-type: none"> • გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა 	ბრაკონიერობის და ჰაბიტატების ფრაგმენტაცია/დეგრადაციის გამო ძალიან მცირერიცხოვანია
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოსისტემის ფუნქციონირება 	სავარაუდოდ არ აქვს განსაკუთრებული როლი ეკოსისტემების ფუნქციონირებაში
<ul style="list-style-type: none"> • კომერციული 	რაოდენობის სიმცირის გამო აღნიშნულ სახეობას ეკონომიკური ღირებულება არ აქვს საქართველოში
<ul style="list-style-type: none"> • სხვა (აღწერა) 	
<ul style="list-style-type: none"> • რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა) 	
<ul style="list-style-type: none"> • ჰაბიტატის პოტენციალი 	
რეინტროდუქციის მეთოდები	
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაცია 	
<ul style="list-style-type: none"> • რეინტროდუქცია 	კასპიის აუზში, ირანში ყოველწლიურად 120-140 მილიონ იუვენილურს უშვებენ.
ტრანსლოკაცია	
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაციის მდებარეობა 	
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაციის მდგომარეობა 	

<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაციის გეგმა - PVA (ინდივიდის რაოდენობა, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	
რეინტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაცია(ები) 	პალიასტომის ტბა
<ul style="list-style-type: none"> • შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	შესაძლებელია რამდენიმე ინდივიდის დაჭერა პალიასტომის ტბაში და მათი გამოზრდა მეურნეობაში. მათგან ქვირითის აღება და შემდგომ ლიფსიტებით დათევზიანება ისტორიულ ჰაბიტატებში
<ul style="list-style-type: none"> • ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (ინდივიდის რაოდენობა, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	
<ul style="list-style-type: none"> • რეინტროდუქციის გეგმა - PVA (ინდივიდის რაოდენობა, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა.) 	
აღდგენის რისკების შეფასება	
<ul style="list-style-type: none"> • ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები) 	
<ul style="list-style-type: none"> • სოციალური 	
<ul style="list-style-type: none"> • კულტურული 	
<ul style="list-style-type: none"> • სხვა (უნდა აღიწეროს) 	

სახეობა	ტობი (<i>Chontrostoma cyri</i>)
---------	-----------------------------------

საერთაშორისო სტატუსი	LC
ეროვნული სტატუსი	NE განახლებულ წითელ ნუსხაში ექნება სტატუსი VU
ისტორიული ინფორმაცია	ლიტერატურის მიხედვით, ტობი გავრცელებულია მტკვარში, მდინარე ხრამში - ქვედა დინებაში. მდ. ალაზანში - შუა და ქვემო დინებაში. ელანიძე აღნიშნავდა იორში ტობის წვრილსხეულიან ფორმას. ტობი გვხვდებოდა სახრამულე უბნის შუა მონაკვეთში, ნავთობის მიდამოში, მცირე რაოდენობით, თუმცა მისი პოპულაცია მდინარის ქვემო წელზე იმატებდა და ყველაზე დიდი რაოდენობით წარმოდგენილი იყო საჭანრე-სალოქოე უბანში. ამას ხსნიდა იმ ფაქტიდან გამომდინარე, რომ ტობი უფრო საჭანრე-სალოქოე უბნის ბინადარია. ტობი არაგვშიც გვხვდებოდა და მას ხრამულთან ერთად იჭერდნენ. მცირე რაოდენობით გავრცელებული იყო ჯანდარის ტბაში (ელანიძე, 1953, დემეტრაშვილი, 1963; Elanidze, 1983 (in Russian), ნინუა და სხვ. 2013).
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	დადასტურებულად დღესდღეობით გვხვდება მდ. ალაზანში. ბოლო კვლევებით მტკვრის ტობის არსებობა იორში აღარ დასტურდება, თუმცა შესაძლოა მცირე პოპულაცია ბინადრობდეს ჭაჭუნას ალკვეთილის ქვემოთ, საქართველო-აზერბაიჯანის სასაზღვრო ზოლში და მინგეჩაურის შესართავთან
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია, საქართველოში მისი პოპულაცია ძალიან შემცირებულია და იმყოფება გადაშენების საფრთხის ქვეშ
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (მდებარეობა)	არც ადრე და არც ამჟამად, ამ სახეობას ხელოვნურად არ ამრავლებენ
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	ფრაგმენტული, დეგრადირებული ჰაბიტატი
საფრთხეები	კაშხლების მშენებლობა, საქვირითე ადგილების დეგრადაცია/განადგურება, დაბინძურება, იმის გამო რომ აქვს შეზღუდული არეალი, ასევე წყალაღება
სახეობაზე მოქმედი	
ჰაბიტატზე მოქმედი	
აღდგენის მიზეზი	პოპულაცია მცირერიცხოვანია

კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	კონტროლის გაძლიერება
რენტროდუქციის მნიშვნელობა	
<ul style="list-style-type: none"> • გლობალური 	
<ul style="list-style-type: none"> • რეგიონული 	
<ul style="list-style-type: none"> • ეროვნული 	
<ul style="list-style-type: none"> • ლოკალური 	
<ul style="list-style-type: none"> • გადაშენებული სახეობის აღდგენა 	
<ul style="list-style-type: none"> • გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა 	ბრაკონიერობისა და ჰაბიტატის ფრაგმენტაცია/დეგრადაციის გამო მისი პოპულაცია მცირერიცხოვანია
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოსისტემის ფუნქციონირება 	არ აქვს განსაკუთრებული როლი ეკოსისტემების ფუნქციონირებაში
<ul style="list-style-type: none"> • კომერციული 	მცირე პოპულაციის გამო აღნიშნულ სახეობას ეკონომიკური ღირებულება არ აქვს
<ul style="list-style-type: none"> • სხვა (აღწერა) 	
<ul style="list-style-type: none"> • რენტროდუქციის ადგილები (რუკა) 	
<ul style="list-style-type: none"> • ჰაბიტატის პოტენციალი 	
რენტროდუქციის მეთოდები	
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაცია 	შესაძლოა გამოვიყენოთ ტრანსლოკაციის მეთოდი
<ul style="list-style-type: none"> • რენტროდუქცია 	
ტრანსლოკაცია	
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაციის მდებარეობა 	მდ. ალაზანი
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაციის მდგომარეობა 	მცირერიცხოვანი პოპულაცია
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	შესაძლებელია ამ სახეობის ახალგაზრდა ინდივიდები მოვიპოვოთ მდ. ალაზანში. შემდგომ გადავიტანოთ სათევზაო მეურნეობაში და მათგან ქვირითი მივიღოთ. შემდგომი ეტაპი იქნება ლიფსიტებით დათევზიანება ისტორიული ჰაბიტატებისა, როგორცაა იორი, მტკვარი, არაგვი და სხვა.

<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაციის გეგმა - PVA (ინდივიდის რაოდენობა, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა.) 	
რენტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაცია(ები) 	მდ. ალაზანი
<ul style="list-style-type: none"> • შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	
<ul style="list-style-type: none"> • ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (ინდივიდის რაოდენობა, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა.) 	
<ul style="list-style-type: none"> • რენტროდუქციის გეგმა - PVA (ინდივიდის რაოდენობა, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა.) 	

სახეობა	ჭანარი (<i>Luciobarbus capito</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	VU
ეროვნული სტატუსი	NE, განახლებულ წითელ ნუსხაში ექნება მოწყვლადის სტატუსი (VU)
ისტორიული ინფორმაცია	ლიტერატურის მიხედვით, ჭანარი გავრცელებული იყო აღმოსავლეთ საქართველოს შემდეგ წყალსატევებში: მტკვარში გარდაბნიდან - ვარძიამდე. მტკვრის შენაკადებში: არაგვი - შუა და ქვემო დინებაზე, ხრამის ქვედა დინებაში, ქსანში, ლიახვში, მეჯუდაში, ალაზანში პანკისის ხეობამდე და მის შენაკადებში, იორში სიონის წყალსაცავამდე, ასევე სიონის, თბილისის და პალდოს წყალსაცავებში (მცირე რაოდენობით) (დემეტრაშვილი, 1963; Elanidze, 1983 (in Russian), ნინუა და სხვ. 2013)
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	დღეს ჭანარი გვხვდება შემდეგ მდინარეებში: მტკვარში გარდაბნიდან ახალციხემდე (არეალი ფრაგმენტირებულია ჰესების გამო), არაგვი ქვემო წელზე, ქსანში, ლიახვში, ხრამში, იორში (პალდომდე), ალაზანში (უცნობია კვლავ აღწევს თუ არა პანკისის ხეობამდე)
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ტყეობაში ინდივიდები (მდებარეობა)	მყოფი არც ადრე და არც ამჟამად, ამ სახეობას ხელოვნურად არ ამრავლებენ
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	არეალი ფრაგმენტირებულია. მდინარე მტკვარში მინიმუმ სამი იზოლირებული პოპულაციაა (გარდაბნიდან ორთაჭალქესამდე; ორთაჭალქესიდან ზაჰესამდე და ზაჰესიდან ზემოთ ახალციხემდე). იორში ორი იზოლირებული პოპულაციაა (ერთი მინგეჩაურიდან დალის კაშხლამდე და მეორე დალის წყალსაცავიდან პალდოს წყალსაცავამდე). ალაზანში არეალის ფრაგმენტაცია არ ფიქსირდება, თუმცა ძლიერი ანთროპოგენური ზეწოლის გამო (ბრაკონიერობა, წყლის დაბინძურება, წყლის რესურსის არარაციონალური გამოყენება, რადგან ზაფხულის სეზონზე მდ. ალაზნის წყლის დიდი ნაწილი მიედინება საირიგაციო არხებში, რაც მდ. ალაზნის ზედა ნაწილის კალაპოტს სრულიად უწყლოდ ტოვებს) ამ სახეობას სერიოზული საფრთხე ემუქრება

საფრთხეები	ბრაკონიერობა, ჰაბიტატების ფრაგმენტაცია/დეგრადაცია, ინვაზიური სახეობები
სახეობაზე მოქმედი	ჭარბი მოპოვება (ბრაკონიერობა) და ინვაზიური სახეობების გავრცელება აღმოსავლეთ საქართველოს მდინარეებში (ქორჭილა, ქარიყლაპია, ფსევდორაზბორა, კარჩხანა და ა.შ.)
ჰაბიტატზე მოქმედი	ფრაგმენტაცია არსებული ჰესების მიერ (ზაჰესი, ორთაჭალჰესი, პალდოჰესი, დალის წყალსაცავი და ა.შ.). წყლის არარაციონალური მოხმარება და დაბინძურება
აღდგენის მიზეზი	სახეობას აქვს ფრაგმენტირებული არეალი. პოპულაცია მცირერიცხოვანია და ზოგან იზოლირებული (მაგ. თბილისის ტერიტორიაზე ორთაჭალჰესს და ზაჰესს შორის მონაკვეთზე)
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	ბრაკონიერობაზე კონტროლის გაძლიერება განსაკუთრებით მდ. ალაზანზე, რომელიც ყველაზე მნიშვნელოვანი ჰაბიტატია ამ სახეობისთვის. ახალი დაცული ტერიტორიების შექმნა მდ. ალაზნის ქვემო და შუა წელზე. ორთაჭალჰესზე და ზაჰესზე არსებული ე.წ. ზუთხსავალების შემოწმება და მოწესრიგება/რეკონსტრუქცია იმგვარად, რომ შესაძლებელი იქნას თევზების მიგრაცია მათ ზედა და ქვედა მონაკვეთებს შორის
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	შესაძლებელია ხელოვნური აღწარმოება ტბორებში და შემდგომ მათი გაშვება ისტორიულ ჰაბიტატებში
<ul style="list-style-type: none"> ● გლობალური 	
<ul style="list-style-type: none"> ● რეგიონული 	რეინტროდუქციას რეგიონალური მნიშვნელობა ექნება, რადგან სახეობის გავრცელების არეალის მნიშვნელოვანი ნაწილი საქართველოზე მოდის
<ul style="list-style-type: none"> ● ეროვნული 	რეინტროდუქციას ექნება ეროვნული მნიშვნელობა, რადგან მისი არეალის მნიშვნელოვანი ნაწილი საქართველოზე მოდის
<ul style="list-style-type: none"> ● ლოკალური 	ლოკალური (მაგ. მტკვრის ზედა აუზი)
<ul style="list-style-type: none"> ● გადაშენებული სახეობის აღდგენა 	
<ul style="list-style-type: none"> ● გადაშენების პირას მყოფი 	ჭანარს ემუქრება გადაშენების საფრთხე საქართველოს წყალსატევებიდან, რადგან ბოლო ათწლეულებში,

სახეობის გადარჩენა	ბრაკონიერობის და ჰაბიტატების ფრაგმენტაცია/დეგრადაციის გამო მისი არეალი და სავარაუდოდ რიცხოვნობაც შემცირდა
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოსისტემის ფუნქციონირება 	ზოგიერთ მდინარეში, მაგ. მტკვრის, ალაზნის და ივრის ქვემო წელზე აქვს განსაკუთრებული როლი ეკოსისტემების ფუნქციონირებაში
<ul style="list-style-type: none"> • კომერციული 	აღნიშნულ სახეობას მაღალი ეკონომიკური ღირებულება აქვს და შესაძლებელია მისი ამ მიზნით გამოყენება (მომრავლების შემთხვევაში)
<ul style="list-style-type: none"> • სხვა (აღწერა) 	
<ul style="list-style-type: none"> • რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა) 	მდ. მტკვარი ზაჰესის ზემოთ, არაგვის ქვემო წელი, ალაზნის შუა და ზედა ნაწილი, იორის შუა ნაწილი
<ul style="list-style-type: none"> • ჰაბიტატის პოტენციალი 	
რეინტროდუქციის მეთოდები	
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაცია 	შესაძლებელია ამ სახეობის მდ. ალაზნიდან (სადაც ყველაზე მრავალრიცხოვანია პოპულაცია) გადმოყვანა სხვა მდინარეებში
<ul style="list-style-type: none"> • რეინტროდუქცია 	რეინტროდუქცია
ტრანსლოკაცია	
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაციის მდებარეობა 	მდ. ალაზნის, მტკვრის და ივრის შუა და ქვემო წელი
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაციის მდგომარეობა 	შედარებით მრავალრიცხოვანი პოპულაციებია, რადგან მდინარე მტკვრის, ივრისა და ალაზნის შუა და ქვემო ნაწილი დაცულ ტერიტორიებს წარმოადგენს და ამავდროულად, ჭანარისთვის ყველზე ხელსაყრელი ჰაბიტატებია
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ა, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	უნდა მოხდეს სადედე ეგზემპლარების დაჭერა მდინარე ალაზანში, ან იორში, მათი ტბორებში გამრავლება და ლიფსიტების გაშვება ახალ ლოკაციებზე, ან პირდაპირ მათი ტრანსპორტირება აღნიშნული მდინარეებიდან მდინარე მტკვარში ან არაგვის ქვემო წელზე

<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაციის გეგმა - PVA (ინდივიდის რაოდენობა, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	<p>პირდაპირი ტრანსლოკაციის შემთხვევაში, მინიმუმ 200 ინდივიდი უნდა გავუშვათ კონკრეტულ ლოკაციებზე, რაც საკმაოდ რთულია, რადგან ამდენი ზრდასრული ინდივიდის მოპოვება ალაზანში ან იორში შეუძლებელია, ამიტომ ვფიქრობთ, რომ ყველაზე კარგი ვარიანტია, ვცადოთ და ტბორებში მოვამრავლოთ ეს სახეობა. ინბრიდინგის ალბათობას მინიმუმამდე დავიყვანთ თუ სადედე ეგზემპლარებად გამოვიყენებთ ალაზნის და ივრის პოპულაციებიდან ამოღებულ ინდივიდებს</p>
<p>რეინტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაცია(ები) 	<p>მტკვარი, ალაზანი, იორი</p>
<ul style="list-style-type: none"> • შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	<p>დასაწყისისთვის ვფიქრობთ, რომ საკმარისი იქნება 20 – 30 სადედე ეგზემპლარის ტბორებში გამოზრდა და მათგან ქვირითის აღება. ჭანარის ნაყოფიერება მილიონ ქვირითამდე აღწევს. ტბორებამდე მისი ტრანსპორტირება უნდა განხორციელდეს შესაბამისი წყლის ავზებით, რომელშიც შესაბამისი აპარატურით მიწოდებული იქნება ჟანგბადი. მიღებული ქვირითი უნდა განთავსდეს სპეციალურ ინკუბატორებში</p>
<ul style="list-style-type: none"> • ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (ინდივიდის რაოდენობა, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	
<ul style="list-style-type: none"> • რეინტროდუქციის გეგმა - PVA (ინდივიდის რაოდენობა, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა.) 	
<p>აღდგენის რისკების შეფასება</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები) 	
<ul style="list-style-type: none"> • სოციალური 	
<ul style="list-style-type: none"> • კულტურული 	
<ul style="list-style-type: none"> • სხვა (უნდა აღიწეროს) 	

სახეობა	ჯარღალა (<i>Acipenser nudiiventris</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	CR
ეროვნული სტატუსი	EN
ისტორიული ინფორმაცია	ლიტერატურის მიხედვით ჯარღალა გავრცელებული იყო დასავლეთ საქართველოს შემდეგ წყალსატევებში: რიონში სამტრედიამდე (ჰესების აშენებამდე ადიოდა ქუთაისამდე), ჭოროხში, ენგურში, ხოლო მინგეჩაურის აგებამდე ამოდიოდა აღმოსავლეთ საქართველოშიც: მტკვარში არაგვის შესართავამდე და უფრო ზემოთაც, ალაზანში და იორის ქვემო წელზე (დემეტრაშვილი, 1963; Elanidze, 1983 (in Russian)).
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	ამჟამად ეს სახეობა გვხვდება მხოლოდ მდ. რიონში
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	საქართველოში ამ სახეობას ხელოვნურად არ ამრავლებენ
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	მდ. რიონზე, რომელიც ზუთხისებრთა სახეობებისთვის მთავარი საჭიროთე მდინარე იყო, არეალი ფრაგმენტირებულია ჰესების გამო. აგრეთვე მდინარის კალაპოტიდან ხდება ხრემის ამოღება, რაც იწვევს სატოფე ჰაბიტატების დეგრადაციას
საფრთხეები	ბრაკონიერობა და ჰაბიტატების ფრაგმენტაცია/დეგრადაცია ჰესების და ხრემის კარიერების გამო
სახეობაზე მოქმედი	ჭარბი მოპოვება (ბრაკონიერობა), ჰიბრიდიზაცია სხვა ზუთხისებრებთან
ჰაბიტატზე მოქმედი	მდინარეების ფრაგმენტაცია არსებული ჰესების მიერ (რიონჰესი, გუმათჰესი, ვარციხეჰესის კასკადი და სხვ.). მდინარის კალაპოტში არსებული ხრემის კარიერები. სატოფე არეალის შემცირება და დეგრადაცია. წყლის დაბინძურება
აღდგენის მიზეზი	სახეობის არეალი და რიცხოვნობა, აგრეთვე მისი სატოფე ჰაბიტატები კრიტიკულადაა შემცირებული/დეგრადირებული საქართველოს წყლებში
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	ბრაკონიერობაზე კონტროლის გაძლიერება განსაკუთრებით მდ. რიონზე, რომელიც ყველაზე მნიშვნელოვანი ჰაბიტატია ამ სახეობისთვის. ახალი დაცული ტერიტორიების შექმნა მდ. რიონის შუა და ქვემო წელზე. რიონზე არსებულ ჰესებზე, ზუთხსავალების მოწყობა იმგვარად, რომ შესაძლებელი იქნას თევზების მიგრაცია მათ ზედა და ქვედა მონაკვეთებს შორის
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	შესაძლებელია ხელოვნური აღწარმოება ტბორებში და შემდგომ მათი გაშვება ისტორიულ ჰაბიტატებში

• გლობალური	რეინტროდუქციას ექნება გლობალური მნიშვნელობა, რადგან ჯარღალას გავრცელების არეალი და რიცხოვნობა კრიტიკულადაა შემცირებული მსოფლიოში
• რეგიონული	რეინტროდუქციას რეგიონალური მნიშვნელობა ექნება, რადგან ეს სახეობა კრიტიკულადაა შემცირებული კავკასიაში
• ეროვნული	რეინტროდუქციას ეროვნული მნიშვნელობა ექნება, რადგან ეს სახეობა საქართველოში კრიტიკულადაა შემცირებული
• ლოკალური	ლოკალური (მაგ. რიონის აუზის პოპულაციის აღდგენა)
• გადაშენებული სახეობის აღდგენა	
• გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა	ჯარღალა საქართველოში გადაშენების საფრთხის ქვეშაა. ბოლო ათწლეულებში, ამ სახეობამ თავისი არეალისა და პოპულაციის მნიშვნელოვანი ნაწილი დაკარგა
• ეკოსისტემის ფუნქციონირება	წარმოადგენს მნიშვნელოვან რგოლს როგორც ზღვის, ისე მტკნარი წყლის ეკოსისტემებში
• კომერციული	აღნიშნულ სახეობას აქვს ძალიან მაღალი ეკონომიკური ღირებულება და შესაძლებელია მისი ამ მიზნით გამოყენება (პოპულაციის რიცხოვნობის გარკვეულ ნიშნულამდე გაზრდის შემდგომ)
• სხვა (აღწერა)	
• რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა)	მდ. რიონის ქვემო და შუა წელი სამტრედიამდე. შესაძლებელია აღმოსავლეთ საქართველოში აღდგენაც, კერძოდ მდ. ალაზნის ქვემო და შუა წელზე
• ჰაბიტატის პოტენციალი	სავარაუდოდ დაბალი ან საშუალო (მოითხოვს შეფასებას)
რეინტროდუქციის მეთოდები	
• ტრანსლოკაცია	
• რეინტროდუქცია	ხელოვნურად გამრავლება და გაშვება მდ. რიონში და ალაზნის აუზში
ტრანსლოკაცია	ამ ეტაპზე ტრანსლოკაცია არ განიხილება
რეინტროდუქცია ტყეობიდან - გეგმა	

<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაცია(ბი) 	<p>მდ. რიონი</p>
<ul style="list-style-type: none"> შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	<p>შესაძლებელია ლიფსიტების მდ. რიონში დაჭერა, სპეციალური ავზებით გადაყვანა და ზუთხსაშენ მეურნეობაში გამოზრდა.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	<p>ზუთხსაშენში გაზრდილი სქესმწიფე ინდივიდებიდან ლიფსიტების მიღება</p>
<ul style="list-style-type: none"> რენტროლუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	<p>ზუთხსაშენში მიღებული ლიფსიტების რიონში დაბრუნება</p>
<p>აღდგენის რისკების შეფასება</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	<p>სხვა, შედარებით მცირერიცხოვან, ზუთხისებრთა სახეობებთან ჰიბრიდიზაცია</p>

სახეობა	ატლანტური ზუთხი (<i>Acipenser sturio</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	CR
ეროვნული სტატუსი	CR
ისტორიული ინფორმაცია	ლიტერატურის მიხედვით ატლანტური ზუთხი გავრცელებული იყო დასავლეთ საქართველოს შემდეგ წყალსატევებში: რიონში და ენგურში (დემეტრაშვილი, 1963; Elanidze, 1983 (in Russian)).
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	ბოლო ათწლეულებია ეს სახეობა აღარ გვხვდება საქართველოს წყალსატევებში.
პოპულაციის რიცხოვნობა	
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	საქართველოში ამ სახეობას ხელოვნურად არ ამრავლებენ
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	მდ. რიონზე, რომელიც ზუთხისებრთა სახეობებისთვის მთავარი საქვირითე მდინარე იყო, არეალი ფრაგმენტირებულია ჰესების გამო
საფრთხეები	ბრაკონიერობა და ჰაბიტატების ფრაგმენტაცია/დეგრადაცია ჰესების და ხრემის კარიერების გამო
სახეობაზე მოქმედი	ჭარბი მოპოვება (ბრაკონიერობა), ჰიბრიდიზაცია სხვა ზუთხისებრებთან
ჰაბიტატზე მოქმედი	მდინარეების ფრაგმენტაცია არსებული ჰესების მიერ (რიონჰესი, გუმათჰესი, ვარციხეჰესის კასკადი და სხვ.). მდინარის კალაპოტში არსებული ხრემის კარიერები. სატოფე არეალის შემცირება და დეგრადაცია. წყლის დაბინძურება
აღდგენის მიზეზი	სახეობა აღარ ფიქსირდება საქართველოს წყლებში, ხოლო მისი სატოფე ჰაბიტატები კრიტიკულადაა შემცირებული/დეგრადირებული
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	ბრაკონიერობაზე კონტროლის გაძლიერება განსაკუთრებით მდ. რიონზე, რომელიც ყველაზე მნიშვნელოვანი ჰაბიტატია ამ სახეობისთვის. ახალი დაცული ტერიტორიების შექმნა მდ. რიონის შუა და ქვემო წელზე. რიონზე არსებულ ჰესებზე, ზუთხსავალების მოწყობა იმგვარად, რომ შესაძლებელი იქნას თევზების მიგრაცია მათ ზედა და ქვედა ბიეფებს შორის
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	შესაძლებელია ხელოვნური აღწარმოება ტბორებში და შემდგომ მათი გაშვება

	ისტორიულ ჰაბიტატებში, თუმცა მსგავსი პრაქტიკა ამ ეტაპზე არ გვაქვს
<ul style="list-style-type: none"> • გლობალური 	რეინტროდუქციას ექნება გლობალური მნიშვნელობა, რადგან მისი არეალი და რიცხოვნობა კრიტიკულადაა შემცირებული მსოფლიოში
<ul style="list-style-type: none"> • რეგიონული 	რეინტროდუქციას რეგიონალური მნიშვნელობა ექნება, რადგან ეს სახეობა აღარ გვხვდება კავკასიაში
<ul style="list-style-type: none"> • ეროვნული 	ეროვნული მნიშვნელობა ექნება, რადგან ეს სახეობა საქართველოში გადაშენებულია
<ul style="list-style-type: none"> • ლოკალური 	ლოკალური (მაგ. რიონის აუზი)
<ul style="list-style-type: none"> • გადაშენებული სახეობის აღდგენა 	ატლანტური ზუთხი გადაშენებულია საქართველოს წყალსატევებიდან, რადგან ბოლო ათწლეულებში ამ სახეობამ თავისი არეალის და პოპულაციის უმნიშვნელოვანესი ნაწილი დაკარგა და აღარ ფიქსირდება ბუნებაში მისი მოპოვების ფაქტი
<ul style="list-style-type: none"> • გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა 	
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოსისტემის ფუნქციონირება 	
<ul style="list-style-type: none"> • კომერციული 	აღნიშნულ სახეობას აქვს ძალიან მაღალი ეკონომიკური ღირებულება და შესაძლებელია მისი ამ მიზნით გამოყენება (მომრავლების შემთხვევაში)
<ul style="list-style-type: none"> • სხვა (აღწერა) 	
<ul style="list-style-type: none"> • რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა) 	მდ. რიონის ქვემო და შუა წელი სამტრედიამდე
<ul style="list-style-type: none"> • ჰაბიტატის პოტენციალი 	მაღალი
რეინტროდუქციის მეთოდები	
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაცია 	
<ul style="list-style-type: none"> • რეინტროდუქცია 	ხელოვნურად მომრავლება და გაშვება მდ. რიონში
ტრანსლოკაცია	
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაციის მდებარეობა 	შესაძლებელია ამ სახეობის საფრანგეთიდან გადმოყვანა
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაციის მდგომარეობა 	ევროპაში და კერძოდ საფრანგეთში ჯერ კიდევ გვხვდება ამ სახეობის პოპულაციები. IUCN ის წითელი ნუსხის მიხედვით ზრდასრული სქესმწიფე ინდივიდების რაოდენობა ბუნებაში 20 – 750 მდეა
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, 	შესაძლებელია სქესმწიფე ინდივიდების, ლიფსიტების ან განაყოფიერებული ქვირითის შეძენა და გადმოყვანა სპეციალური ავზებით

ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა)	და მათი შენახვა ზუთხსაშენ მეურნეობაში. შემდეგი ეტაპი იქნება განაყოფიერებული ქვირითის ან ლიფსიტების გაშვება კონკრეტულ ლოკაციებზე
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	2 ან 3 ზრდასრული (ან ახალგაზრდა) ინდივიდი, მათი მეურნეობაში მომრავლების მიზნით
რეინტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაცია(ბი) 	საფრანგეთი
<ul style="list-style-type: none"> • შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	დასაწყისისთვის ვფიქრობთ, რომ საკმარისი იქნება 2 – 3 სადედე ეგზემპლარის გამოზრდა სპეციალურ აუზებში და მათგან ქვირითის აღება. ატლანტური ზუთხის ნაყოფიერება 200,000-5,700,000 ქვირითამდე აღწევს. საზუთხე მეურნეობამდე მისი ტრანსპორტირება უნდა განხორციელდეს შესაბამისი წყლის ავზებით, რომელშიც შესაბამისი აპარატურით მიწოდებული იქნება ჟანგბადი. მიღებული ქვირითი უნდა განთავსდეს სპეციალურ ინკუბატორებში
<ul style="list-style-type: none"> • ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	
<ul style="list-style-type: none"> • რეინტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	
აღდგენის რისკების შეფასება	
<ul style="list-style-type: none"> • ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) • 	
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები) 	
<ul style="list-style-type: none"> • სოციალური 	
<ul style="list-style-type: none"> • კულტურული 	
<ul style="list-style-type: none"> • სხვა (უნდა აღიწეროს) 	

სახეობა	სვია (<i>Huso huso</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	CR
ეროვნული სტატუსი	EN. განახლებულ წითელ ნუსხაში ექნება კრიტიკული საფრთხის ქვეშ მყოფის სტატუსი (CR)
ისტორიული ინფორმაცია	ლიტერატურის მიხედვით სვია გავრცელებული იყო დასავლეთ საქართველოს შემდეგ წყალსატევებში: რიონში სამტრედიაში (ჰესების აშენებამდე ადიოდა ქუთაისამდეც), ხობისწყალში, ჭურიაში, ენგურში, კოდორში, ბზიფში, სუფსაში და ჭოროხში. აგრეთვე პალიასტომის ტბაში (დემეტრაშვილი, 1963; Elanidze, 1983 (in Russian), ნინუა და სხვ. 2013).
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	დღეს სვია გვხვდება შავი ზღვის საქართველოს აკვატორიაში (ძირითადად კოლხეთის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე), სავარაუდოდ კიდევ შემოდის რიონში
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	ამჟამად ამ სახეობას ხელოვნურად ამრავლებენ კერძო მეურნეობებში (დასაზუსტებელია)
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	მდ. რიონზე, რომელიც ზუთხისებრთა სახეობებისთვის მთავარი საქვირითე მდინარე იყო, არეალი ფრაგმენტირებულია ჰესების გამო
საფრთხეები	ბრაკონიერობა და ჰაბიტატების ფრაგმენტაცია/დეგრადაცია ჰესების და ხრემის კარიერების გამო
სახეობაზე მოქმედი	ჭარბი მოპოვება (ბრაკონიერობა), ჰიბრიდიზაცია სხვა ზუთხისებრებთან
ჰაბიტატზე მოქმედი	მდინარეების ფრაგმენტაცია არსებული ჰესების მიერ (რიონჰესი, გუმათჰესი, ვარციხეჰესის კასკადი და სხვ.). მდინარის კალაპოტში არსებული ხრემის კარიერები. სატოფე არეალის შემცირება და დეგრადაცია. წყლის დაბინძურება.
აღდგენის მიზეზი	სახეობის რიცხოვნობა და სატოფე ჰაბიტატები კრიტიკულადაა შემცირებული/დეგრადირებული.
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	ბრაკონიერობაზე კონტროლის გაძლიერება განსაკუთრებით მდ. რიონზე, რომელიც ყველაზე მნიშვნელოვანი ჰაბიტატია ამ სახეობისთვის. ახალი დაცული ტერიტორიების შექმნა მდ.

	რიონის შუა და ქვემო წელზე. რიონზე არსებულ ჰესებზე, ზუთხსავალების მოწყობა იმგვარად, რომ შესაძლებელი იქნას თევზების მიგრაცია მათ ზედა და ქვედა მონაკვეთებს შორის.
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	შესაძლებელია ხელოვნური აღწარმოება ტბორებში და შემდგომ მათი გაშვება ისტორიულ ჰაბიტატებში, თუმცა მსგავსი პრაქტიკა ამ ეტაპზე არ არსებობს
<ul style="list-style-type: none"> • გლობალური 	რეინტროდუქციას ექნება გლობალური მნიშვნელობა, რადგან მისი არეალი და რიცხოვნობა კრიტიკულადაა შემცირებული მსოფლიოში
<ul style="list-style-type: none"> • რეგიონული 	რეინტროდუქციას რეგიონალური მნიშვნელობა ექნება, რადგან კავკასია წარმოადგენს ამ სახეობისთვის გავრცელების უკიდურეს აღმოსავლეთ ზღვარს და მისი რიცხოვნობა და არეალი კრიტიკულადაა შემცირებული რეგიონში
<ul style="list-style-type: none"> • ეროვნული 	რეინტროდუქციას ექნება ეროვნული მნიშვნელობაც, რადგან მისი რიცხოვნობა და არეალი კრიტიკულადაა შემცირებული საქართველოში
<ul style="list-style-type: none"> • ლოკალური 	ლოკალური (მაგ. რიონის, ხობისწყლის, სუფსის ენგურისა და ჭოროხის აუზებისთვის)
<ul style="list-style-type: none"> • გადაშენებული სახეობის აღდგენა 	
<ul style="list-style-type: none"> • გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა 	სვას ემუქრება გადაშენების სერიოზული საფრთხე საქართველოს წყალსატევებიდან, რადგან ბოლო ათწლეულებში ამ სახეობამ თავისი არეალის და პოპულაციის უმნიშვნელოვანესი ნაწილი დაკარგა. ბრაკონიერობის და ჰაბიტატების ფრაგმენტაცია/დეგრადაციის გამო მისი პოპულაცია ბევრად მცირერიცხოვანია, ვიდრე 30-40 წლის წინ.
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოსისტემის ფუნქციონირება 	წარმოადგენს მნიშვნელოვან როლს როგორც ზღვის, ისე მტკნარი წყლის ეკოსისტემებში.
<ul style="list-style-type: none"> • კომერციული 	აღნიშნულ სახეობას აქვს ძალიან მაღალი ეკონომიკური ღირებულება და შესაძლებელია მისი ამ მიზნით გამოყენება (პოპულაციის რიცხოვნობის გარკვეულ ნიშნულამდე გაზრდის შემდგომ)
<ul style="list-style-type: none"> • სხვა (აღწერა) 	

<ul style="list-style-type: none"> რენტროდუქციის ადგილები (რუკა) 	მდ. რიონის ქვემო და შუა წელი სამტრედიაში, მდ. ხობისწყალის ქვემო წელი. შესაძლოა ასევე ენგურის სუფსისა და ჭოროხის ქვემო წელი
<ul style="list-style-type: none"> ჰაბიტატის პოტენციალი 	სავარაუდოდ დაბალი ან საშუალო (მოითხოვს შეფასებას)
რენტროდუქციის მეთოდები	
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაცია 	
<ul style="list-style-type: none"> რენტროდუქცია 	რიონში, ხობისწყალში, ენგურში, სუფსასა და ჭოროხში
ტრანსლოკაცია	ამ ეტაპზე ტრანსლოკაცია არ განიხილება
რენტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაცია(ბი) 	იდეალურ შემთხვევაში რიონი. განიხილება დუნაი ან შავი ზღვა
<ul style="list-style-type: none"> შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	შესაძლებელია ლიფსიტების მდ. რიონში (ყველაზე იდეალურ შემთხვევაში) დაჭერა და ზუთხსაშენ მურნეობაში გამოზრდა. წარუმატებლობის შემთხვევაში, შესაძლოა წყარო პოპულაციად შავი ზღვის ან, უკეთეს შემთხვევაში, დუნაის პოპულაცია იქნას გამოყენებული
<ul style="list-style-type: none"> ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	ზუთხსაშენში გაზრდილი სქესმწიფე ინდივიდებიდან ლიფსიტების მიღება
<ul style="list-style-type: none"> რენტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	ზუთხსაშენში მიღებული ლიფსიტების რიონში, ხობისწყალში, ენგურში, სუფსასა და ჭოროხში გაშვება
აღდგენის რისკების შეფასება	
<ul style="list-style-type: none"> ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	სხვა, შედარებით მცირერიცხოვან, ზუთხისებრთა სახეობებთან ჰიბრიდიზაცია

სახეობა	რუსული ზუთხი (<i>Acipenser gueldenstaedtii</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	CR
ეროვნული სტატუსი	EN
ისტორიული ინფორმაცია	ლიტერატურის მიხედვით რუსული ზუთხი გავრცელებული იყო დასავლეთ საქართველოს შემდეგ წყალსატევებში: რიონში ყვირილას შესართავამდე, ჭოროხში, სუფსაში, ხობისწყალში, ერისწყალში, ოქუმში, კოდორში, იშვიათად გუმისთაში, ღალიძგაში, ბზიფში, ფსოუში და სხვ. (დემეტრაშვილი, 1963; Elanidze, 1983 (in Russian)).
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	ამჟამად ეს სახეობა გვხვდება საქართველოს შემდეგ წყალსატევებში: შავი ზღვის სანაპირო ზოლში, რიონში, ოქუმის შესართავში
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ტყვეობაში ინდივიდები (სად ყავთ)	საქართველოში ამ სახეობას ხელოვნურად არ ამრავლებენ
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	მდ. რიონზე, რომელიც ზუთხისებრთა სახეობებისთვის მთავარი საქვირითე მდინარე იყო, არეალი ფრაგმენტირებულია ჰესების გამო. აგრეთვე მდინარის კალაპოტიდან ხდება ხრემის ამოღება, რაც იწვევს სატოფე ჰაბიტატების დეგრადაციას
საფრთხეები	ბრაკონიერობა და ჰაბიტატების ფრაგმენტაცია/დეგრადაცია ჰესების და ხრემის კარიერების გამო
სახეობაზე მოქმედი	ჭარბი მოპოვება (ბრაკონიერობა), ჰიბრიდიზაცია სხვა ზუთხისებრებთან
ჰაბიტატზე მოქმედი	მდინარეების ფრაგმენტაცია არსებული ჰესების მიერ (რიონჰესი, გუმათჰესი, ვარციხეჰესის კასკადი და სხვ.). მდინარის კალაპოტში არსებული ხრემის კარიერები. სატოფე არეალის შემცირება და დეგრადაცია. წყლის დაბინძურება.
აღდგენის მიზეზი	სახეობის არეალი და რიცხოვნობა, აგრეთვე მისი სატოფე ჰაბიტატები კრიტიკულადაა შემცირებული/დეგრადირებული საქართველოს წყლებში
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	ბრაკონიერობაზე კონტროლის გაძლიერება განსაკუთრებით მდ. რიონზე, რომელიც ყველაზე მნიშვნელოვანი ჰაბიტატია ამ სახეობისთვის. ახალი დაცული ტერიტორიების შექმნა მდ.

	რიონის შუა და ქვემო წელზე. რიონზე არსებულ ჰესებზე, ზუთხსავალების მოწყობა იმგვარად, რომ შესაძლებელი იქნას თევზების მიგრაცია მათ ზედა და ქვედა მონაკვეთებს შორის
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	შესაძლებელია ხელოვნური აღწარმოება ტბორებში და შემდგომ მათი გაშვება ისტორიულ ჰაბიტატებში, თუმცა მსგავსი პრაქტიკა ამ ეტაპზე არ გვაქვს
<ul style="list-style-type: none"> ● გლობალური 	რეინტროდუქციას ექნება გლობალური მნიშვნელობა, რადგან მისი არეალი და რიცხოვნობა კრიტიკულადაა შემცირებული მსოფლიოში
<ul style="list-style-type: none"> ● რეგიონული 	რეინტროდუქციას რეგიონალური მნიშვნელობა ექნება, რადგან ეს სახეობა კრიტიკულადაა შემცირებული კავკასიაში
<ul style="list-style-type: none"> ● ეროვნული 	რეინტროდუქციას ეროვნული მნიშვნელობა ექნება, რადგან ეს სახეობა საქართველოში კრიტიკულადაა შემცირებული
<ul style="list-style-type: none"> ● ლოკალური 	ლოკალური (მაგ. რიონის ასევე პოტენციურად ხობისწყლის, ენგურის, ჭოროხის, სუფსის, აუზების პოპულაციების აღდგენა)
<ul style="list-style-type: none"> ● გადაშენებული სახეობის აღდგენა 	
<ul style="list-style-type: none"> ● გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა 	რუსული ზუთხი გადაშენების საფრთხის ქვეშაა საქართველოს წყალსატევებიდან, რადგან ბოლო ათწლეულებში, ამ სახეობამ თავისი არეალის და პოპულაციის მნიშვნელოვანი ნაწილი დაკარგა
<ul style="list-style-type: none"> ● ეკოსისტემის ფუნქციონირება 	წარმოადგენს მნიშვნელოვან რგოლს როგორც ზღვის, ისე მტკნარი წყლის ეკოსისტემებში.
<ul style="list-style-type: none"> ● კომერციული 	აღნიშნულ სახეობას აქვს ძალიან მაღალი ეკონომიკური ღირებულება და შესაძლებელია მისი ამ მიზნით გამოყენება (მომრავლების შემთხვევაში)
<ul style="list-style-type: none"> ● სხვა (აღწერა) 	
<ul style="list-style-type: none"> ● რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა) 	მდ. რიონის ქვემო და შუა წელი სამტრედიამდე.
<ul style="list-style-type: none"> ● ჰაბიტატის პოტენციალი 	სავარაუდოდ დაბალი ან საშუალო (მოითხოვს შეფასებას)
რეინტროდუქციის მეთოდები	
<ul style="list-style-type: none"> ● ტრანსლოკაცია 	

<ul style="list-style-type: none"> რენტროდუქცია 	მდ. რიონის ქვემო და შუა წელში სამტრედიამდე, ხობისწყალში, ენგურში, სუფსასა და ჭოროხში .
ტრანსლოკაცია	ტრანსლოკაცია ამ ეტაპზე არ განიხილება.
რენტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაცია(ბი) 	მდ. რიონი
<ul style="list-style-type: none"> შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	შესაძლებელია ლიფსიტების მდ. რიონში დაჭერა, სპეციალური ავზებით გადაყვანა და ზუთხსაშენ მეურნეობაში გამოზრდა
<ul style="list-style-type: none"> ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	ზუთხსაშენში გაზრდილი სქესმწიფე ინდივიდებიდან ლიფსიტების მიღება
<ul style="list-style-type: none"> რენტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	ზუთხსაშენში მიღებული ლიფსიტების რიონში, ხობისწყალში, ენგურში, სუფსასა და ჭოროხში გაშვება
აღდგენის რისკების შეფასება	
<ul style="list-style-type: none"> ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	სხვა, შედარებით მცირერიცხოვან, ზუთხისებრთა სახეობებთან ჰიბრიდიზაცია

სახეობა	სპარსული (კოლხური) ზუთხი - <i>Acipenser persicus (colchicus)</i>
საერთაშორისო სტატუსი	CR
ეროვნული სტატუსი	EN
ისტორიული ინფორმაცია	ლიტერატურის მიხედვით სპარსული ზუთხი გავრცელებული იყო საქართველოს შემდეგ წყალსატევებში: რიონში სამტრედიამდე (ჰესების აშენებამდე ადიოდა ქუთაისამდე), ჭოროხში, ენგურში, ერისწყალში, ოქუმში, სუფსაში და ხობისწყალში. მინგეჩაურის აგებამდე ამოდიოდა აღმოსავლეთ საქართველოშიც: მტკვარში არაგვის შესართავამდე და უფრო ზემოთაც, ალაზანში და იორის ქვემო წელზე (Elanidze, 1983 (in Russian); ნინუა და სხვ. 2013).
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	სახეობის სტატუსი არაა ბოლომდე დადგენილი. ამჟამად სავარაუდოდ მხოლოდ მდ. რიონში გვხვდება
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	საქართველოში ამ სახეობას ხელოვნურად არ ამრავლებენ
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	მდ. რიონზე, რომელიც ზუთხისებრთა სახეობებისთვის მთავარი საქვირითე მდინარე იყო, არეალი ფრაგმენტირებულია ჰესების გამო. აგრეთვე მდინარის კალაპოტიდან ხდება ხრემის ამოღება, რაც იწვევს სატოფე ჰაბიტატების დეგრადაციას
საფრთხეები	ბრაკონიერობა და ჰაბიტატების ფრაგმენტაცია/დეგრადაცია ჰესების და ხრემის კარიერების გამო
სახეობაზე მოქმედი	ჭარბი მოპოვება (ბრაკონიერობა), ჰიბრიდიზაცია სხვა ზუთხისებრებთან
ჰაბიტატზე მოქმედი	მდინარეების ფრაგმენტაცია არსებული ჰესების მიერ (მინგეჩაური, ზაჰესი, რიონჰესი, გუმათჰესი, ვარციხეჰესის კასკადი და სხვ.). მდინარის კალაპოტში არსებული ხრემის კარიერები. სატოფე არეალის შემცირება და დეგრადაცია. წყლის დაბინძურება

აღდგენის მიზეზი	სახეობის არეალი და რიცხოვნობა, აგრეთვე მისი სატოფე ჰაბიტატები კრიტიკულადაა შემცირებული/დეგრადირებული საქართველოს წყლებში
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	ბრაკონიერობაზე კონტროლის გაძლიერება განსაკუთრებით მდ. რიონზე, რომელიც ყველაზე მნიშვნელოვანი ჰაბიტატია ზუთხისებრებისთვის. ახალი დაცული ტერიტორიების შექმნა მდ. რიონის შუა და ქვემო წელზე. რიონზე არსებულ ჰესებზე, ზუთხსავალების მოწყობა იმგვარად, რომ შესაძლებელი იქნას თევზების მიგრაცია მათ ზედა და ქვედა მონაკვეთებს შორის
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	შესაძლებელია ხელოვნური აღწარმოება ტბორებში და შემდგომ მათი გაშვება ისტორიულ ჰაბიტატებში
<ul style="list-style-type: none"> • გლობალური 	რეინტროდუქციას ექნება გლობალური მნიშვნელობა, რადგან მისი არეალი და რიცხოვნობა კრიტიკულადაა შემცირებული მსოფლიოში
<ul style="list-style-type: none"> • რეგიონული 	რეინტროდუქციას რეგიონალური მნიშვნელობა ექნება, რადგან ეს სახეობა კრიტიკულადაა შემცირებული კავკასიაში
<ul style="list-style-type: none"> • ეროვნული 	რეინტროდუქციას ეროვნული მნიშვნელობა ექნება, რადგან ეს სახეობა საქართველოში კრიტიკულადაა შემცირებული
<ul style="list-style-type: none"> • ლოკალური 	ლოკალური (მაგ. რიონის ან ენგურის აუზის პოპულაციის აღდგენა)
<ul style="list-style-type: none"> • გადაშენებული სახეობის აღდგენა 	
<ul style="list-style-type: none"> • გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა 	სპარსული ზუთხი საქართველოში გადაშენების საფრთხის წინაშეა. ბოლო ათწლეულებში, ამ სახეობამ თავისი გავრცელების არეალისა და პოპულაციის მნიშვნელოვანი ნაწილი დაკარგა
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოსისტემის ფუნქციონირება 	წარმოადგენს მნიშვნელოვან რგოლს როგორც ზღვის, ისე მტკნარი წყლის ეკოსისტემებში, თუმცა მცირე პოპულაციის გამო მისი როლი ამ პროცესში დაბალია
<ul style="list-style-type: none"> • კომერციული 	აღნიშნულ სახეობას აქვს ძალიან მაღალი ეკონომიკური ღირებულება და შესაძლებელია მისი ამ მიზნით გამოყენება (მომრავლების შემთხვევაში)
<ul style="list-style-type: none"> • სხვა (აღწერა) 	

<ul style="list-style-type: none"> რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა) 	მდ. რიონის ქვემო და შუა წელი სამტრედიამდე
<ul style="list-style-type: none"> ჰაბიტატის პოტენციალი 	სავარაუდოდ დაბალი ან საშუალო (მოითხოვს შეფასებას)
რეინტროდუქციის მეთოდები	
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაცია 	
<ul style="list-style-type: none"> რეინტროდუქცია 	ხელოვნურად გამრავლება და გაშვება მდ. რიონში
ტრანსლოკაცია	ტრანსლოკაცია ამ ეტაპზე არ განიხილება
რეინტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაცია(ბი) 	მდინარე რიონი
<ul style="list-style-type: none"> შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	შესაძლებელია ლიფსიტების მდ. რიონში დაჭერა, სპეციალური ავზებით გადაყვანა და ზუთხსაშენ მეურნეობაში გამოზრდა
<ul style="list-style-type: none"> ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	ზუთხსაშენში გაზრდილი სქესმწიფე ინდივიდებიდან ლიფსიტების მიღება
<ul style="list-style-type: none"> რეინტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	ზუთხსაშენში მიღებული ლიფსიტების რიონში, ხობისწყალში, ენგურში, სუფსასა და ჭოროხში გაშვება

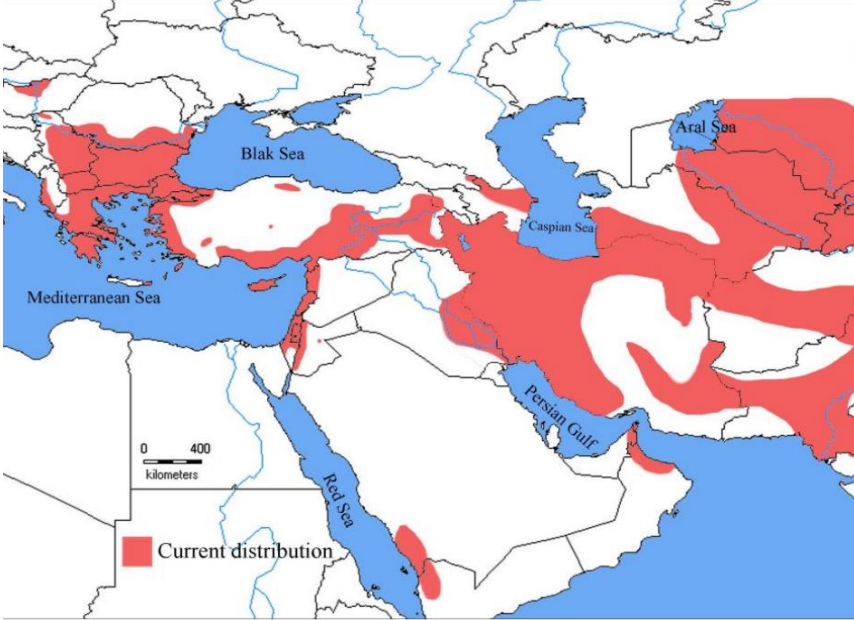

სახეობა	ტარაღანა (<i>Acipenser stellatus</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	CR
ეროვნული სტატუსი	EN
ისტორიული ინფორმაცია	ლიტერატურის მიხედვით ტარაღანა გავრცელებული იყო დასავლეთ საქართველოს შემდეგ წყალსატევებში: რიონში ყვირილას შესართავამდე (ჰესების აშენებამდე ადიოდა ქუთაისამდე), ჭოროხში, ენგურში, კოდორში და იშვიათად პალიასტომის ტბაში (დემეტრაშვილი, 1963; Elanidze, 1983 (in Russian)).
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	ამჟამად ეს სახეობა გვხვდება საქართველოს შემდეგ წყალსატევებში: შავი ზღვის სანაპირო ზოლში და რიონში
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	საქართველოში ამ სახეობას ხელოვნურად არ ამრავლებენ
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	მდ. რიონზე, რომელიც ზუთხისებრთა სახეობებისთვის მთავარი საქვირითე მდინარე იყო, არეალი ფრაგმენტირებულია ჰესების გამო. აგრეთვე მდინარის კალაპოტიდან ხდება ხრემის ამოღება, რაც იწვევს სატოფე ჰაბიტატების დეგრადაციას
საფრთხეები	ბრაკონიერობა და ჰაბიტატების ფრაგმენტაცია/დეგრადაცია ჰესების და ხრემის კარიერების გამო
სახეობაზე მოქმედი	ჭარბი მოპოვება (ბრაკონიერობა), ჰიბრიდიზაცია ზუთხისებრებთან სხვა სახეობებთან
ჰაბიტატზე მოქმედი	მდინარეების ფრაგმენტაცია არსებული ჰესების მიერ (რიონჰესი, გუმათჰესი, ვარციხეჰესის კასკადი და სხვ.). მდინარის კალაპოტში არსებული ხრემის კარიერები. სატოფე არეალის შემცირება და დეგრადაცია. წყლის დაბინძურება
აღდგენის მიზეზი	სახეობის არეალი და რიცხოვნობა, აგრეთვე მისი სატოფე ჰაბიტატები კრიტიკულადაა შემცირებული/დეგრადირებული საქართველოს წყლებში

კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	ბრაკონიერობაზე კონტროლის გაძლიერება განსაკუთრებით მდ. რიონზე, რომელიც ყველაზე მნიშვნელოვანი ჰაბიტატია ამ სახეობისთვის. ახალი დაცული ტერიტორიების შექმნა მდ. რიონის შუა და ქვემო წელზე. რიონზე არსებულ ჰესებზე, თევზსავლების მოწყობა იმგვარად, რომ შესაძლებელი იქნას თევზების მიგრაცია მათ ზედა და ქვედა მონაკვეთებს შორის
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	შესაძლებელია ხელოვნური აღწარმოება ტბორებში და შემდგომ მათი გაშვება ისტორიულ ჰაბიტატებში
<ul style="list-style-type: none"> ● გლობალური 	რეინტროდუქციას ექნება გლობალური მნიშვნელობა, რადგან მისი არეალი და რიცხოვნობა კრიტიკულადაა შემცირებული მსოფლიოში
<ul style="list-style-type: none"> ● რეგიონული 	რეინტროდუქციას რეგიონული მნიშვნელობა ექნება, რადგან ეს სახეობა კრიტიკულად არის კავკასიაში შემცირებული
<ul style="list-style-type: none"> ● ეროვნული 	რეინტროდუქციას ეროვნული მნიშვნელობა ექნება, რადგან ეს სახეობა საქართველოში კრიტიკულად არის შემცირებული
<ul style="list-style-type: none"> ● ლოკალური 	ლოკალური (მაგ. რიონის, ჭოროხისა და ენგურის აუზების პოპულაციების აღდგენა)
<ul style="list-style-type: none"> ● გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა 	ტარალანა საქართველოში გადაშენების საფრთხის ქვეშაა. ბოლო ათწლეულებში ამ სახეობამ თავისი არეალისა და პოპულაციის მნიშვნელოვანი ნაწილი დაკარგა
<ul style="list-style-type: none"> ● ეკოსისტემის ფუნქციონირება 	წარმოადგენს მნიშვნელოვან რგოლს როგორც ზღვის, ისე მტკნარი წყლის ეკოსისტემებში
<ul style="list-style-type: none"> ● კომერციული 	აღნიშნულ სახეობას აქვს ძალიან მაღალი ეკონომიკური ღირებულება და შესაძლებელია მისი ამ მიზნით გამოყენება (პოპულაციის რიცხოვნობის გარკვეულ ნიშნულამდე გაზრდის შემდგომ)
<ul style="list-style-type: none"> ● რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა) 	მდ. რიონის ქვემო და შუა წელი სამტრედიამდე, ჭოროხი და ენგური
<ul style="list-style-type: none"> ● ჰაბიტატის პოტენციალი 	სავარაუდოდ დაბალი ან საშუალო (მოითხოვს შეფასებას)
რეინტროდუქციის მეთოდები	
<ul style="list-style-type: none"> ● ტრანსლოკაცია 	

<ul style="list-style-type: none"> რენტგენოლოგია 	ხელოვნურად გამრავლება და გაშვება რიონში, ენგურსა და ჭოროხში
ტრანსლოკაცია	ამ ეტაპზე ტრანსლოკაცია არ განიხილება
აღდგენის რისკების შეფასება	
<ul style="list-style-type: none"> ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	სხვა, შედარებით მცირერიცხოვან, ზუთხისებრთა სახეობებთან ჰიბრიდიზაცია

ამფიბიები და ქვეწარმავლები

სახეობა	აზიური შიშველთვალა ხვლიკი (<i>Ablepharus pannonicus</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	LC
ეროვნული სტატუსი	DD
ისტორიული ინფორმაცია	გვაქვს ცნობები 1973 წელს ბაქრადისგან (ბაქრადე, 1973) როგორ ტექსტობრივი ასევე ზეპირი გადმოცემით მიღებული ინფორმაცია. მას შემდეგ საქართველოში არ ფიქსირდება.
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	 <p>კონკრეტულად ეს სახეობა გავრცელებულია: ავღანეთში, ინდოეთში, ირანში, ომანში, პაკისტანში, საუდის არაბეთში, ტაჯიკეთში, უზბეკეთში, თურქმენეთში და იემენში, ხოლო დასადასტურებელია საქართველოდან და აზერბაიჯანიდან</p>
პოპულაციის რიცხოვნობა	პოპულაციის რიცხოვნობა უცნობია
ტყვეობაში ინდივიდები (სად ყავთ)	არსებობს ფაქტები მათი ტყვეობაში გაზრდის და გამრავლების შესახებ
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	საქართველოში იგი მხოლოდ ერთ ტერიტორიაზეა ცნობილი, კერძოდ კი პანტიშარაში თუ იქ დადასტურდა მისი არსებობა საჭირო იქნება მისი უფრო მკაცრად მოფრთხილება შესაძლოა რაღაც ტერიტორია რომელიც ტურისტული ბილიკების და სამანქანო გზის გამო ამოღებულია დაცული ტერიტორიიდან მოგვიხდეს მისი რაღაც ნაწილის დამატება
საფრთხეები	იმის გამო რომ სანდო ინფორმაცია არ გვაქვს მისი არსებობის შესახებ ჩვენთვის ზუსტად არაა ცნობილი კონკრეტულად რა საფრთხე ემუქრება

სახეობაზე მოქმედი	N/A
ჰაბიტატზე მოქმედი	N/A
აღდგენის მიზეზი	აღდგენის მთავარი მიზეზი სახეობის პირვანდელ საცხოვრებელ გარემოში შენარჩუნებაა
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	IN-SITU - კონსერვაცია ყველაზე სწორი გზაა ამ სახეობის არსებობის შემთხვევაში ჩვენს ტერიტორიაზე რომ იგი შევინარჩუნოთ. რაც შეეხება EX-SITU კონსერვაციას, საფუძველს მოკლებულია, იმაზე უკეთესი პირობების შექმნა ვიდრე ბუნებრივ გარემოშია გავიჭირდება
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	შესაძლებელია ახლომდებარე პოპულაციიდან ინდივიდების შემოყვანა, თუმცა დასადგენია ის ოპტიმალური რიცხვი რაც სიცოცხლისუნარიან ჯგუფს შექმნის
• გლობალური	N/A
• რეგიონული	N/A
• ეროვნული	რეინტროდუქციის მნიშვნელობაში სწორედ ეს საკითხია განხილული ეროვნულ დონეზე. შესაძლოა მოხდეს ამ სახეობის შემოყვანა.
• ლოკალური	უფრო სწორი კი ლოკალური ნაწილის იქნება იქ სადაც 40 წლის წინ ნახეს მკვლევარებმა.
• გადაშენებული სახეობის აღდგენა	იმის გამო რომ ეს სახეობა დიდხანს არ გვინახავს შესაძლოა ჩაითვალოს გადაშენების პირას მყოფად ან გადაშენებულად.
• გადაშენების პირას მყოფი სახეობის აღდგენა	ჩვენთან ამ სახეობის შესახებ არსებული ინფორმაციით ვერ ვიტყვით რომ იგი გადაშენების პირას მყოფია.
• ეკოსისტემის ფუნქციონირება	N/A
• კომერციული	N/A
• სხვა (აღწერა)	N/A
• რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა)	შეგვიძლია მისი რეინტროდუქცია განვიხილოთ პანტიშარას ხეობაში
• ჰაბიტატის პოტენციალი	ჰაბიტატი შეესაბამება მისთვის ბუნებრივ ადგილსამყოფელს

რენტროდუქციის მეთოდები	ადგილის და მსგავსი პრაქტიკის შესწავლის შემდეგ შეგვიძლია ორივე მეთოდის გამოყენება
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაცია 	შეგვიძლია გამოყენება
<ul style="list-style-type: none"> • რენტროდუქცია 	შეგვიძლია გამოყენება
ტრანსლოკაცია	
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაციის მდებარეობა 	წყარო პოპულაციად შეგვიძლია განვიხილოთ თურქეთი
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაციის მდგომარეობა 	სტაბილური პოპულაციაა, სიცოცხლისუნარიანი
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	N/A
რენტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	საჭიროებს დამატებით ჰაბიტატის მდგომარეობის შესწავლას და ამ მიმართულებით არსებული პრაქტიკის გათვალისწინებით შეგვიძლია მოვახდინოთ რენტროდუქცია
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაცია(ბი) 	წყარო პოპულაციად შეგვიძლია გამოვიყენოთ აზერბაიჯანში ან თურქეთში არსებული პოპულაციები
<ul style="list-style-type: none"> • შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	მისი ტრანსპორტირება შესაძლებელია თუმცა იქამდე შესასწავლია ამ საკითხის რეალურობა
<ul style="list-style-type: none"> • ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, 	შეგვიძლია განვიხილოთ ერთ – ერთ მნიშვნელოვან ღონისძიებად

ინბრიდინგის შეფასება და სხვა)	
<ul style="list-style-type: none"> რენტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	შესასწავლია პოპულაციის სიჯანსაღისთვის რამდენი ინდივიდია საჭირო
აღდგენის რისკების შეფასება	მის აღდგენას რისკები არ ახლავს.
<ul style="list-style-type: none"> ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	არ წარმოადგენს პრობლემას.
<ul style="list-style-type: none"> ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები) 	ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა და სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები სტაბილურია.
<ul style="list-style-type: none"> სოციალური 	მის ჰაბიტატში არ ბინადრობს ხალხი
<ul style="list-style-type: none"> კულტურული 	არ გააჩნია ამ მხრივ რისკი.
<ul style="list-style-type: none"> სხვა (უნდა აიღწეროს) 	N/A

სახეობა	დარევესკის გველგესლა (<i>Vipera darevskii</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	CR
ეროვნული სტატუსი	N/A
ისტორიული ინფორმაცია	ეს სახეობა 1986 წელს აღწერეს ორლოვმა, ტუნიევმა. ზოგი მეცნიერის აზრით ის გენეტიკური განსხვავება და იზოლატა რაც გააჩნია კავკასიურ გველგესლასთან საკმარისი არ არის რომ გამოიყოს ახალ სახეობად.
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	 <p>საქართველოში მისი გავრცელება მოიცავდა აბულ–სამსარის და ერუშეთის მთათა სისტემებს, ბოლო 3 წლის განმავლობაში აქტიურად მიმდინარეობს ამ სახეობის ახალი პოპულაციების გამოვლენა, მაგალითად იგი დაფიქსირდა თრიალეთის ქედზე, მესხეთის ქედზე და ჯავახეთის ქედზე.</p>
პოპულაციის რიცხოვნობა	პოპულაციის რიცხოვნობა ცნობილი არ არის.
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	ჩვენ მიერ მოძიებული ინფორმაციის თანახმად ეს სახეობა ტყვეობაში არავის ჰყავს ან ეს არალეგალურია და დაფარული.
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულ ია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	ამ ეტაპზე არსებული ცოდნით არსებული პოპულაციები ერთმანეთს ვერ უკავშირდება სხვადასხვა მთათა სისტემებზე გავრცელების გამო, თუმცა მეტად სავარაუდოა რომ ეს სახეობა ბინადრობის მისთვის ხელსაყრელ ჰაბიტატში სხვა ტერიტორიებზეც. ამ სახეობის ჰაბიტატი საკმაოდ დიდ გავლენას განიცდის, მაღალია ფრაგმენტაციის და დეგრადაციის ხარისხი.
საფრთხეები	დარევესკის გველგესლასთვის გამოვლენილი საფრთხეებია: ჭარბი მოვება, კლიმატის ცვლილება.

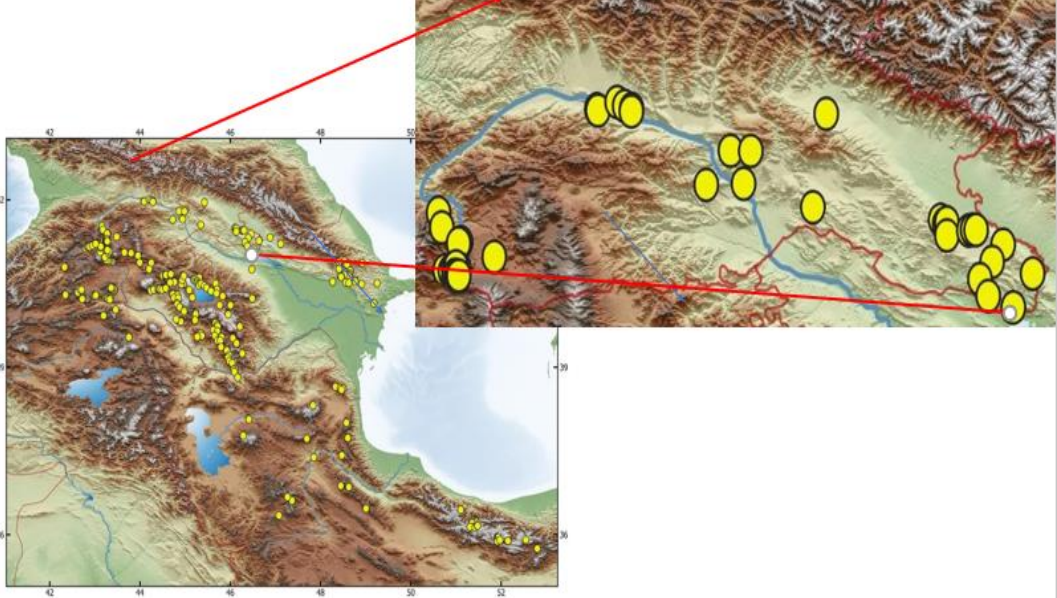

სახეობაზე მოქმედი	კლიმატის ცვლილება ამ სახეობაზე დიდ გავლენას ახდენს. ხშირად მას უხდება ზონების ცვლილება, არის შემთხვევები როდესაც ამ სახეობის საცხოვრებლად ვარგისი ჰაბიტატი ცნობილი ინფორმაციის თანახმად არის ზღვის დონიდან 2200 მეტრის ზემოთ, თუმცა ზოგიერთი მთა არ აძლევს სახეობას საშუალებას რომ დაიკავოს უფრო ზედა საზღვარი რადგან მისი სიმაღლე შეზღუდულია, ასევე პრობლემა არის ზამთარში თოვლის საფარის ცვლილება.
ჰაბიტატზე მოქმედი	ჰაბიტატზე დიდ გავლენას ახდენს შინაური პირუტყვის ძოვება.
აღდგენის მიზეზი	აღდგენა რომელიმე კონკრეტულ ლოკაციაზე ამ სახეობას არ სჭირდება, არ გვაქვს ინფორმაცია ლოკაცია სადაც იგი იყო ცნობილი ძველად და ახლა აღარ გხვდება, რაც შეეხება ხელშეწყობას და ღონისძიებების გატარებას მისთვის უკეთესი გარემო პირობების შექმნისთვის ეს აუცილებელია.
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	IN-SITU კონსერვაცია ყველაზე კარგი გზაა ამ სახეობის შენარჩუნებისთვის, EX-Situ კონსერვაციისთვის დამატებითი კვლევებია საჭირო არაა ცნობილი რამდენად კარგად ძლებს ეს სახეობა ტერარიუმის პირობებში რადგან მისთვის საჭირო კლიმატური პირობების შექმნა საკმაოდ რთულია.
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	ამ ეტაპზე არაა საჭირო რეინტროდუქცია რადგან იგი არ გვჭირდება არც ეროვნულ დონეზე და არც ლოკალურ დონეზე, მისთვის ხელსაყრელი ჰაბიტატი ამ სახეობას ათვისებული აქვს ყველგან ამიტომ არ გვაქვს საფუძველი მის განსახორციელებლად.
• გლობალური	N/A
• რეგიონული	N/A N/A
• ეროვნული	N/A
• ლოკალური	N/A
• გადაშენებული სახეობის აღდგენა	N/A
• გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა	N/A
• ეკოსისტემის	N/A

ფუნქციონირება	
<ul style="list-style-type: none"> კომერციული 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> სხვა (აღწერა) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> რენტროდუქციის ადგილები (რუკა) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> ჰაბიტატის პოტენციალი 	N/A
რენტროდუქციის მეთოდები	N/A
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაცია 	შესაძლოა ადგილებში. სადაც მისი პოპულაცია სტაბილური არ არის შევასახლოთ სხვა ჯანსაღი პოპულაციიდან.
<ul style="list-style-type: none"> რენტროდუქცია 	არ არის საჭიროება.
ტრანსლოკაცია	დამატებითი კვლევების საფუძველზე შესაძლოა გამოვლინდეს ამის აუცილებლობა.
<ul style="list-style-type: none"> წყარო მდებარეობა 	პოპულაციის დიდ აზული
<ul style="list-style-type: none"> წყარო მდგომარეობა 	დიდ აზულზე არის ამ სახეობის საკმაოდ კარგი და სტაბილური პოპულაცია ცნობილი.
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	ერთი ტერიტორიიდან მისი გადაყვანა მეორე ტერიტორიაზე რეალურია და არ საჭიროებს დამატებით პირობებს
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	შესაძლოა ტერიტორიიდან ავიღოთ 2 ან 3 ათეული სქესმწიფე მდედრი და ¼ მამრი და გადავიყვანოთ იმ ტერიტორიაზე სადაც იგი საჭიროა

რენტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	დარევესკის გველგესლისთვის ამ მეთოდის გამოყენების ფაქტები არ გვაქვს და არ ვიცით რამდენად რეალისტურია
• წყარო პოპულაცია(ბი)	N/A
• შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა)	N/A
• ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა)	N/A
• რენტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა)	N/A
აღდგენის რისკების შეფასება	აღდგენის რისკებში შესაძლოა ყველაზე მნიშვნელოვანი სოციალური საკითხებია
• ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი)	არ წარმოადგენს საფრთხეს
• ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები)	ეს ნაწილიც არ რისკის შემცველი
• სოციალური	კონფლიქტი შესაძლოა მივიღოთ მოსახლეობის მხრიდან რადგან ეს სახეობა გზვდება ისეთ გარემოში რომელსაც ადამიანი იყენებს წვრილფეხა და მსხვილფეხა საქონლისთვის საძოვრად, არის ფაქტები დაკბენის როგორც ცხოველების ასევე ადამიანების
• კულტურული	არ არის რისკის შემცველი
• სხვა (უნდა აიღწეროს)	N/A

სახეობა	ველის გველგესლა/სომხური ველის გველგესლა (<i>Vipera renardi ssp. Eriwanensis</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	NT
ეროვნული სტატუსი	N/A
ისტორიული ინფორმაცია	ეს კომპლექსი ცნობილია დიდი გაუგებრობებით, მეცნიერების აზრი რამდენიმე ნაწილადაა გაყოფილი, ამ ჯგუფში ჩვენ ვხვდებით სახეობას რომელიც იკავებს ისეთ ჰაბიტატს რაც

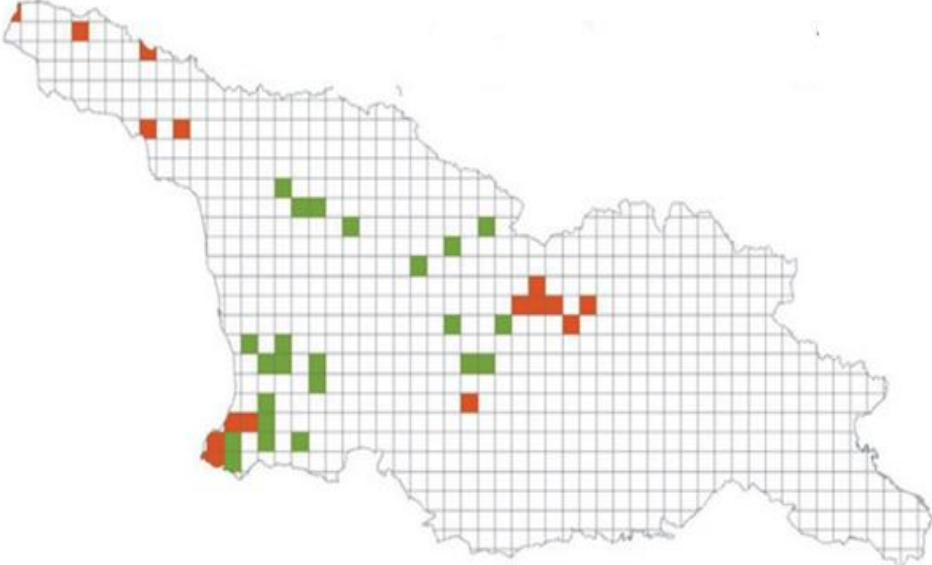
	<p>დამახასიათებელი არის ველის გველგესლასთვის და მისი ტიპური ინდივიდი მსგავსია ველის გველგესლისა, თუმცა ანანიევას და ტუნიევის აზრით ეს სახეობა გამოყოფილია შემახის გველგესლად (<i>Pelias schemakhenis</i>) რომელიც არავალიდურად ითვლება. ასევე ამ კომპლექსში გვყავს სახეობა რომელიც იკავებს მთის სტეპის ჰაბიტატს და ცნობილია როგორც სომხური ველის (<i>V.eriwanensis</i>) გველგესლა</p>	
<p>თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)</p>	 <p>ჩვენი ცოდნა დამყარებულია რამდენიმე ცნობილი ჰერპეტოლოგის მოსაზრებაზე და ამ სახეობებს რომელზეც ბევრი გაუგებრობა ვაერთიანებთ ველის გველგესლებში და უბრალოდ პოპულაციურად გამოვყოფთ მთის და ველის ფორმებს. ისინი გავრცელებულები არიან კახეთის რეგიონში, გზვდებიან ქართლში, მცხეთა მთიანეთის და გარდაბნის მუნიციპალიტეტებში, და საკმაოდ დიდი და კარგი პოპულაცია არის სამცხე-ჯავახეთში</p>	
<p>პოპულაციის რიცხოვნობა</p>	<p>პოპულაციის რიცხოვნობა ცნობილი არ არის</p>	
<p>ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)</p>	<p>თუ ამ სახეობას განვიხილავთ ველის გველგესლად (<i>V.renardi</i>) ეს სახეობა ბევრ კოლექციონერს ჰყავს სახლში და საკმაოდ მარტივი მოსავლეელია</p>	
<p>ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)</p>	<p>ამ ეტაპზე არსებული ცოდნით არსებული პოპულაციები ერთმანეთს ვერ უკავშირდება სხვადასხვა მთათა სისტემების მიხედვით თუმცა მეტად სავარაუდოა რომ ეს სახეობა ბინადრობის მისთვის ხელსაყრელ ჰაბიტატში სხვა</p>	

	ტერიტორიებზე. ამ სახეობის ჰაბიტატი საკმაოდ დიდ გავლენას განიცდის, მაღალია ფრაგმენტაციის და დეგრადაციის ხარისხი
საფრთხეები	ველის გველგესლასთვის გამოვლენილი საფრთხეებია: ჭარბი მოვება, კლიმატის ცვლილება და აგროკულტურული საქმიანობები
სახეობაზე მოქმედი	სახეობაზე დიდ გავლენას ახდენს აგროკულტურული საქმიანობები, როგორც პირდაპირი ასევე ირიბი ზემოქმედება აქვს პესტიციდების გამოყენებას
ჰაბიტატზე მოქმედი	ჰაბიტატზე დიდ გავლენას ახდენს შინაური პირუტყვის მოვება, ასევე აგროკულტურული საქმიანობები, სადაც მისთვის ხელსაყრელი ჰაბიტატი სახნავ სათეს მიწებად გამოყენებადია, ასევე კლიმატის ცვლილება რომელიც იწვევს მისთვის ხელსაყრელი გარემო პირობების შეცვლას
აღდგენის მიზეზი	აღდგენა რომელიმე კონკრეტულ ლოკაციაზე ამ სახეობას არ სჭირდება, არ გვაქვს ინფორმაცია სადაც იგი იყო ცნობილი ძველად და ახლა აღარ გხვდება, რაც შეეხება ხელშეწყობას და ღონისძიებების გატარებას მისთვის უკეთესი გარემო პირობების შექმნისთვის ეს აუცილებელია
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	IN-SITU კონსერვაცია ყველაზე კარგი გზაა ამ სახეობის შენარჩუნებისთვის, ასევე შეგვიძლია EX-Situ კონსერვაცია
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	ამ ეტაპზე არ არის საჭირო რეინტროდუქცია, რადგან იგი არ გვჭირდება არც ეროვნულ დონეზე და არც ლოკალურ დონეზე, მისთვის ხელსაყრელი ჰაბიტატი ამ სახეობას ათვისებული აქვს ყველგან ამიტომ არ გვაქვს საფუძველი მის განსახორციელებლად
• გლობალური	N/A
• რეგიონული	N/A N/A
• ეროვნული	N/A
• ლოკალური	N/A

<ul style="list-style-type: none"> გადაშენებული სახეობის აღდგენა 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> ეკოსისტემის ფუნქციონირება 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> კომერციული 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> სხვა (აღწერა) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> ჰაბიტატის პოტენციალი 	N/A
რეინტროდუქციის მეთოდები	N/A
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაცია 	შესაძლოა ადგილებში. სადაც მისი პოპულაცია სტაბილური არ არის შევასახლოთ სხვა ჯანსაღი პოპულაციიდან
<ul style="list-style-type: none"> რეინტროდუქცია 	არ არის საჭიროება
ტრანსლოკაცია	დამატებითი კვლევების საფუძველზე შესაძლოა გამოვლინდეს ამის აუცილებლობა
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაციის მდებარეობა 	კვერნაკის ქედი და ერუშეთის ქედი
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაციის მდგომარეობა 	სტაბილური და სიცოცხლისუნარიანი პოპულაციაა
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქვევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	ერთი ტერიტორიიდან მისი გადაყვანა მეორე ტერიტორიაზე რეალურია და არ საჭიროებს დამატებით პირობებს

<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	შესაძლოა ტერიტორიიდან ავიღოთ 2 ან 3 ათეული სქესმწიფე მდედრი და ¼ მამრი და გადავიყვანოთ იმ ტერიტორიაზე სადაც იგი საჭიროა
რენტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	ველის გველგესლისთვის ამ მეთოდის გამოყენების ფაქტები არ გვაქვს და არ ვიცით რამდენად რეალისტურია
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაცია(ბი) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> რენტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	N/A
აღდგენის რისკების შეფასება	აღდგენის რისკებში შესაძლოა ყველაზე მნიშვნელოვანი სოციალური საკითხებია
<ul style="list-style-type: none"> ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	არ წარმოადგენს საფრთხეს
<ul style="list-style-type: none"> ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები) 	ეს ნაწილიც არ რისკის შემცველი
<ul style="list-style-type: none"> სოციალური 	კონფლიქტი შესაძლოა მივიღოთ მოსახლეობის მხრიდან რადგან ეს სახეობა გზვდება ისეთ გარემოში რომელსაც ადამიანი იყენებს წვრილფეხა და მსხვილფეხა საქონლისთვის საძოვრად, ასევე სახნავ სათეს მიწებად საკმაოდ ბევრია დაკბენის ფაქტები როგორც ცხოველების ასევე ადამიანების
<ul style="list-style-type: none"> კულტურული 	არ არის რისკის შემცველი
<ul style="list-style-type: none"> სხვა (უნდა აიღწეროს) 	N/A

სახეობა	კავკასიური გველგესლა (<i>Vipera kaznakovi</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	EN

ეროვნული სტატუსი	EN
ისტორიული ინფორმაცია	<p>კავკასიური გველგესლა აღიწერა 1909 წელს ნიკოლსის მიერ, მანვე 1913 წელს აღწერა დინიკის გველგესლა, დღესდღეობით იმის გამო, რომ მათ შორის არ არსებობს კარგად გამოხატული გეოგრაფიული ბარიერი, ხშირია მათი საბინადრო ზონების გადაკვეთა, ასევე თავისუფლად ეჯვარებიან, ტოვებენ შთამომავლობას და რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია არ არის მნიშვნელოვანი გენეტიკური განსხვავება (რამდენიმე მნიშვნელოვანი გენის მიხედვით) ბევრი მეცნიერის მიერ მიიჩნევა, რომ ეს სახეობები რეალურად წარმოადგენს სხვადასხვა ტიპის მორფოტიპებისგან შემდგარ პოპულაციებს, რომელთა დაყოფაც სახეობის დონეზე არალოგიკურია. ბოლო წლებში კავკასიური გველგესლას, რომელიც უფრო მშრალი ადგილებისთვის არის დამახასიათებელი მაგ: ხაშურში, სამაჩაბლოში და კასპში, აღწერეს კიდევ ერთი ახალი სახეობა – ტუნიევის გველგესლა (<i>Pelias tuniyevi</i>), რომელიც არ მიიჩნევა ვალიდურ სახეობად, მათი არგუმენტი ძირითადად მორფოლოგიური მახასიათებლები და მცირედი გენეტიკური განსხვავებაა.</p>
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	 <p>იგი გვხვდება 3 ქვეყანაში: რუსეთში, თურქეთში და საქართველოში მისი საზღვარი კრასნოდარიდან – რიზემდე მიდის. საქართველოში იგი გვხვდება: – სამეგრელოში ზემო სვანეთში, რაჭა-ლეჩხუმისა და ქვემო სვანეთში, ასევე გურიაში, სამცხე – ჯავახეთში, ქართლში და იმერეთში</p>
პოპულაციის რიცხოვნობა	<p>რიცხოვნობაზე დეტალური ინფორმაცია არ მოგვეპოვება, თუმცა რომ წარმოვიდგინოთ თითოეული პოპულაციისთვის სადაც მისთვის ხელსაყრელი გარემო პირობებია შესაძლოა შეგხვდეს 300–500 (Tuniyev, 2009) ინდივიდი. რამდენიმე საკონსერვაციო გეგმაში განხილულია რომ მისი რაოდენობა 10 წლის ან სამი თაობის განმავლობაში პროცენტულად იკლებს რაც ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის კატეგორიებით არის განსაზღვრული და მინიჭებული აქვს საფრთხესთან ახლოს მყოფის სტატუსი</p>

ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	მუზეუმებზე დადასტურებული ინფორმაცია არ გვაქვს, რადგან ისინი ძირითადად უკანონოდ არის ამოღებული ბუნებიდან. საქართველოში იგი ჰყავს რამდენიმე ჰერპეტოლოგს და როგორც მათთან საუბრით ირკვევა გამრავლების შემდეგ წიწილებს გარემოში აბრუნებენ
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	<p>პოპულაციების შორის ტერიტორია ნაკლებად არის ფრაგმენტირებული და დეგრადირებული. დიდი წარმატებით უკავშირდებიან სხვადასხვა პოპულაციები ერთმანეთს, თუმცა არსებობს ადგილები სადაც საფრთხე ზოგადად პოპულაციას ემუქრება</p> <p>რუკაზე მოყვანილია ჰაბიტატის ვარგისიანობის რუკა, სადაც ჩანს პოტენციურად სად არის მისთვის ვარგისი გარემო პირობები რომ მან იარსებოს, თუმცა რიგი ტერიტორიები დეგრადირებული და ფრაგმენტირებულია რაც დიდ პრობლემას წარმოადგენს პოპულაციური ტრენდისთვის</p>
საფრთხეები	ყველა წერტილისთვის და პოპულაციისთვის განსხვავებული საფრთხე არსებობს თუმცა ზოგადად რაზეც შეგვიძლია შევთანხმდეთ ეს არის: ურბანული ზონების გაჩენა (ასეთ ადგილებში ხშირად ხდება მსხვერპლი მოსახლეობის მიერ) ასევე ბუნებიდან ამოღება და უკანონო ვაჭრობა, ასევე ტურისტულ – რეკრეაციული ზონების გაფართოვება და ასევე აგროკულტურული პროცესები
სახეობაზე მოქმედი	ჩამოთვლილი საფრთხეებიდან სახეობაზე მოქმედებს: ბუნებიდან ამოღება ტერარიუმებისთვის და ასევე მოსახლეობის მიერ მათი მოკვლა
ჰაბიტატზე მოქმედი	ჩამოთვლილი საფრთხეებიდან ჰაბიტატზე მოქმედებს აგროკულტურული პროცესები, ასევე ჰაბიტატების დეგრადაცია და ფრაგმენტაცია, საფრთხეს ქმნის ასევე ურბანული ზონების გაფართოვება
აღდგენის მიზეზი	პოტენციურად საინტერესო სახეობაა ეკოტურისტებისთვის; მნიშვნელოვანია რადგან მსოფლიო პოპულაციის საკმაოდ დიდი ნაწილი საქართველოშია ამიტომ იგი მოფრთხილებას საჭიროებს; ასევე იგი არის კავკასიის ენდემური სახეობა
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	IN-SITU კონსერვაცია ყველაზე მიზანშეწონილია ამ სახეობისთვის. რაც შეეხება EX-SITU -ს შესაძლებელი არის მაკე ინდივიდების ამოღება და მათი წიწილების გაშვება იმ ტერიტორიებზე სადაც ბოლო წლების განმავლობაში სხვადასხვა მიზეზთა გამო გაუარესებულია პოპულაციის მდგომარეობა.

	EX – SITU კონსერვაციის მეშვეობით ნაკლები დანაკარგი იქნება ახალშობილების ასევე თავიდან ავარიდებთ პოტენციურ მტაცებლებს
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	რეინტროდუქციის საჭიროება არ არსებობს ან შეგვიძლია განვიხილოთ ლოკალურად. თუ მოხდა ადგილის იდენტიფიცირება სადაც ისტორიულად იყო სახეობა და ახლა აღარ გვხვდება
• გლობალური	N/A
• რეგიონული	N/A
• ეროვნული	N/A
• ლოკალური	შესაძლოა იმ ადგილებში შეყვანა სადაც ისტორიულად გვხვდებოდა, თუმცა რიგი პრობლემების გამო გადაშენებულია.
• გადაშენებული სახეობის აღდგენა	N/A
• გადაშენების პირას მყოფი სახეობის აღდგენა	N/A
• ეკოსისტემის ფუნქციონირება	N/A
• კომერციული	N/A
• სხვა (აღწერა)	N/A
• რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა)	N/A

<ul style="list-style-type: none"> • ჰაბიტატის პოტენციალი 	N/A
რენტროდუქციის მეთოდები	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაცია 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • რენტროდუქცია 	N/A
ტრანსლოკაცია	ტრანსლოკაციის აუცილებლობის შეფასებისთვის საჭიროა კვლევა და მონიტორინგი
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაციის მდებარეობა 	წყარო პოპულაციად შესაძლოა ჩაითვალოს კინტიშიის დაცული ტერიტორიის და მტირალას ეროვნული პარკის პოპულაციები
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაციის მდგომარეობა 	არსებული პოპულაციებიდან ყველაზე კარგი მდგომარეობა სწორედ ზემოთ ჩამოთვლილ მდებარეობებზეა
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, 	არ წარმოადგენს სირთულეს და დამატებით პირობებს, მისი განხორციელება რეალისტურია

რეალუ რობა)	
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლ ოკაციის გეგმა - PVA (რამდენ ი ინდივი დი, ინბრიდ ინგის შეფასებ ა და სხვა) 	შესაძლებელია პოპულაციიდან 10–15 ინდივიდის გადაყვანა მდედრების შეფარდება 3–1 თთან, ცნობილია რომ გველები ერთნაირად რამდენიმე ინდივიდის უჯვარდებიან, რითაც აკეთებენ მამრების გენეტიკური ინფორმაციების მიქსს, ამიტომ ინბრიდინგის ალბათობა მინიმუმამდეა დაყვანილი
რეინტრ ოდუქცი ა ტყვეობ იდან - გეგმა	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულა ცია(ბი) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • შესაძლე ბლობის შეფასებ ა (ტრანსპ ორტირე ბა, ქცევით ი პრობლე მები, გაშვები ს ადგილ ზე შენახვა, რეალუ რობა) 	N/A

<ul style="list-style-type: none"> • ტყვეობა ში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • რენტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	N/A
<p>აღდგენის რისკების შეფასება</p>	<p>მოგეხსენებათ რომ ის არის შხამიანი სახეობა და მისი აღდგენის რისკებთან არის დაკავშირებული, არ ვფიქრობ რომ ადგილობრივები დაგვთანხმდებიან</p>
<ul style="list-style-type: none"> • ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოლოგიური (ჰაბიტატი) 	N/A

ტის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები)	
• სოციალური	ძირითადი მიზეზი სწორედ სოციალური ფონია
• კულტურული	N/A
• სხვა (უნდა აღიწეროს)	N/A

სახეობა	კავკასიური სალამანდრა – (<i>Mertensiella caucasica</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	NT
ეროვნული სტატუსი	VU
ისტორიული ინფორმაცია	კავკასიური სალამანდრა აღიწერა 1870 წელს (Waga, 1870), როგორც ჩვენთვის ცნობილია და გენეტიკური მეთოდებით დამუშავება ცხადყოფს კავკასიური სალამანდრას ორ განსხვავებულ სახეობას ვიღებთ, აღმოსავლურ სალამანდრას რომელიც გავრცელებულია ბორჯომ- ხარაგაულის ხეობებში ხოლო მეორე დასავლური ნაწილი რომელიც გხვდება საირმიდან დასავლეთით რიზემდე, ეს საკითხი საჭიროებს დამატებით გენეტიკურ კვლევას და ასევე გამოსაყოფი არის ზონები, არაა ჩვენთვის ცნობილი ზუსტად სად გადის ამ ორ სახეობას შორის საზღვარი

<p>თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)</p>	<p>D. Tarkhishvili et al.</p> <p>იგი გვხვდება: თრიალეთის ქედზე, მესხეთის ქედზე, შავშეთის ქედზე ასევე ჭარნალის ხეობაში</p>
<p>პოპულაციის რიცხოვნობა</p>	<p>პოპულაციის რიცხოვნობა ცნობილი არ არის</p>
<p>ტყეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)</p>	<p>არ არის ცნობილი მისი ტყეობაში ყოფნის ფაქტები, როგორც ცნობილია ძალიან რთულია მისთვის ბუნებრივი გარემოს შექმნა და გამრავლება</p>
<p>ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)</p>	<p>ჰაბიტატის მდგომარეობა ფრაგმენტირებული და დეგრადირებულია, არის ტერიტორიები სადაც მის პოპულაციებს გაქრობა ემუქრება ამ მიზეზების გამო</p>
<p>საფრთხეები</p>	<p>მისთვის დიდ საფრთხეს წარმოადგენს ხე – ტყის ჭრა და შემდეგ ამ ლეღებში მორების დაგორება, წლის დაბინძურება, ჰაბიტატის დეგრადაცია და ჰაბიტატის ფრაგმენტაცია</p>
<p>სახეობაზე მოქმედი</p>	<p>სახეობაზე დიდ გავლენა ახდენს ხე – ტყის მოპოვების დროს მორების დაგორება ლეღებზე, ასევე მნიშვნელოვანი გავლენა აქვს ჩამდინარე / საყოფაცხოვრებო წლებით დაბინძურებას</p>
<p>ჰაბიტატზე მოქმედი</p>	<p>ჰაბიტატზე ლოგიკურია რომ მათი დეგრადაცია და ფრაგმენტაცია არის ყველაზე დიდი გავლენის მომხდენი</p>
<p>აღდგენის მიზეზი</p>	<p>იგი არის კავკასიის ენდემი სახეობა, მნიშვნელოვანია მეცნიერთათვის და ასევე მსოფლიო პოპულაციის 25% მხოლოდ საქართველოშია მოქცეული ამიტომ მისი აღდგენა საჭიროა</p>
<p>კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU</p>	<p>ყველაზე ლოგიკური და შედეგიანი გზა სწორედ კონსერვაციის ეს გზაა</p>

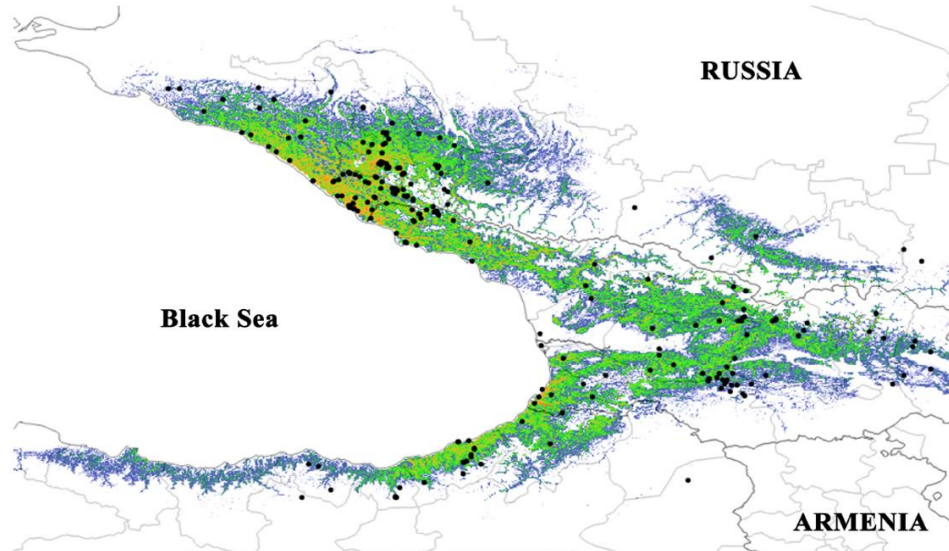
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	რეინტროდუქციის აუცილებლობა საჭირო არ არის რადგან არ გვაქვს ჯერჯერობით ადგილები სადაც იგი იყო და ამ ეტაპზე არ გზვდება
• გლობალური	N/A
• რეგიონული	N/A
• ეროვნული	N/A
• ლოკალური	N/A
• გადაშენებული სახეობის აღდგენა	N/A
• გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა	N/A
• ეკოსისტემის ფუნქციონირება	N/A
• კომერციული	N/A
• სხვა (აღწერა)	N/A
• რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა)	N/A
• ჰაბიტატის პოტენციალი	N/A
რეინტროდუქციის მეთოდები	N/A
• ტრანსლოკაცია	N/A
• რეინტროდუქცია	N/A
ტრანსლოკაცია	ეს გზა შეგვიძლია გამოვიყენოთ რამდენიმე პოპულაციაში ინდივიდების შესაყვანად, რათა პოპულაციის სიჯანსაღე ზღვრულ დონეს მიუახლოვდეს, რადგან ჩვენი კვლევებით არის რამდენიმე ხეობა სადაც მათი მდგომარეობა საგანგაშოა
• წყარო პოპულაციის მდებარეობა	ბორჯომის ხეობისთვის ეს შესაძლოა იყოს სავანის ხევი სადაც საკმაოდ კარგი პოპულაციაა, ხოლო დასავლეთისთვის ეს შეიძლება იყოს როგორც გოდერძის უღელტეხილი ასევე თუნდაც

	მდინარე სხალთას ხეობა, მტირალას და კინტიშის დაცული ტერიტორიები
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაციის მდგომარეობა 	ხსენებულ ტერიტორიებზე მათი პოპულაცია ჯანსაღია და არ ემუქრება საფრთხე
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა ა) 	შესაძლებელია და რეალურია
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	ამას დამატებით კვლევა სჭირდება, შესაძლოა ეს რიცხვი იყოს 20 წყვილი
რეინტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	რეინტროდუქცია საჭირო არ არის
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაცია(ბი) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> რეინტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, 	N/A

ინბრიდინგის შეფასება და სხვა)	
აღდგენის რისკების შეფასება	კავკასიური სალამანდრას აღდგენას რისკები არ ახლავს
<ul style="list-style-type: none"> • ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • სოციალური 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • კულტურული 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • სხვა (უნდა აიღწეროს) 	N/A

სახეობა	კავკასიური ჯვარულა (<i>Pelodytes caucasicus</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	LC
ეროვნული სტატუსი	N/A
ისტორიული ინფორმაცია	კავკასიური ჯვარულას (<i>Pelodytes caucasicus</i>) საკმაოდ ბევრი გავრცელების წერტილი არსებობდა საქართველოს მასშტაბით, თუმცა ბოლოდროინდელი კვლევების მიხედვით მათი რაოდენობა მკვეთრად შემცირებულია
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	იგი საკმაოდ ფართო გავრცელებით ხასიათდება, თუმცა მისთვის ხელსაყრელი ტერიტორიები ფრაგმენტირებულად არის ერთმანეთთან რაც ზრდის იმის შანსს, რომ თუ ერთ კონკრეტულ პოპულაციას პრობლემა შეექმნა შესაძლოა იგი ვერ შეივსოს ბუნებრივად სხვა პოპულაციიდან

	 <p>The map displays the Black Sea basin with sampling locations marked by black dots. Green and blue shaded areas indicate the distribution of the species being studied. The map is labeled with 'RUSSIA' at the top and 'ARMENIA' at the bottom right.</p>
<p>პოპულაციის რიცხოვნობა</p>	<p>პოპულაციის რიცხოვნობა ცნობილი არ არის</p>
<p>ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)</p>	<p>ჩვენი ინფორმაციით იგი ტყვეობაში არ ჰყავთ</p>
<p>ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)</p>	<p>მათთვის ვარგისი ჰაბიტატი ფრაგმენტირებულად არის გავრცელებული საქართველოს ფარგლებში, ასევე კონკრეტული პოპულაციისთვის საცხოვრებელი გარემო ხშირად დეგრადირებულია , ტევადობა, რუკა)</p>
<p>საფრთხეები</p>	<p>მისი არეალი (1) ფრაგმენტირებულია; ბუნებრივი გამრავლების ადგილები, პატარა ზომის ტბები და ტბორები, განიცდიან ზეწოლას, ამოშრობის და თევზის (კარჩხანას) ექსპანსიის გამო; (3) ზოგიერთი კვლევის თანახმად დიდი საფრთხეა ენოტი; (4) თურქეთში უზუნგოლის ტბის პოპულაციას საფრთხე ემუქრება წყლის დრენაჟის ცვლილების გამო რომელმაც გამოიწვია შვიტას (<i>Equesetum sp.</i>) შემცირება იგი მისი ჰაბიტატის შემქმნელი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი სახეობაა</p>
<p>სახეობაზე მოქმედი</p>	<p>კონკრეტულად სახეობაზე ალბათ ტორების და მცირე ზომის ტბების ამოშრობა და კარჩხანას მიერ მათი ქვირითის განადგურებაა</p>
<p>ჰაბიტატზე მოქმედი</p>	<p>ჰაბიტატზე მოქმედებს წყლის დრენაჟების ცვლილება რაც იწვევს მათთვის მნიშვნელოვანი საცხოვრებელი გარემოს დაზიანებას</p>
<p>აღდგენის მიზეზი</p>	<p>აღდგენას რომელიმე კონკრეტული პოპულაცია არ საჭიროებს</p>

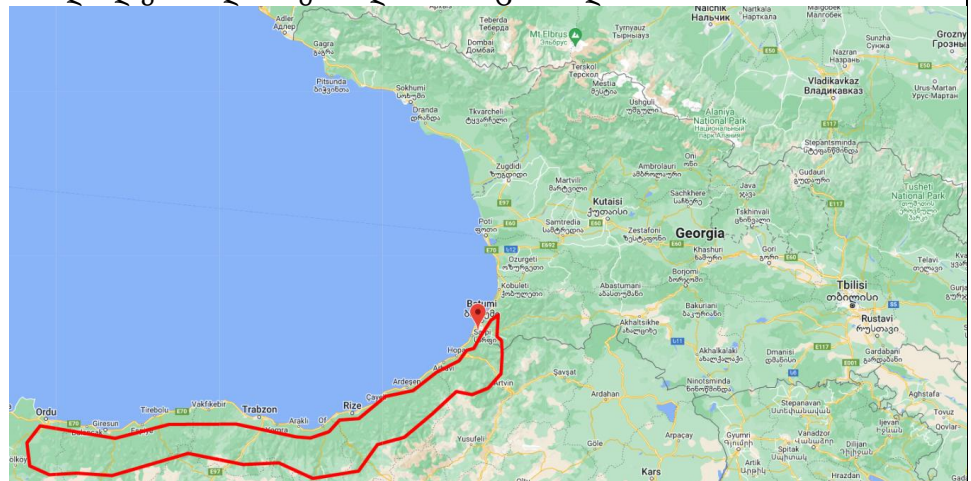
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	IN-SITU კონსერვაცია ამ სახეობისთვის სავსებით სავსარისია
რენტროდუქციის მნიშვნელობა	არ არის საჭიროება
• გლობალური	N/A
• რეგიონული	N/A
• ეროვნული	N/A
• ლოკალური	N/A
• გადაშენებული სახეობის აღდგენა	N/A
• გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა	N/A
• ეკოსისტემის ფუნქციონირება	N/A
• კომერციული	N/A
• სხვა (აღწერა)	N/A
• რენტროდუქციის ადგილები (რუკა)	N/A
• ჰაბიტატის პოტენციალი	N/A
რენტროდუქციის მეთოდები	N/A
• ტრანსლოკაცია	შესაძლოა ამ მეთოდის გამოყენება
• რენტროდუქცია	არ არის საჭირო

ტრანსლოკაცია	თუ გამოვლინდა კონკრეტული ტერიტორიები სადაც მათი რიცხვი საგანგაშოდ არის დაცემული ასეთ ადგილებში შესაძლოა მოხდეს შეყვანა
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაციის მდებარეობა 	მაგალითად: მდინარე კინტრიშის ხეობა, ნემვის აღკვეთილი
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაციის მდგომარეობა 	სტაბილურად კარგი მდგომარეობა
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	ტრანსლოკაცია ამ სახეობის შემთხვევაში მიღწევადი და რეალურია
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდის შეფასება და სხვა) 	პოპულაციის მდგომარეობიდან და ადგილიდან გამომდინარე მოხდება მის შერჩევა
რეინტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	არ არის საჭირო
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაცია (ბი) 	N/A

<ul style="list-style-type: none"> შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> ტყეობაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> რენტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	N/A
<p>აღდგენის რისკების შეფასება</p>	<p>ამ სახეობის აღდგენას ზოგიერთ ლოკაციაზე სადაც ეს სახეობა შემცირდა რისკი არ ახლავს</p>
<ul style="list-style-type: none"> ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგები) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> ეკოლოგიური (ჰაბიტატის 	N/A

მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები)	
• სოციალური	N/A
• კულტურული	N/A
• სხვა (უნდა აღიწეროს)	N/A

სახეობა	ჭარნალის ხელიკი (<i>Darevskia dryada</i>) / თურქული ხელიკი (<i>D.clarkorum</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	IUCN Red List Status: CR (ჭარნალის ხელიკი) EN (თურქული ხელიკი)
ეროვნული სტატუსი	National Red List Status: EN
ისტორიული ინფორმაცია	ჭარნალის ხელიკი (<i>Darevskia dryada</i>) აღწერეს 1997 წელს (DAREVSKY & TUNIYEV, 1997) იგი არის ჭარნალის ხეობის ვიწრო ენდემი, თუმცა ჩვენი კვლევები დასტურებს რომ ეს სახეობა იგივეა რაც თურქული ხელიკი (<i>D.clarkorum</i>), თუმცა ჩვენთვის მისი მნიშვნელობა არ იცვლება რადგან იგი მხოლოდ ერთ ხეობაშია ცნობილი საქართველოდან
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	რუკაზე ნაჩვენებია მისი გავრცელება თურქეთშიც, როგორც ხედავთ საკმაოდ მცირე ტერიტორიაზეა გავრცელებული, საქართველოში იგი მხოლოდ ჭარნალის ხეობიდან არის ცნობილი

პოპულაციის რიცხოვნობა	პოპულაციის რიცხოვნობის შესახებ ინფორმაცია არ არსებობს
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	ტყვეობაში ეს სახეობა არ ჰყავთ
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	მისთვის ძირითადად საფრთხეს ჰაბიტატის დეგრადაცია და ფრაგმენტაცია წარმოადგენს, ხეობაში სადაც ეს სახეობაა გავრცელებული, მიმდინარეობს მშენებლობები, არის ათეულობით რესტორანი რომელიც მათ ბუნებრივ ჰაბიტატში იჭრება
საფრთხეები	ჰაბიტატის ფრაგმენტაცია, ჰაბიტატის დეგრადაცია
სახეობაზე მოქმედი	სახეობაზე პირდაპირ არა თუმცა ირიბად ზემოქმედებას ახდენს ჰაბიტატის ფრაგმენტაცია და დეგრადაცია
ჰაბიტატზე მოქმედი	ჰაბიტატის დეგრადაცია და ფრაგმენტაცია
აღდგენის მიზეზი	აღდგენას სხვა ტერიტორიაზე ეს სახეობა არ საჭიროებს. მას სჭირდება პირობების გაუმჯობესება იქ სადაც ახლა ბინადრობს
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	IN-SITU – კონსერვაცია ყველაზე სწორი გზაა ამ სახეობის გადასარჩენად
რენტროდუქციის მნიშვნელობა	რენტროდუქციის აუცილებლობა არ არსებობს. სადაც სხვა სახეობებთან კონკურენციაში არ არის იქ ათვისებული აქვს თავისი ნიშა, ხოლო მისთვის ვარგისი ჰაბიტატის შევსება ამ სახეობით არ მიგვაჩნია მიზანშეწონილად.
• გლობალური	N/A
• რეგიონული	N/A
• ეროვნული	N/A
• ლოკალური	N/A
• გადაშენებული სახეობის აღდგენა	N/A
• გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა	N/A
• ეკოსისტემის ფუნქციონირება	N/A

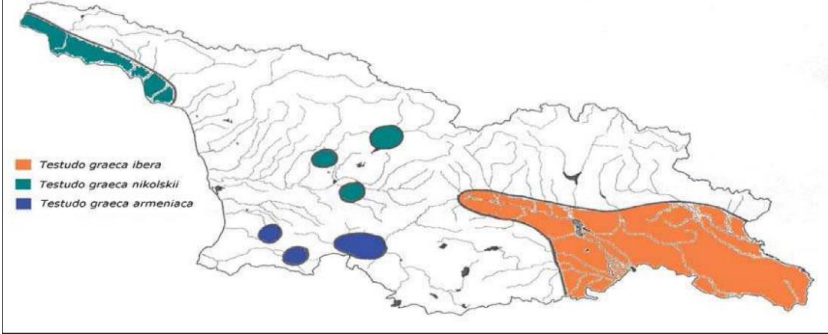

<ul style="list-style-type: none"> • კომერციული 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • სხვა (აღწერა) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • ჰაბიტატის პოტენციალი 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • რეინტროდუქციის მეთოდები 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაცია 	არ არის საჭირო
<ul style="list-style-type: none"> • რეინტროდუქცია 	არ არის საჭირო
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაციის მდებარეობა 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაციის მდგომარეობა 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე 	N/A

შენახვა, რეალურობა)	
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	N/A
რეინტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	არ არის საჭირო რეინტროდუქცია
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაცია (ები) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • რეინტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, 	N/A

ინბრიდინგის შეფასება და სხვა)	
• ალდგენის რისკების შეფასება	ამ სახეობის ალდგენას და შენარჩუნებას რისკები არ ახლავს
• ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგო)	არ ახლავს ამ გრაფაში განხილული რისკი
• ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები)	არ არის სარისკო
• სოციალური	არ შედის კონფლიქტში
• კულტურული	არაა სარისკო
• სხვა (უნდა აღიწეროს)	N/A

სახეობა	ხმელთაშუაზღვეთის ნიკოლსკის კუ – (<i>Testudo graeca ssp. nikolskii</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	CR
ეროვნული სტატუსი	DD
ისტორიული ინფორმაცია	ხმელთაშუაზღვეთის კუ (<i>Testudo iberica</i>) იყოფა 7 ქვესახეობად საქართველოდან ცნობილი არის 3 ქვესახეობა: T. g. iberica Pallas, 1814; T. g. nikolskii Chkhikvadze et Tuniyev, 1986; T. g. armeniaca Chkhikvadze et Bakradze, 1991; თუმცა ბოლომდე დამაჯერებლად არ გამოიყურება ეს სურათი მაგალითად armeniaca- ქვესახეობა წლებია არავის უნახავს და არ ვიცით რამდენად ვალიდურია.

<p>თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)</p>	 <p>ქვესახეობების მიხედვით გავრცელება ნაჩვენებია რუკაზე</p>
<p>პოპულაციის რიცხოვნობა</p>	<p>პოპულაციის რიცხოვნობა ცნობილი არ არის</p>
<p>ტყეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)</p>	<p>საკმაოდ ბევრ ზოოპარკსა თუ კვლევით დაწესებულებას ჰყავს, ასევე რა თქმა უნდა, კერძო კოლექციონერებს</p>
<p>ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)</p>	<p>ჰაბიტატი ფრაგმენტირებული და დეგრადირებულია ქვესახეობებს შორის კავშირი ნაკლებადაა, ასევე მაგალითად, ნიკოლსკის კუს გავრცელების წერტილებიც საკმაოდ ფრაგმენტირებულად არის წარმოდგენილი</p>
<p>საფრთხეები</p>	<p>საფრთხეები ძირითადად შესაძლოა იყოს ბუნებიდან ტერარიუმებისთვის ამოყვანა, ინფრასტრუქტურული შეჭრები მათ ჰაბიტატში, აგროკულტურული პროცესები და ასევე შინაური ცხოველების მიერ მცირე ასაკის კულების დაზიანება</p>
<p>სახეობაზე მოქმედი</p>	<p>ბუნებიდან მათი ამოღება</p>
<p>ჰაბიტატზე მოქმედი</p>	<p>აგროკულტურული პროცესები და ინფრასტრუქტურული შეჭრები კუს ჰაბიტატზე დიდ გავლენას ახდენს მათ საცხოვრებელ გარემოზე</p>
<p>აღდგენის მიზეზი</p>	<p>იმ შემთხვევაში თუ ეს სახეობა ვალიდურია, იგი საჭიროებს დამატებით გადამოწმებას საჭირო იქნება ამ სახეობის აღდგენაზე ფიქრი</p>
<p>კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU</p>	<p>IN-SITU – კონსერვაციის ეს მეთოდი ყველაზე კარგ შედეგს გამოიღებს, თუმცა შეგვიძლია განვიხილოთ EX-SITU – კონსერვაციაც</p>
<p>რეინტროდუქციის მნიშვნელობა</p>	<p>რეინტროდუქცია შესაძლოა დაგვჭირდეს ეროვნულ დონეზე, ოღონდ ლოკალურ არეალზე</p>
<p>• გლობალური</p>	<p>N/A</p>

• რეგიონული	N/A
• ეროვნული	შესაძლოა დაგვჭირდეს
• ლოკალური	შესაძლოა დასავლეთ საქართველოში მათთვის ვარგის ჰაბიტატში დაგვჭირდეს მისი შეყვანა
• გადაშენებული სახეობის აღდგენა	N/A
• გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა	N/A
• ეკოსისტემის ფუნქციონირება	N/A
• კომერციული	N/A
• სხვა (აღწერა)	N/A
• რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა)	N/A
• ჰაბიტატის პოტენციალი	N/A
• რეინტროდუქციის მეთოდები	N/A
• ტრანსლოკაცია	თუ დავადასტურებთ ამ ქვესახეობის ვალიდურობას და მნიშვნელობას აუცილებლად დაგვჭირდება ამ მეთოდის გამოყენება
• რეინტროდუქცია	მხოლოდ ლოკალურ და ეროვნულ დონეზე
• ტრანსლოკაცია	ქვესახეობის ვალიდურობის შემთხვევაში მოგვიწევს დასავლეთ საქართველოში ზოგიერთ ადგილზე ამ სახეობის შეყვანა რათა პოპულაციის სიჯანსაღე ავწიოთ
• წყარო პოპულაციის მდებარეობა	ამბროლაური (რაჭა) ხარაგაული (იმერეთი)
• წყარო პოპულაციის მდგომარეობა	ჩვენთვის როგორც ცნობილია ყველაზე კარგი პოპულაციები სწორედ ჩვენს მიერ დასახელებულ რეგიონებშია
• ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება,	სავსებით შესაძლებელი და რეალურია ეს გზა

ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა ა)	
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	საჭიროებს დამატებით კვლევას, საჭიროა დაახლოებით 20 და 30 წყვილამდე
რენტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	შესაძლოა გამოვიყენოთ ეს მეთოდიც
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაცია(ბი) 	ამბროლაური (რაჭა), ხარაგაული (იმერეთი)
<ul style="list-style-type: none"> შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> რენტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	N/A
აღდგენის რისკების შეფასება	მის აღდგენას არ ახლავს რისკები
<ul style="list-style-type: none"> ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, 	N/A

ქცევა, ინზრიდინგი)	
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • სოციალური 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • კულტურული 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • სხვა (უნდა აღიწეროს) 	N/A

ფრინველები

სახეობა	ბეჭობის არწივი (<i>Aquila heliaca</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	VU
ეროვნული სტატუსი	EN
ისტორიული ინფორმაცია	1970-იან წლებში გავრცელებული იყო, საქართველოს სამხრეთ აღმოსავლეთ ნაწილში. წყვილების რაოდენობა 5-12 (Abuladze, A.V. 1985 Raptors in East Georgia. Acta XVII Congressus Internationalis Ornithologicae. Moscow)
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	N/A
პოპულაციის რიცხოვნობა	19 წყვილი
ტყეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	N/A
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	ჰაბიტატი ტრანსფორმირებული და დეგრადირებულია
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	ელექტროგადამცემ ხაზებთან შეჯახება, არალეგალური მოპოვება, ბუდიდან კვერცხების და მართვეების ამოყვანა, ელექტროგამანაწილებელი კომპანიის მიერ ბუდეების მიზანმიმართულად მოშლა, არალეგალური მოპოვება

სახეობა	ბარი/გავაზი (<i>Falco cherrug</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	EN
ეროვნული სტატუსი	EN
ისტორიული ინფორმაცია	პირველი ცნობები გავაზის ბუდობაზე არის 2005 წლიდან და გვხვდება სამხრეთ აღმოსავლეთ საქართველოში
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	N/A
პოპულაციის რიცხოვნობა	1-4 წყვილი

ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	N/A
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	ჰაბიტატი დეგრადირებულია და მცირეა მსხვერპლი სახეობა
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	მართვეების და ზრდასრული ინდივიდების მიზანმიმართული მოპოვება ბაზიერების მიერ, მემტრედების მიერ მიზანმიმართული მოპოვება, ზრდასრული ინდივიდების მოპოვება ბაზიერობის მიზნით
ჰაბიტატზე მოქმედი	მღრღნელების საწინააღმდეგო საწამლავის გამოყენება სოფლის მეურნეობაში, მსხვერპლი სახეობების სიმცირე

სახეობა	ფასკუნჯი (<i>Neophron percnopterus</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	EN
ეროვნული სტატუსი	EN
ისტორიული ინფორმაცია	1970-იანი წლებიდან საქართველოში ფასკუნჯი გავრცელებული იყო დიდი კავკასიონის მთავარი ქედის სამხრეთ ფერდობების ქვედა წელში, იორის ზეგანი, ცივგომბორის ქედი. მოზუდარი პოპულაცია შეადგენდა 150 წყვილს. (Abuladze, A.V. Nesting of Griffon Vulture in Eastern Georgia// Collection of papers "Nesting ecology of birds and methods of ist study". Samarkand, Uzbekistan: 5-6 (in Russian).
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	N/A
პოპულაციის რიცხოვნობა	სავარაუდოდ 30 წყვილი
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	N/A
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	ჰაბიტატი ტრანსფორმირებულია, დეგრადირებულია და მცირეა
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	გამოსაზამთრებელი ტერიტორიაზე მიზანმიმართული მოპოვება

ჰაბიტატზე მოქმედი	კლდეში გამოკვეთილი საბუდარი გამოქვაბულების ხელახალი ათვისება ბერების მიერ (გარეჯი/ვარძია), ქარის ელექტროსადგურები
-------------------	---

სახეობა	გარიელი (<i>Melanitta fusca</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	VU
ეროვნული სტატუსი	CR
ისტორიული ინფორმაცია	მეოცე საუკუნის მეორე ნახევარში გარიელი ჯერ კიდევ ბუდობდა სამხრეთ საქართველოში, ჯავახეთის ზეგანზე არსებულ ფარავნის, საღამოს, ტაბაწყურის, ხანჩალის, კარწახის, ბულდაშენისა და მადატაფის ტბებზე (ჯანაშვილი et al. 1960; Флинт et al. 1968; კუტუბიძე 1985; Boheme et al. 1987; ჟორდანიას et al. 1999). ოცდამეერთე საუკუნის დასაწყისში გარიელის 10 – 20 წყვილი ჯერ კიდევ ბუდობდა ხანჩალის, მადატაფისა და ბულდაშენის ტბებზე (Gavashelishvili et al. 2005; Matcharashvili et al. 2004). ამავე პერიოდში BirdLife International-ის მონაცემებით კარწახის ტბაზე ბუდობდა გარიელის 20-50 წყვილი (BirdLife International 2004)
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	უახლესი კვლევების თანახმად გარიელის მობუდარი პოპულაცია დღესდღეობით მხოლოდ ტაბაწყურის ტბაზეა შემორჩა საქართველოში (Paposhvili 2018)
პოპულაციის რიცხოვნობა	25 – 35 წყვილი (Paposhvili 2018)
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	0
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	გარიელის ისტორიული გავრცელების ტერიტორია (ე. ი. სამხრეთ საქართველოში, ჯავახეთის ზეგანზე არსებულ ფარავნის, საღამოს, ტაბაწყურის, ხანჩალის, კარწახის, ბულდაშენისა და მადატაფის ტბები) ფრაგმენტირებულია და ამჟამად ტბების უმეტესობა (ფარავნის, საღამოს, ხანჩალის, კარწახის, ბულდაშენისა და მადატაფის ტბები) დეგრადირებულია ადამიანის და კლიმატის ცვლილების ზემოქმედებით. მაღალია ჰაბიტატის დეგრადირების რისკები გარიელის უკანასკნელ საბუდარ ტერიტორიაზე - ტაბაწყურის ტბაზე. ამასთან, დღემდე უცნობია ტაბაწყურის ტბის ტევადობა (საბუდარი ტერიტორია და საკვები ბაზა)
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	კვერცხების შეგროვება ადგილობრივების მიერ; თანჭერა სათევზაო ბადეებში; მტაცებლობა (ე. ი. (1) ჭაობის ძელქორის (<i>Circus aeruginosus</i>) მტაცებლობა ბუდეზე მჯდომ მდედრზე და კვერცხებზე, და (2) სომხური თოლიის (<i>Larus armenicus</i>) მტაცებლობა კვერცხებზე და

	<p>ბარტყებზე); შეწუხება (ე. ი. (1) სათევზაო და სარეკრეაციო ნაოსნობა, (2) მეთევზეების/ტურისტების კუნძულზე გადასვლა, (3) სომხური თოლიის დევნა) და ნადირობა.</p> <p>პოტენციურად სახეობაზე შესაძლოა ასევე მოქმედებდეს კლიმატი, საკვები ბაზის სიმცირე და სხვადასხვა დაავადებები</p>
ჰაბიტატზე მოქმედი	<p>ადამიანის მიერ ჰაბიტატის გამოყენება (1) სასოფლო სამეურნეო, (2) სამოვრების, (3) სათიბის, (4) ირიგაციის დანიშნულებით; ინდუსტრიული ნარჩენებით დაბინძურება და კლიმატის ცვლილებებით გამოწვეული ჰაბიტატის ცვლილებები</p>
აღდგენის მიზეზი	<p>სახეობის რიცხოვნობა 21-ე საუკუნის დასაწყისში მკვეთრად შემცირდა და ამჟამად ისტორიული გავრცელების მხოლოდ ერთ საიტზეა შემორჩენილი. შესაბამისად, არსებობს რეალური საფრთხე მისი სრულიად გადაშენების საქართველოში. პოტენციურად კი მთელ კავკასიაში, ვინაიდან გარიელის მობუდარი პოპულაცია დღესდღეობით უკვე გადაშენებულია სომხეთში და თურქეთში (Adamian & Klem 1997; Boyla et al. 2019)</p>
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	<p>სახეობის მონიტორინგი და საკვები ბაზის შესწავლა; გარიელის უკანასკნელი საბუდარი ტერიტორიის - ტაბაწყურზე არსებული კუნძულის ბუნების ძეგლად გამოცხადება; ტაბაწყურზე არსებული საბუდარი ტერიტორიის გაზრდა (ე. ი. გარიელთათვის ტაბაწყურის ტბაზე დამატებითი საბუდარი ტერიტორიის შესაქმნელად (1) ძირითად საბუდარ კუნძულზე არსებული ბუჩქნარის გასუფთავება და (2) ტბის ჩრდილო დასავლეთით არსებული ორი პატარა ქვიანი კუნძულის გაერთიანება და მცენარეული საფარის შექმნა); რეინტროდუქცია ისტორიულ ტერიტორიებზე</p>
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	
• გლობალური	კი
• რეგიონული	კი
• ეროვნული	კი
• ლოკალური	კი
• გადაშენებული სახეობის აღდგენა	-
• გადაშენების მყოფი სახეობის გადარჩენა	პირას კი

<ul style="list-style-type: none"> • ეკოსისტემის ფუნქციონირება 	კი
<ul style="list-style-type: none"> • კომერციული 	კი
<ul style="list-style-type: none"> • სხვა (აღწერა) 	-
<ul style="list-style-type: none"> • რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა) 	რეინტროდუქციის პოტენციური ადგილებია ყველა ისტორიული ტბა (ფარავნი, სალამო, ხანჩალი, კარწახი, ბულდაშენი და მადატაფა). თუმცა სავარაუდოდ მათგან ყველაზე მაღალი პოტენციალი აქვს სალამოს და ბულდაშენის ტბებს (სომხური თოლიების დაბალი რიცხოვნობის და ტბაში არსებული კუნძულის გამო)
<ul style="list-style-type: none"> • ჰაბიტატის პოტენციალი 	მაღალი, ვინაიდან სალამოს და ბულდაშენის ტბები ყველაზე ღრმა ტბებია ისტორიულ ტბებს შორის და შესაბამისად ნაკლებად ევტროფიცირებულია სხვა ტბებთან შედარებით. ამავდროულად, ორივე მათგანი მოიცავს ნაპირიდან დაშორებულ კუნძულს
რეინტროდუქციის მეთოდები	
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაცია 	კი
<ul style="list-style-type: none"> • რეინტროდუქცია 	კი
ტრანსლოკაცია	
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაციის მდებარეობა 	ტაბაწყური
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაციის მდგომარეობა 	მზარდი (ზრდის კურსი 0,14)
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	სარეინტროდუქციო საიტზე გარიელის ბუდის (კვერცხების) გადატანა რეალურია. ამავდროულად, მარტივია, ნაკლებ რესურს მოითხოვს და არ იწვევს ქცევით პრობლემებს
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. სარეინტროდუქციო საიტზე (სალამო და ბულდაშენი) მასპინძელი სახეობის (ქოჩორა ყვინთია <i>Aythya fuligula</i>) აღმოჩენა 2. წყარო პოპულაციაში (ტაბაწყური) გარიელის ბუდის აღმოჩენა 3. წყარო პოპულაციიდან ორივე სარეინტროდუქციო საიტზე (სალამო და ბულდაშენი) 2-3 ბუდის გადატანა 4. მონიტორინგი
რეინტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაცია (ები) 	ტაბაწყური
<ul style="list-style-type: none"> • შესაძლებლობის შეფასება 	გარიელის ტყვეობაში გამრავლება რეალურია. ამავდროულად, რთულია, დიდ რესურს მოითხოვს და

(ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა)	დიდია რისკი ქცევითი პრობლემების, როგორც გაშვების ადგილზე შენახვის ასევე თბილისის ზოოპარკში შენახვის შემთხვევაში. ამის მიუხედავად, ტყვეობაში გამრავლება დღესდღეობით ერთ-ერთი ფართოდ გამოყენებადი მეთოდია რეინტროდუქციაში
<ul style="list-style-type: none"> • ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. წყარო პოპულაციაში (ტაბაწყური) გარიელის ბუდის აღმოჩენა და კვერცხების შეგროვება (40-60 კვერცხი) 2. გაშვების ადგილზე შენახვა ან თბილისის ზოოპარკში (50-60 დღე)
<ul style="list-style-type: none"> • რეინტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. სარეინტროდუქციო საიტზე (საღამო და ბუდდაშენი) გაშვება 2. მონიტორინგი
აღდგენის რისკების შეფასება	
<ul style="list-style-type: none"> • ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	<ul style="list-style-type: none"> - ტრანსლოკაცია - ბუდის გადატანა <ol style="list-style-type: none"> 1. გადატანის დროს კვერცხების გაფუჭება 2. კვერცხების შეცვლის შემდგომ მასპინძელი სახეობის მიერ ბუდის მიტოვება 3. მაღალი სიკვდილიანობა პირველ ზამთრობისას - ტყვეობაში გამრავლება <ol style="list-style-type: none"> 1. გადატანის დროს კვერცხების გაფუჭება 2. ქცევითი პრობლემები 3. მაღალი სიკვდილიანობა პირველ ზამთრობისას
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები) 	ორივე შემთხვევაში (ტრანსლოკაცია - ბუდის გადატანა და ტყვეობაში გამრავლება) დიდია რისკი სარეინტროდუქციო საიტზე საკვები ბაზის სიმცირის. ტრანსლოკაცია - ბუდის გადატანის შემთხვევაში ასევე დიდია რისკი ახლად გამოჩეკილ ბარტყებზე მტაცებლობის სომხური თოლიების მხრიდან
<ul style="list-style-type: none"> • სოციალური 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • კულტურული 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> • სხვა (უნდა აღიწეროს) 	N/A

სახეობა	ჩვეულებრივი გვრიტი (<i>Streptopelia turtur</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	VU
ეროვნული სტატუსი	VU

ისტორიული ინფორმაცია	მე-20 საუკუნეში სახეობა მრავალრიცხოვანი პოპულაციით იყო წარმოდგენილი საქართველოს სამხრეთ აღმოსავლეთ ნაწილში. მე-20 საუკუნის ბოლოს და 21 საუკუნის დასაწყისში შეინიშნება პოპულაციის ზომის მკვეთრი შემცირება (კუტუბიძე 1985)
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	N/A
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	N/A
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	ჰაბიტატი დეგრადირებული და ტრანსფორმირებულია
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	არარეგულირებული მოპოვება, სამიგრაციო დერეფნებში გადაჭარბებული მოპოვება, შესაძლო კონკურენცია და ჰიბრიდიზაცია <i>Streptopelia decaocto</i> -სთან
ჰაბიტატზე მოქმედი	ქარსაცავი ზოლების განადგურება, სასოფლო-სამეურნეო მარცვლოვანი ნაკვეთების დაწვა

სახეობა	მცირე კირკიტა / ველის კირკიტა (<i>Falco naumanni</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	LC
ეროვნული სტატუსი	CR
ისტორიული ინფორმაცია	1970-იან წლებში სახეობა გავრცელებული იყო საქართველოს სამხრეთ აღმოსავლეთ ნაწილის სემიარიდულ ეკოსისტემაში. წყვილების რაოდენობა 750-800. (Abuladze, A.V. 1985 Raptors in East Georgia. Acta XVII Congressus Internationalis Ornithologicae. Moscow)
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	N/A
პოპულაციის რიცხოვნობა	8-10 წყვილი
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	N/A
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	კარგი
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	საბუდარი ადგილების ნაკლებობა

სახეობა	კასპიური შურთხი (<i>Tetraogallus caspius</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	LC
ეროვნული სტატუსი	VU
ისტორიული ინფორმაცია	1980-იან წლებში სახეობა გვხვდებოდა მცირე კავკასიონზე, მესხეთისა და შავშეთის ქედებზე (კუტუბიძე 1985)
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	N/A
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	ჰაბიტატი ძლიერ ფრაგმენტირებულია და მცირეა
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	ბრაკონიერობა და მესხეთის ქედის პოპულაციის იზოლაცია
ჰაბიტატზე მოქმედი	ჰაბიტატის ფრაგმენტაცია და შინაური პირუტყვის ძოვებით გამოწვეული ჰაბიტატის დეგრადაცია

სახეობა	რუხი წერო (<i>Grus grus</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	LC
ეროვნული სტატუსი	EN
ისტორიული ინფორმაცია	1980-იან წლებში სახეობა გვხვდებოდა ჯავახეთის ზეგანზე და წალკის პლატოზე (კუტუბიძე 1985). 1990-იან წლებში ჯავახეთში აღწერილი იყო 11-16 მობუდარი წყვილი (Abuladze A. The first winter record of the Common Crane in Georgia, 2002)
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	N/A
პოპულაციის რიცხოვნობა	15-20 წყვილი
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	N/A
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	ჰაბიტატი ტრანსფორმირებული და დეგრადირებულია
საფრთხეები	

სახეობაზე მოქმედი	ელექტროგადამცემ ხაზებთან შეჯახება
ჰაბიტატზე მოქმედი	ტბისპირა ჭაობების დაშრობა და თიბვა

სახეობა	წითელთავა ყვინთია (<i>Aythya ferina</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	VU
ეროვნული სტატუსი	VU
ისტორიული ინფორმაცია	მეოცე საუკუნის მეორე ნახევარში წითელთავა ყვინთია მოხსენიებულია, როგორც მოზუდარი სახეობა აღმოსავლეთ საქართველოში (ჯანაშვილი et al. 1960; Флинт et al. 1968; კუტუბიძე 1985; Boheme et al. 1987). თუმცა, ამ პერიოდისთვის არ არსებობს ინფორმაცია სახეობის რიცხოვნობის შესახებ. ამასთან, ჟორდანია et al. 1999 მიხედვით წითელთავა ყვინთია საქართველოში მიმომფრენი ფრინველია და მოლოდ მცირე რაოდენობით ზამთრობს შავი ზღვის სანაპიროებზე
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	უახლესი კვლევების თანახმად, სამხრეთ საქართველოში, ჯავახეთის ზეგანზე, წითელთავა ყვინთიას მოზუდარი პოპულაცია დღესდღეობით სავარაუდოდ 263 – 843 ინდივიდს შეადგენს (ჯავახიშვილი & პაპოშვილი 2019)
პოპულაციის რიცხოვნობა	263 – 843 ინდივიდი (ჯავახიშვილი & პაპოშვილი 2019)
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	0
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	უცნობია. სავარაუდოდ განიცდის დეგრადირებას ადამიანის და კლიმატის ცვლილების ზემოქმედებით
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	უცნობია. სავარაუდოდ თანჭერა სათევზაო ბაღებში, მტაცებლობა, შეწუხება და ნადირობა. პოტენციურად სახეობაზე შესაძლოა ასევე მოქმედებდეს კლიმატი, საკვები ბაზის სიმცირე და სხვადასხვა დაავადებები
ჰაბიტატზე მოქმედი	უცნობია. სავარაუდოდ ადამიანის მიერ ჰაბიტატის გამოყენება (1) სასოფლო სამეურნეო, (2) საძოვრების, (3) სათიბის, (4) ირიგაციის დანიშნულებით; ინდუსტრიული ნარჩენებით დაბინძურება და კლიმატის ცვლილებებით გამოწვეული ჰაბიტატის ცვლილებები
აღდგენის მიზეზი	მიუხედავად იმისა, რომ წითელთავა ყვინთიის გლობალური პოპულაციის რიცხოვნობა ბოლო წლებში მცირდება (BirdLife International 2021), დღესდღეობით ჩვენს ხელთ არსებული მონაცემებიდან გამომდინარე რთულია ვივარაუდოთ ამ სახეობის მოზუდარი ინდივიდების რიცხოვნობის შემცირება საქართველოში. შესაბამისად, სახეობის კონსერვაციის და აღდგენის მიზეზების განსაზღვრა საფუძველმოკლებულია
კონსერვაციული ქმედებები IN-SITU	სახეობის მონიტორინგი და ჯავახეთის პლატოზე არსებული ტბების და ჭაობების დაცვა/შენარჩუნება

პუბუმწოვრები

სახეობა	დომბა (<i>Bison bonasus</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	VU
ეროვნული სტატუსი	RE
ისტორიული ინფორმაცია	საქართველოში გავრცელებული იყო დიდ და მცირე კავკასიონზე. მე-20 საუკუნის დასაწყისამდე, მაგ. გუმისთის ხეობაში დომბა შემორჩენილი იყო 1925 წლამდე (ვერეშჩაგინი 1959), ბაშკიროვი თვლიდა რომ დომბა 1940 წლამდე შემორჩენილი იყო ბზიფის, ფსოუს და ენგურის ხეობებში (ბაშკიროვი 1940)
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	საქართველოში სახეობა გადაშენებულია.
პოპულაციის რიცხოვნობა	0
ტყევაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	თბილისი ზოოპარკი - 5 ინდივიდი. ევროპის ზოოპარკებში კარგად არის წარმოდგენილი მათ შორის გერმანიის, ჩეხეთის, პოლონეთის.
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	ჰაბიტატის ანალიზი ჩატარებულია Bleyhl B.at all 2015. რეინტროდუქციისათვის ავტორების მიერ საქართველოში შერჩეული იყო 69 ჰაბიტატი, საერთო ფართობით 3050 კვკმ.
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	პოტენციურ საფრთხეს წარმოადგენს ნადირობა, და დაავადებები რომლების შეიძლება გავრცელებული იყოს შინაური პირუტყვის მიერ.
ჰაბიტატზე მოქმედი	ჰაბიტატების შეფასების შედეგად, აღმოჩნდა რომ, რეკომენდირებული ჰაბიტატები ნაწილობრივ დაფარულია დაცული ტერიტორიებით, მაგრამ უმეტესი ნაწილი დარჩენილი დაცული ტერიტორიების ფარგლების გარეთ. ზოგიერთი ჰაბიტატი ნაკლებად არის დაზიანებული და მცირე ჩარევების შედეგად შესაძლებელია რეინტროდუქცია. მაგ ასეთი ჰაბიტატია მდინარე სუფსის სათავეები, რომელიც წარმოადგენს მაღალი ხარისხის ჰაბიტატს, მაგრამ იმყოფება დაცული ტერიტორიის გარეთ.
აღდგენის მიზეზი	სახეობა გადაშენებულია, აღდგენა ხელს შეუწყობს ეკოსისტემის სრულყოფილად ფუნქციონირებას, და სახეობრივი მრავალფეროვნების გაუმჯობესებას
კონსერვაციული ქმედებები	მოცემული კონსერვაციის გეგმაში

რენტროდუქციის მნიშვნელობა	
• გლობალური	+
• რეგიონული	+
• ეროვნული	+
• ლოკალური	+
• გადაშენებული სახეობის აღდგენა	+
• გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა	
• ეკოსისტემის ფუნქციონირება	+
• კომერციული	
• სხვა (აღწერა)	
• რენტროდუქციის ადგილები (რუკა)	გურიის მთიანეთი, მათ შორის პრიორიტეტულია გურია-იმერეთის ქედი, მდინარე სუფსის ზემო დინება. მათ შორის გეგმარებითი გურიის ეროვნული პარკი, აჭარის მთიანეთი.
• ჰაბიტატის პოტენციალი	ბლეილის მიხედვით 3050 კვ კმ. რა საკმარისია დასაწყისსათვის 250 ინდივიდისათვის. მათ შორის თითოეული ჰაბიტატის ფრაგმენტი დაახლოებით 50 ინდივიდისათვის არის საკმარისი (Blayhl at all. 2015)
რენტროდუქციის მეთოდები	
• ტრანსლოკაცია	-
• რენტროდუქცია	შესაძლებელია მხოლოდ რენტროდუქცია
რენტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	შესაძლებელია რენტროდუქცია
• წყარო პოპულაცია(ბი)	თბილისი ზოოპარკი, ევროპის ზოოპარკები.
• შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა)	კარგად იტანს ტრანსპორტირებას, რენტროდუქცია შესაზლებელია, ქცევითი პრობლემები მოგვარებადია, მოცემული იქნება რენტროდუქციის გეგმაში
• ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა)	მისაღების თანდათანობითი გაშვება. ასაშენებელია სარენტროდუქციო ინფრასტრუქტურა, ვოლიერში
• რენტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა)	პირველ ეტაპზე გადაყვანილი უნდა იყოს არანაკლებ 15 ინდივიდი. მომზადებულია რენტროდუქციის გეგმა

აღდგენის რისკების შეფასება	
<ul style="list-style-type: none"> • ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	განხორციელებულია რამოდენიმე რეინტროდუქციის პროგრამა, მიმდინარეობა ამ სახეობის რეინტროდუქცია აზერბაიჯანში, რუმინეთში, ბულგარეთში და სხვა
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები) 	შესაფასებელია, სავარაუდოდ საკმარისია პოპულაციის შესანახად
<ul style="list-style-type: none"> • სოციალური 	საჭიროა წინასწარი მუშაობა ადგილობრივ მოსახლეობასთან, არ არსებობს წინასწარი ნეგატიური განწყობა
<ul style="list-style-type: none"> • კულტურული 	მცირე

სახეობა	ნიაშორი (<i>Capra aegagrus</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	NT
ეროვნული სტატუსი	CR
ისტორიული ინფორმაცია	გავრცელებული იყო მცირე კავკასიონზე.
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	საქართველოში სახეობა თუშეთის და ფშავ ხევსურეთის ეროვნულ პარკში.
პოპულაციის რიცხოვნობა	სავარაუდოდ 500
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	თბილისის ზოოპარკი, ერევნის ზოოპარკი
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	მცირე კავკასიონზე ჰაბიტატის ანალიზი ჩასატარებელია.
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	ნადირობა, დაავადებები
ჰაბიტატზე მოქმედი	ძოვება
აღდგენის მიზეზი	სახეობა გადაშენებულია საქართველოს სამხრეთში (მცირე კავკასიონზე), აღდგენა ხელს შეუწყობს ეკოსისტემის სრულყოფილად ფუნქციონირებას, და სახეობრივი მრავალფეროვნების გაუმჯობესებას
კონსერვაციული ქმედებები	მომზადებულია რეინტროდუქციისა გეგმა, აღდგენის პირველი ეტაპისათვის რეკომენდირებულის თეთრობის აღკვეთილი. მომზადებულია რეინტროდუქციის გეგმა.
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	
<ul style="list-style-type: none"> • გლობალური 	
<ul style="list-style-type: none"> • რეგიონული 	+
<ul style="list-style-type: none"> • ეროვნული 	+
<ul style="list-style-type: none"> • ლოკალური 	+

<ul style="list-style-type: none"> გადაშენებული სახეობის ალდგენა 	+
<ul style="list-style-type: none"> გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა 	
<ul style="list-style-type: none"> ეკოსისტემის ფუნქციონირება 	+
<ul style="list-style-type: none"> კომერციული 	
<ul style="list-style-type: none"> სხვა (აღწერა) 	
<ul style="list-style-type: none"> რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა) 	თეთრობის აღკვეთილი და მისი მიმდებარე ტერიტორია
<ul style="list-style-type: none"> ჰაბიტატის პოტენციალი 	დასადგენია
რეინტროდუქციის მეთოდები	
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაცია 	+
<ul style="list-style-type: none"> რეინტროდუქცია 	+
ტრანსლოკაცია	
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაციის მდებარეობა 	სომხეთი, აზერბაიჯანი, ირანი, თურქეთი, საქართველო
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაციის მდგომარეობა 	მოწყვლადი
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	შესაძლებელია
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაციის ან რეინტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	
რეინტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	შესაძლებელია რეინტროდუქცია
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაცია(ბი) 	თბილისის ზოოპარკი
<ul style="list-style-type: none"> შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	კარგად იტანს ტრანსპორტირებას, რეინტროდუქცია შესაძლებელია, ქცევითი პრობლემები მოგვარებადია, მოცემული იქნება რეინტროდუქციის გეგმაში
<ul style="list-style-type: none"> ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	მოსამზადებელია

<ul style="list-style-type: none"> რენტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	მოსამზადებელია
აღდგენის რისკების შეფასება	
<ul style="list-style-type: none"> ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	
<ul style="list-style-type: none"> ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები) 	შესაფასებელია, სავარაუდოდ საკმარისია პოპულაციის შესანახად
<ul style="list-style-type: none"> სოციალური 	მცირე
<ul style="list-style-type: none"> კულტურული 	მცირე
<ul style="list-style-type: none"> სხვა (უნდა აღწეროს) 	

სახეობა	დასავლეთ კავკასიური ჯიხვი (<i>Capra caucasica</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	CR
ეროვნული სტატუსი	CR
ისტორიული ინფორმაცია	გავრცელებულია დიდი კავკასიონის დასავლეთ ნაწილში საქართველოსა და რუსეთის ტერიტორიაზე. დიდი კავკასიონის ენდემური სახეობა
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	საქართველოში სახეობა თუშეთის და ფშავ ხევსურეთის ეროვნულ პარკში.
პოპულაციის რიცხოვნობა	სავარაუდოდ 500
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	თბილისის ზოოპარკი, ფრანკფურტის, ოლომოუცის, პარიზის ზოოპარკები
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	ჰაბიტატის ანალიზი ჩასატარებელია
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	ნადირობა, დაავადებები
ჰაბიტატზე მოქმედი	ძოვება
აღდგენის მიზეზი	სახეობა გადაშენების პირას იმყოფება
კონსერვაციული ქმედებები	მოსამზადებელია რენტროდუქციისა გეგმა,
რენტროდუქციის მნიშვნელობა	
<ul style="list-style-type: none"> გლობალური 	+
<ul style="list-style-type: none"> რეგიონული 	+

• ეროვნული	+
• ლოკალური	+
• გადაშენებული სახეობის აღდგენა	
• გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა	+
• ეკოსისტემის ფუნქციონირება	+
• კომერციული	+
• სხვა (აღწერა)	
• რეინტროდუქციის ადგილები	სავარაუდოდ წანერის ხეობა
• ჰაბიტატის პოტენციალი	დასადგენია
რეინტროდუქციის მეთოდები	
• ტრანსლოკაცია	+
• რეინტროდუქცია	+
ტრანსლოკაცია	
• წყარო პოპულაციის მდებარეობა	საქართველო
• წყარო პოპულაციის მდგომარეობა	კრიტიკული საფრთხის წინაშე
• ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა)	შესაძლებელია
• ტრანსლოკაციის ან რეინტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა)	
რეინტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	შესაძლებელია რეინტროდუქცია
• წყარო პოპულაცია(ბი)	თბილისის ზოოპარკი . ევროპის ზოოპარკები
• შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა)	კარგად იტანს ტრანსპორტირებას, რეინტროდუქცია შესაძლებელია, ქცევითი პრობლემები მოგვარებადია, მოცემული იქნება რეინტროდუქციის გეგმაში

<ul style="list-style-type: none"> • ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	მომზადებულია პროექტის ფარგლებში
<ul style="list-style-type: none"> • რეინტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	მომზადებულია პროექტის ფარგლებში
აღდგენის რისკების შეფასება	მომზადებულია პროექტის ფარგლებში
<ul style="list-style-type: none"> • ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	მომზადებულია პროექტის ფარგლებში
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები) 	შესაფასებელია, სავარაუდოდ საკმარისია სიცოცხლისუნარიანი პოპულაციის შესანახად
<ul style="list-style-type: none"> • სოციალური 	მცირე
<ul style="list-style-type: none"> • კულტურული 	მცირე
<ul style="list-style-type: none"> • სხვა (უნდა აღწეროს) 	

სახეობა	მუფლონი (<i>Ovis gmelini</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	NT
ეროვნული სტატუსი	RE
ისტორიული ინფორმაცია	გავრცელებული იყო მცირე კავკასიონზე. 1908 წელს დაფიქსირებული იყო თბილისის მიდამოებში (სმირნოვი 1908)
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	საქართველოში სახეობა გადაშენებულია.
პოპულაციის რიცხოვნობა	0
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	ერევნის ზოოპარკი
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	ჰაბიტატის ანალიზი ჩასატარებელია
საფრთხეები	შესასწავლია
სახეობაზე მოქმედი	შესასწავლია
ჰაბიტატზე მოქმედი	შესასწავლია
აღდგენის მიზეზი	სახეობა გადაშენებულია, აღდგენა ხელს შეუწყობს ეკოსისტემის სრულყოფილად ფუნქციონირებას, და სახეობრივი მრავალფეროვნების გაუმჯობესებას
კონსერვაციული ქმედებები	მოსამზადებელია რეინტროდუქციისა გეგმა
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	
<ul style="list-style-type: none"> • გლობალური 	+

• რეგიონული	+
• ეროვნული	+
• ლოკალური	+
• გადაშენებული სახეობის აღდგენა	+
• გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა	
• ეკოსისტემის ფუნქციონირება	+
• კომერციული	
• სხვა (აღწერა)	
• რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა)	დასადგენია
• ჰაბიტატის პოტენციალი	დასადგენია
რეინტროდუქციის მეთოდები	
• ტრანსლოკაცია	+
• რეინტროდუქცია	+
ტრანსლოკაცია	
• წყარო პოპულაციის მდებარეობა	სომხეთი, აზერბაიჯანი, ირანი, თურქეთი
• წყარო პოპულაციის მდგომარეობა	საფრთხესთან ახლოს მყოფი კატეგორია
• ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა)	შესაძლებელია
• ტრანსლოკაციის ან რეინტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა)	
რეინტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	შესაძლებელია რეინტროდუქცია
• წყარო პოპულაცია(ბი)	ერევნის ზოოპარკი
• შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი	კარგად იტანს ტრანსპორტირებას,

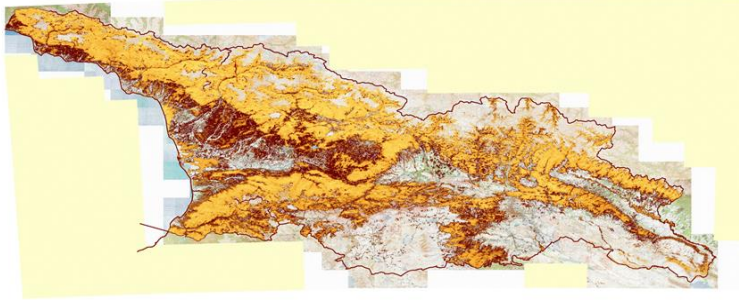
პრობლემები, ადგილზე რეალურობა)	გაშვების შენახვა,	რეინტროდუქცია შესაძლებელია, ქცევითი პრობლემები მოგვარებადია, მოცემული იქნება რეინტროდუქციის გეგმაში
• ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა)		არ არსებობს. მოსამზადებელია
• რეინტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა)		არ არსებობს. მოსამზადებელია
აღდგენის რისკების შეფასება		
• ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი)		
• ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები)		შესაფასებელია, სავარაუდოდ საკმარისია პოპულაციის შესანახად
• სოციალური		მცირე
• კულტურული		მცირე
• სხვა (უნდა აღწეროს)		

სახეობა	ქურციკი (<i>Gazella subgutturossa</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	VU
ეროვნული სტატუსი	RE
ისტორიული ინფორმაცია	ქურციკი საქართველოში სრულად XX_ე საუკუნის მეორე ნახევარში გადაშენდა
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	2013 წლიდან საქართველოს უკიდურეს სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილში მიმდინარეობს (დედოფლისწყაროში) ქურციკის პოპულაციის აღდგენის პროექტი
პოპულაციის რიცხოვნობა	320
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	ნადირობა, დაავადებები

ჰაბიტატზე მოქმედი	ძოვება
აღდგენის მიზეზი	სახეობა გადაშენებულია
კონსერვაციული ქმედებები	მოსამზადებელია რეინტროდუქციის გეგმა
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	
• გლობალური	+
• რეგიონული	+
• ეროვნული	+
• ლოკალური	+
• გადაშენებული სახეობის აღდგენა	+
• გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა	
• ეკოსისტემის ფუნქციონირება	+
• კომერციული	
• სხვა (აღწერა)	
• რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა)	
• ჰაბიტატის პოტენციალი	
რეინტროდუქციის მეთოდები	
• ტრანსლოკაცია	+
• რეინტროდუქცია	+
ტრანსლოკაცია	
• წყარო პოპულაციის მდებარეობა	აზერბაიჯანი
• წყარო პოპულაციის მდგომარეობა	
• ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა)	შესაძლებელია
• ტრანსლოკაციის ან რეინტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა)	
რეინტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	

<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაცია(ბი) 	
<ul style="list-style-type: none"> შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, ადგილზე რეალურობა) გაშვების შენახვა, 	
<ul style="list-style-type: none"> ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	
<ul style="list-style-type: none"> რეინტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	
აღდგენის რისკების შეფასება	
<ul style="list-style-type: none"> ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	
<ul style="list-style-type: none"> ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები) 	
<ul style="list-style-type: none"> სოციალური 	
<ul style="list-style-type: none"> კულტურული 	
<ul style="list-style-type: none"> სხვა (უნდა აღწეროს) 	

სახეობა	კავკასიური კეთილშობილი ირემი (<i>Cervus elaphus maral</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	LC
ეროვნული სტატუსი	CR
ისტორიული ინფორმაცია	საქართველოში ფართოდ იყო გავრცელებული
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	დღისათვის შემორჩენილია ლაგოდეხის ნაკრძალში, ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნულ პარკში, გარდაბნის ალკვეთილში, თუშეთის ეროვნულ პარკში. თუმცა ამ უკანასკნელში გასარკვევია პოპულაციის სტატუსი და რეზიდენტულობა
პოპულაციის რიცხოვნობა	500
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	თბილისის ზოოპარკი

ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	ჰაბიტატი საკმარისია სიცოცხლისუნარიანი პოპულაციის შესანარჩუნებლად
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	ნადირობა, დაავადებები
ჰაბიტატზე მოქმედი	ძოვება, მერქნის მოპოვება
აღდგენის მიზეზი	სახეობა გადაშენების პირას იმყოფება. აღდგენა ხელს შეუწყობს ეკოსისტემის სრულყოფილად ფუნქციონირებას, და სახეობრივი მრავალფეროვნების გაუმჯობესებას
კონსერვაციული ქმედებები	მომზადებულია კონსერვაციის გეგმა. მოსამზადებელია კონკრეტული რეინტროდუქციის გეგმა (ალგეთის ეროვნული პარკი)

რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	
• გლობალური	
• რეგიონული	+
• ეროვნული	+
• ლოკალური	+
• გადაშენებული სახეობის აღდგენა	

<ul style="list-style-type: none"> გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა 	+
<ul style="list-style-type: none"> ეკოსისტემის ფუნქციონირება 	+
<ul style="list-style-type: none"> კომერციული 	+
<ul style="list-style-type: none"> სხვა (აღწერა) 	
<ul style="list-style-type: none"> რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა) 	საპილოტედ შერჩეულია ალგეთის ეროვნული პარკი
<ul style="list-style-type: none"> ჰაბიტატის პოტენციალი 	საკმარისია სიცოცხლისუნარიანი პოპულაციისათვის
რეინტროდუქციის მეთოდები	
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაცია 	+
<ul style="list-style-type: none"> რეინტროდუქცია 	+
ტრანსლოკაცია	
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაციის მდებარეობა 	საქართველო, აზერბაიჯანი, ირანი, თურქეთი
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაციის მდგომარეობა 	
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	შესაძლებელია
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაციის ან რეინტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	
რეინტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	შესაძლებელია რეინტროდუქცია
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაცია(ბი) 	თბილისი ზოოპარკი 17 ინდივიდი კარგად მრავლდება ტყვეობაში.

<ul style="list-style-type: none"> შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	რეინტროდუქცია შესაძლებელია, ქცევითი პრობლემები მოგვარებადია, მოცემული იქნება რეინტროდუქციის გეგმაში
<ul style="list-style-type: none"> ტყევაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	მოსამზადებელია
<ul style="list-style-type: none"> რეინტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	მოსამზადებელია
აღდგენის რისკების შეფასება	
<ul style="list-style-type: none"> ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	
<ul style="list-style-type: none"> ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები) 	საკმარისია სიცოცხლისუნარიანი პოპულაციისათვის
<ul style="list-style-type: none"> სოციალური 	მცირე
<ul style="list-style-type: none"> კულტურული 	მცირე
<ul style="list-style-type: none"> სხვა (უნდა აიღწეროს) 	

სახეობა	ევრაზიული თახვი (<i>Castor fiber</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	NT
ეროვნული სტატუსი	RE
ისტორიული ინფორმაცია	გავრცელებული იყო კოლხეთის დაბლობში მე-20 საუკუნის დასაწყისის ჩათვლით, გვხვდებოდა მდინარეების რიონის, სუფსას, ნატანების, ყვირილას, არაგვის ნაპირებსა და შესართავებში. (ვერემჩაგინი 1959)
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	საქართველოში სახეობა გადაშენებულია
პოპულაციის რიცხოვნობა	0
ტყეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	თახვის ისტორიული გავრცელების არეალში, კოლხეთის ეროვნული პარკის ტერიტორია, ჰაბიტატის ანალიზი ჩასატარებელია. არსებული ინფორმაცია იძლევა საფუძველს ვივარაუდოთ, რომ ჰაბიტატი კარგ მდგომარეობაშია
საფრთხეები	არ არის
სახეობაზე მოქმედი	არ არის
ჰაბიტატზე მოქმედი	არ არის
აღდგენის მიზეზი	სახეობა გადაშენებულია, აღდგენა ხელს შეუწყობს ეკოსისტემის სრულყოფილად ფუნქციონირებას, და სახეობრივი მრავალფეროვნების გაუმჯობესებას
კონსერვაციული ქმედებები	მოსამზადებელია რეინტროდუქციისა გეგმა

რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	
• გლობალური	
• რეგიონული	+
• ეროვნული	+
• ლოკალური	+
• გადაშენებული სახეობის აღდგენა	+
• გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა	
• ეკოსისტემის ფუნქციონირება	+
• კომერციული	
• სხვა (აღწერა)	
• რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა)	კოლხეთის ეროვნული პარკი, ზუსტი მდებარეობა გაირკვევა ექსპედიციის შემდეგ
• ჰაბიტატის პოტენციალი	დასადგენია
რეინტროდუქციის მეთოდები	მისაღებია ორივე მეთოდი
• ტრანსლოკაცია	+
• რეინტროდუქცია	+
ტრანსლოკაცია	
• წყარო მდებარეობა პოპულაციის	აღმოსავლეთ და ცენტრალური ევროპა
• წყარო მდგომარეობა პოპულაციის	მდგრადი სიცოცხლისუნარიანი პოპულაცია
• ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა)	შესაძლებელია, კარგად იტანს ტრანსპორტირებას
• ტრანსლოკაციის ან რეინტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა)	მომზადებულია, მიმდინარე პროექტის ფარგლებში

რეინტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	მოცემულია რეინტროდუქციის გეგმაში
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაცია(ბი) 	მოცემულია რეინტროდუქციის გეგმაში
<ul style="list-style-type: none"> შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	მოცემულია რეინტროდუქციის გეგმაში
<ul style="list-style-type: none"> ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	მოცემულია რეინტროდუქციის გეგმაში
<ul style="list-style-type: none"> რეინტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	მოცემულია რეინტროდუქციის გეგმაში
აღდგენის რისკების შეფასება	მოცემულია რეინტროდუქციის გეგმაში
<ul style="list-style-type: none"> ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	მოცემულია რეინტროდუქციის გეგმაში
<ul style="list-style-type: none"> ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები) 	მოცემულია რეინტროდუქციის გეგმაში
<ul style="list-style-type: none"> სოციალური 	მოცემულია რეინტროდუქციის გეგმაში
<ul style="list-style-type: none"> კულტურული 	მოცემულია რეინტროდუქციის გეგმაში
<ul style="list-style-type: none"> სხვა (უნდა აღიწეროს) 	---

სახეობა	წაულა (<i>Mustela lutreola</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	EN
ეროვნული სტატუსი	RE
ისტორიული ინფორმაცია	გავრცელებული იყო კოლხეთის დაბლობში მე-20 საუკუნის დასაწყისის ჩათვლით, გვხვდებოდა მცირე მდინარეების და რიონის, სუფსას, ნატანების აუზებში. (ვერემჭაგინი 1959)
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	საქართველოში სახეობა გადაშენებულია
პოპულაციის რიცხოვნობა	0
ტყეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	წაულას ისტორიული გავრცელების არეალში, მდებარეობს კოლხეთის ეროვნული პარკი, ჰაბიტატის ანალიზი ჩასატარებელია. არსებული ინფორმაცია იძლევა საფუძველს ვივარაუდოთ, რომ ჰაბიტატი კარგ მდგომარეობაშია.
საფრთხეები	არ არის
სახეობაზე მოქმედი	არ არის
ჰაბიტატზე მოქმედი	არ არის
აღდგენის მიზეზი	სახეობა გადაშენებულია, აღდგენა ხელს შეუწყობს ეკოსისტემის სრულყოფილად ფუნქციონირებას, და სახეობრივი მრავალფეროვნების გაუმჯობესებას
კონსერვაციული ქმედებები	მოსამზადებელია რეინტროდუქციისა გეგმა
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	
• გლობალური	+
• რეგიონული	+
• ეროვნული	+
• ლოკალური	+
• გადაშენებული სახეობის აღდგენა	+
• გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა	
• ეკოსისტემის ფუნქციონირება	+
• კომერციული	
• სხვა (აღწერა)	
• რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა)	კოლხეთის ეროვნული პარკი, ზუსტი მდებარეობა გაირკვევა ექსპედიციის შემდეგ
• ჰაბიტატის პოტენციალი	დასადგენია

რენტროდუქციის მეთოდები	მისაღებია ორივე მეთოდი
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაცია 	+
<ul style="list-style-type: none"> • რენტროდუქცია 	+
ტრანსლოკაცია	
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაციის მდებარეობა 	აღმოსავლეთ და ცენტრალური ევროპა
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაციის მდგომარეობა 	მდგრადი სიცოცხლისუნარიანი პოპულაცია
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	შესაძლებელია, კარგად იტანს ტრანსპორტირებას
<ul style="list-style-type: none"> • ტრანსლოკაციის ან რენტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	მოსამზადებელია, მიმდინარე პროექტის ფარგლებში
რენტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	
<ul style="list-style-type: none"> • წყარო პოპულაცია(ბი) 	
<ul style="list-style-type: none"> • შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	
<ul style="list-style-type: none"> • ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	
<ul style="list-style-type: none"> • რენტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	
აღდგენის რისკების შეფასება	
<ul style="list-style-type: none"> • ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან 	

გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი)	
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები) 	
<ul style="list-style-type: none"> • სოციალური 	
<ul style="list-style-type: none"> • კულტურული 	
<ul style="list-style-type: none"> • სხვა (უნდა აღიწეროს) 	

სახეობა	ზოლებიანი აფთარი (<i>Hyaena hyaena</i>)
საერთაშორისო სტატუსი	VU (ხმელთაშუაზღვისპირეთის პოპულაცია)
ეროვნული სტატუსი	CR
ისტორიული ინფორმაცია	სამხრეთ-აღმოსავლეთ საქართველოს მშრალი ეკოსისტემები. არეალი მოიცავდა აღმოსავლეთ ნაწილს თბილისამდე
თანამედროვე გავრცელება (აღწერა და რუკა)	სამხრეთ-აღმოსავლეთ საქართველოს მშრალი ეკოსისტემები
პოპულაციის რიცხოვნობა	უცნობია
ტყვეობაში მყოფი ინდივიდები (სად ყავთ)	
ჰაბიტატის მდგომარეობა (ფრაგმენტირებულია, დეგრადირებულია, ტევადობა, რუკა)	ჩასატარებელია ჰაბიტატის ანალიზი
საფრთხეები	
სახეობაზე მოქმედი	მოპოვება, დაავადებები, საკვები ბაზის შემცირება
ჰაბიტატზე მოქმედი	ძოვება
აღდგენის მიზეზი	ეკოსისტემის ფუნქციონირების აღდგენა, აღდგენა შესაძლებელია მხოლოდ საკვები ბაზის ანუ ჩლიქოსანთა პოპულაციის აღდგენის შემდეგ
კონსერვაციული ქმედებები	მოსამზადებელია რეინტროდუქციისა გეგმა
რეინტროდუქციის მნიშვნელობა	
<ul style="list-style-type: none"> • გლობალური 	+
<ul style="list-style-type: none"> • რეგიონული 	+
<ul style="list-style-type: none"> • ეროვნული 	+
<ul style="list-style-type: none"> • ლოკალური 	+
<ul style="list-style-type: none"> • გადაშენებული სახეობის აღდგენა 	+

<ul style="list-style-type: none"> გადაშენების პირას მყოფი სახეობის გადარჩენა 	+
<ul style="list-style-type: none"> ეკოსისტემის ფუნქციონირება 	+
<ul style="list-style-type: none"> კომერციული 	
<ul style="list-style-type: none"> სხვა (აღწერა) 	
<ul style="list-style-type: none"> რეინტროდუქციის ადგილები (რუკა) 	დასადგენია
<ul style="list-style-type: none"> ჰაბიტატის პოტენციალი 	დასადგენია
რეინტროდუქციის მეთოდები	
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაცია 	+
<ul style="list-style-type: none"> რეინტროდუქცია 	+
ტრანსლოკაცია	
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაციის მდებარეობა 	სომხეთი, აზერბაიჯანი, ირანი, თურქეთი, საქართველო, ცენტრალური აზია
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაციის მდგომარეობა 	მოწყვლადი
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაციის შესაძლებლობის შეფასება (დატყვევება, ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	N/A
<ul style="list-style-type: none"> ტრანსლოკაციის ან რეინტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	N/A
რეინტროდუქცია ტყვეობიდან - გეგმა	შესაძლებელია რეინტროდუქცია
<ul style="list-style-type: none"> წყარო პოპულაცია(ბი) 	
<ul style="list-style-type: none"> შესაძლებლობის შეფასება (ტრანსპორტირება, ქცევითი პრობლემები, გაშვების ადგილზე შენახვა, რეალურობა) 	დასადგენია
<ul style="list-style-type: none"> ტყვეობაში გამრავლების გეგმა (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	მოსამზადებელია

<ul style="list-style-type: none"> რენტროდუქციის გეგმა - PVA (რამდენი ინდივიდი, ინბრიდინგის შეფასება და სხვა) 	მოსამზადებელია
აღდგენის რისკების შეფასება	
<ul style="list-style-type: none"> ბიოლოგიური (სახეობის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ქცევა, ინბრიდინგი) 	
<ul style="list-style-type: none"> ეკოლოგიური (ჰაბიტატის მდგომარეობა, საკვები ბაზა, სხვა ეკოლოგიური ფაქტორები) 	ჰაბიტატის შესაფერისობა არასაკმარისია, არდგენა შესაძლებელია მხოლოდ ჰაბიტატის (ეკოსისტემის) და საკვები ბაზის აღდგენის შემდეგ
<ul style="list-style-type: none"> სოციალური 	პრობლემური სახეობა
<ul style="list-style-type: none"> კულტურული 	პრობლემური სახეობა
<ul style="list-style-type: none"> სხვა (უნდა აღიწეროს) 	